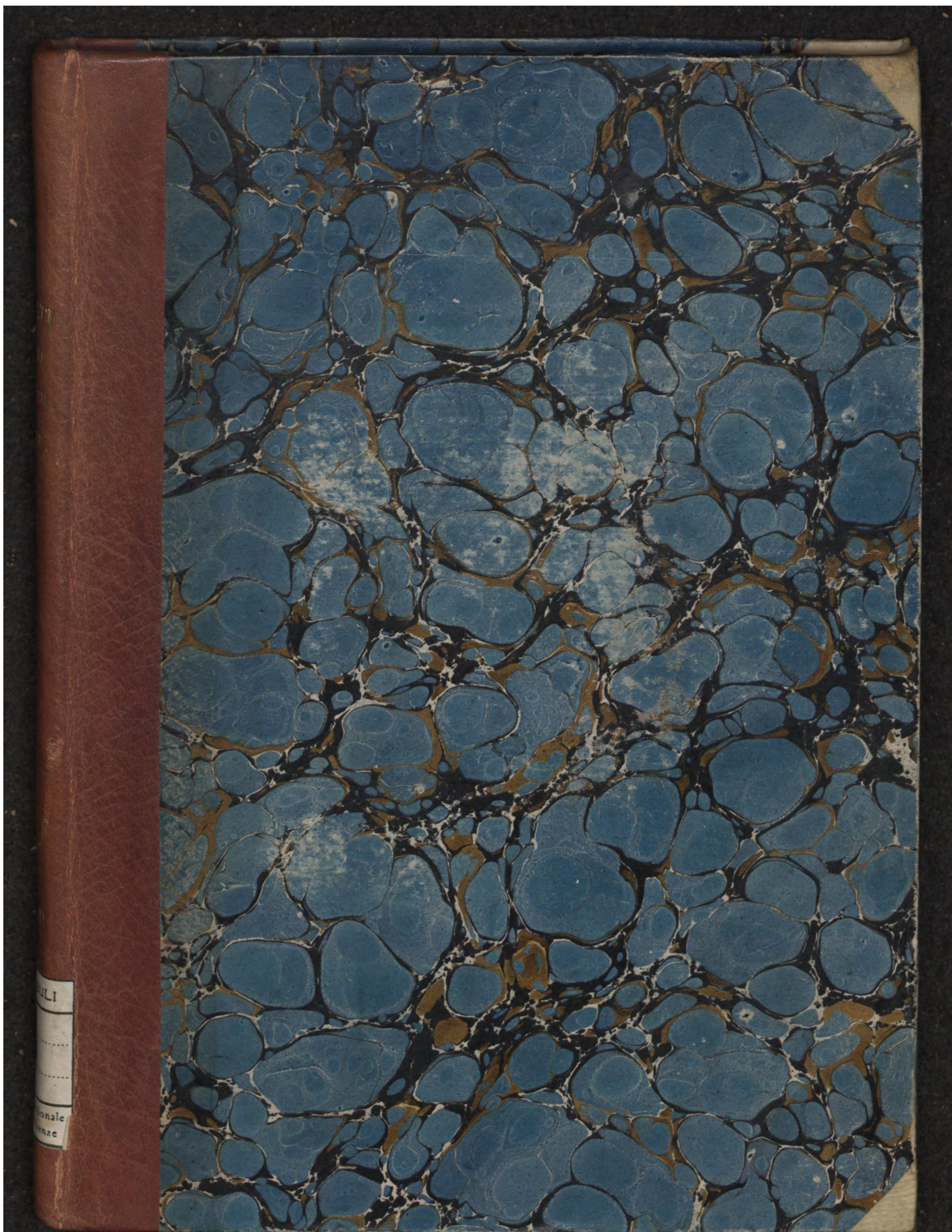
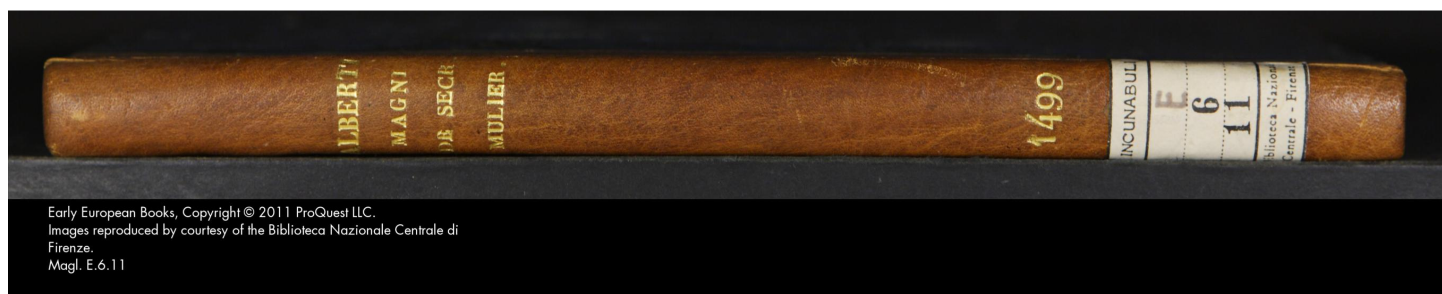
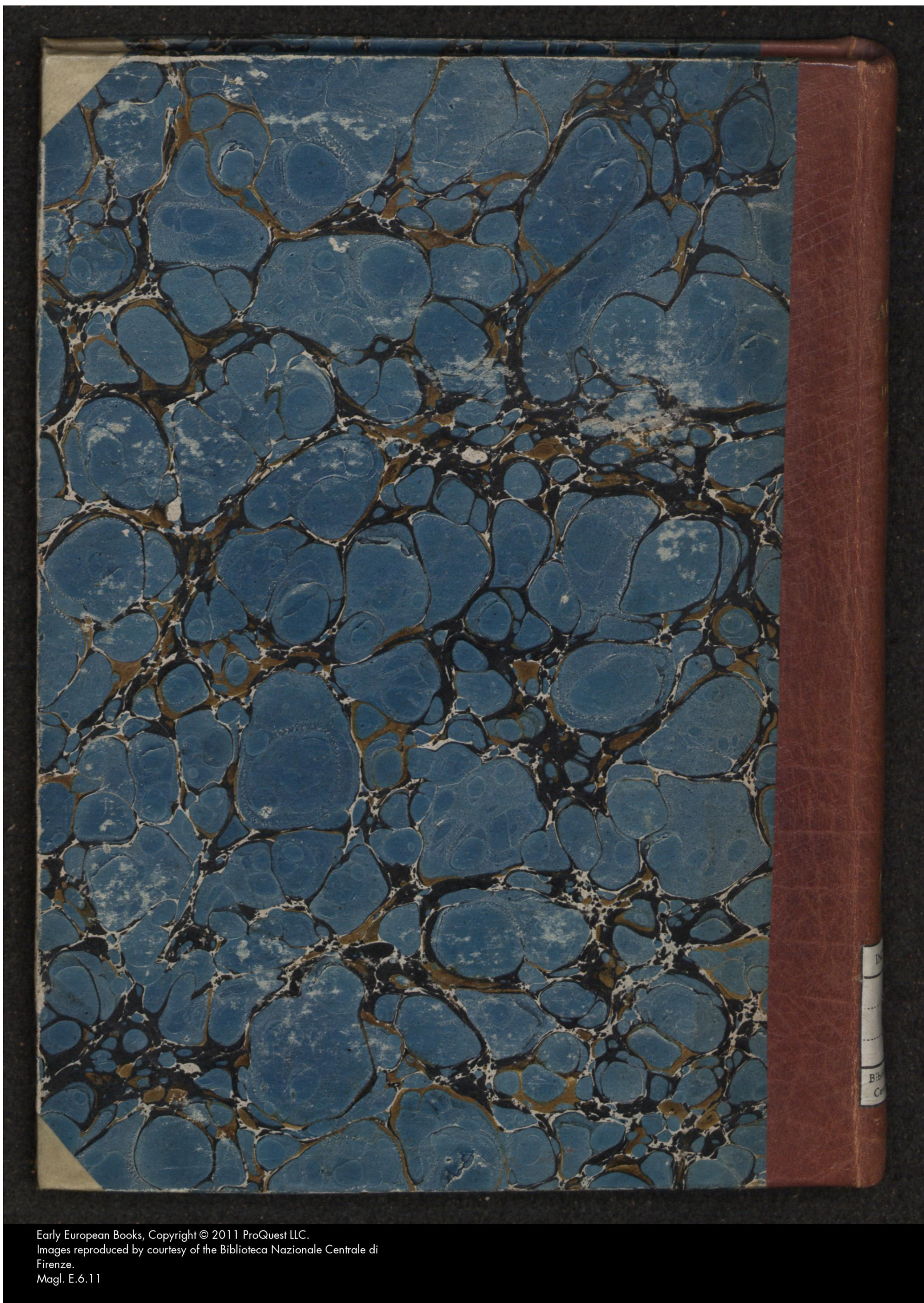

ALBERT
MAGNI
DE SECR
MULIER
1499
INCUNABULI
E
6
11
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Albertus magnus de secretis mulierum cum commento

¶ Liber Alberti magni de ſecretis mulierum cum expoſitiõe Henrici de ſaxonia eius diſcipuli.

AD LVCIDIOrem notitiam ſequentium habendá uidelicet de ſecretis mulierũ aliqua p̄ambula ſunt prænotãda. Primo queritur quot ſint cauſæ & quæ ſint. Secũdo quid ſit ſubiectũ. Tertio quis titulus & cui parti phyloſophiæ ſupponatur. ¶ De primo ſciendum ꝙ non ſunt plures cauſæ aſſignãdæ alicuius ſcientiæ propriæ loquẽdo q̃ duæ. ſ. cauſa efficiẽs: & finalis. ¶ Quod autem nulla ſcientia habeat cauſam materialem uel formalem probatur ſic: nullum accidens habet cauſam materialem: ſed omnis ſcientia eſt accidens: ergo & cætera diſcurſus eſt bonus incelarẽt: & maior patet ſecundo methaphy. ubi dicitur ꝙ nullum accidens componitur ex partibus alterius & alterius ratiõis & minor probatur ſecũdo de anima ubi dicitur ꝙ ſciẽtia eſt in anima ſicut accidẽs in ſubiecto. ¶ Ex hoc ſequitur correlarie ꝙ ſcientia eſt accidens quia ſecundum Ariſt. nulla ſubſtantia eſt in ſubiecto. Quod etiam non habeat cauſam formalem probatur ſic: illud quod non componitur ex partibus alterius & alterius rationis non habet cauſam formalem ſcientia eſt huiuſmodi ergo & cætera. ¶ Verum tamen ad ſaluandos antiquos poſſumus dicere ĩproprie ſiue methaphorice ꝙ ſcientia habeat cauſam materialem: uocando illud materiam quod ſcitur per ſcientiam uel illud circa quod uerſatur ſcientia: ſcilicet obiectum ſcientiæ: ſicut oculo eſt materia uiſio: quod ſatis miſere ſonat: & ſic forte intellexerũt antiqui. ¶ Eodem modo poſſumus dicere de cauſa formali intelligendo per ipſam debitũ modum uel ordinem alicuius ſciẽtiæ & iſtæ modus uel ordo ſciẽtiæ nõ diſtinguitur ab ipſa ſciẽtia ex quo patet improprietas: antiquorum. ¶ Cauſa autẽ efficiens dicitur fuiſſe dominus Albertus qui compoſuit præſentem tractatum. Quod tamen proprie loquendo non eſt uerum probatur id quod non eſt: nõ eſt cauſa efficiens ſcientiæ nũc exiſtentis: ſed dominus Albertus non eſt quia iam dudum eſt corruptus ergo & cætera. ſed improprie loq̃ndo dicimus ꝙ dominus Albertus eſt cauſa efficiens huius ſcientiæ: propterea quia ordinauit nobis unum librum de quo alii libri ſunt ſcripti quouſq; præſentes libri uenerunt ad notitiam noſtram. ¶ Ex illo infero correlarie ꝙ plures poſſunt eſſe cauſæ efficientes unius ſcientiæ ex quo poſſunt informare aliquẽ iſta ſcientia. Et etiam liber poteſt eẽ cauſa efficiens quia aliquis poteſt ſtudere intus unam cõcluſionem uel

duas ex libro. ¶ Causa uero finalis est duplex finis ītra & finis extra finis intra est agnitio eorum quæ docētur in hoc libro: finis extra est ut cognito hoc libro: habeamus facilē accessum ad alios libros naturales. ¶ De subiecto autem sciendum ꝙ fatuum est querere quid sit subiectum alicuius sciētiæ sine distinctione: propter quod sciēdum ꝙ subiectū capitur tripliciter. Vno mō pro subiecto exñtiæ & sic dr̄ ꝙ anima est subiectū cuiuslibet scientiæ quia omnis scientia est in anima sicut dictum est. Alio modo capitur subiectum pro subiecto propositiōis: & sic dicit̄ ꝙ multa sunt subiecta istius sciētiæ: nam multæ sunt propositiones in hac scientia. Tertio modo dicitur subiectum attributionis: hoc est unus terminus cōmunis qui potest prædicari de pluribus uel de omnibus quæ docentur in illa scientia & sic dico ꝙ subiectum istius scientiæ dicitur esse femella cū suis secretis: uel alio modo secretum generātium & generabiliū. Cui parti phylosophiæ supponatur: dicendum ꝙ naturali quis libri titulus.

¶ Tractatus Henrici de saxonia Alberti magni discipuli de secretis mulierū quē ab Alberto excerpsit fœliciter Incipit. Capitulum primum.

ILECTo sibi ī xpo socio Ioāni. Henricus de saxōia uere sapientiæ & uite præsentis in xpo Iesu incrementa cōtinua cum uestra fauorabilis: atq; gratuita societas me rogaret. ut q̄dam uobis de his q̄ sunt apud mulieꝝ naturā & cōditiōes occulta & secreta māifestaré. uisā petitiōe nulla pigritia a cōpilatione breuis ac cōpēdiose tractatuli de īpetrata materia me retraxit. Sed pusilla & iuuenalis mēs mea secundum possibilitatem & tēporis oportūitaté licet ad aliena retrahitur tamen cupiens appetitui satisfacere hanc p̄sentem epistolam in qua plura inuenientur de impetratis locis stilo phylosophico & in

parte medicinali prout meli-
us uidetur competere nunc
asscribo. Rogans uestre melli
flue cōsciētiæ cōstātiā ut ī hoc
ope ac negotio cōstans sitis &
celās ne alicui puero℞ tā etate
q̄ moribus denudatio ad p̄sē
tiam ueniat uobis plura de
his & de aliis p̄mittens tēpore
succedēte ꝑut mechodus īsu
dauerit domino concedente.
¶ Diuiditur iste liber prima diui-
sione in quattuor tractatus. In prio
determinat de formatiōe embrio-
nis & de influētiis planetarū: In se-
cundo ꝑtractat partu ipsius fetus &
cū hæc quædā accidētia siue ꝓprie
tates speciales circa fœt⁹ exitū ꝓue
nientes. In tertio ostendit signa cō
ceptionis & impedimēta eiusdē &
cū hoc signa uirginitatis castitatis
& corruptionis. In quarto & ultio
tractatu declarat naturā spermatis.
quid sit sperma. Secunda ibi nunc
autē. Tertia ibi. Finito uero sermo
ne. Quarta ibi anteq̄ uero finem.
¶ Primus titulus iteꝝ diuiditur
ī quinq̧ capitula. In prio ponit par
tē ꝓhemialē. In secūdo ponit quæ
dā p̄ambula ad intētū ualentia. In
tertio ꝑtractat generationē embri
onis ī matrice. In quarto formatio
nē eius, ostēdit in utero materno.
In quinto declarat quædā omissa
ut magis lucide possit ostēdere ꝙ
ī mattice mulierū plures fœtus pos
sūt generari. Secūda ibi sicut scribi
tur. Tertia ibi postq̄ autē. Quarta
ibi istis uisis Quinta ibi ē aūt &c.
¶ Primū etiā capitulū diuiditur ī
quinq̧ partes. In prima dirigit salu
tationē. Secūdo narrationē petitio
nis eius. Tertio ostēdit quā petitio
nē uoluit adimplere. Quarto ostē
dit ꝙ ipsā potuisset merito negas-
se. Quinto dirigit petitionē. partes
patebunt & legantur simul propter
breuitatē. und sententia sua ē ista
ꝙ ipse intēdit exquo ipse fuerat ro
gatus ut cōponeret unū tractatū de
secretis mulierū ipse Albertus re-
scribit socio suo unā missulā quæ
missula hic in principio ponitur an
teq̄ uerus textus inchoetur. Et bre-
uiter ista est sententia ꝙ ipse man-
dat socio suo amicabilē salutatio-
nem & continua incremēta huius
p̄sentis uite docet esse & ibi. Cū ue
stra &c. uoluit sic dicere. Exquo ue-
stra uenerabilis societas supplica-
uit ꝙ uobis aliqua scriberem de se
cretis mulierū: tūc uisa petitione ue
stra nulla tarditas me detinuit. nam
cōposui de hoc unū breuē tractatū
Sed pusilla &c. Hic apponit quare
si placuisset potuisset denegare peti
tionē ipsius nā illo tp̄e fuerat īpedi
t⁹ arduis negotiis nō tamē pp̄ hoc
renuere uoluit supplicationi eius.
ut ad suā instātiā istū librū ederet.
Et ē sētētia ꝙ ipse rogat ipsū instā
ter ut nō debeat reualere alicui pue

ro tā etate q̄ etiā morib⁹ hūc lib℞.
¶ Circa primā partē notandū qđ dicit apud mulierū naturā ꝙ ipſa ſe mella deficit i calore ,ppterea pati tur hoc ſecretū.ſ.fluxū menſtrorū. Cuius cā ē qa ratiōe frigiditatis nō pōt eē ſufficiēs digeſtio uel deco. ctio materie.& ideo relinquitur ibi aliquid ſupfluū qđ qdē īdigeſtū ē. tūc natura ſagax ordinauit debito tpe ei trāſitū ut a corpe fœminæ ex pelleret̃ ne pp hoc pateretur graua mē & īfirmitates. ¶ Scđo notādū qđ dicit i lr̃a iuuenilis mea mēs & puſilla de hoc deuitat arogātiā oñ dēdo ſuā hūilitatē ut patet ītuēti.
¶ Præterea notādū qđ dicit pue. ro &c.ꝙ duplex eſt puer .ſ. etate & moribus.ſ.qui inepte uiuit . Vnde dominus Albertus rogat ſocium ſuū ꝙ nulli ho℞ debet notitia iſta tradi ī hoc libro data nō prio pue. ro.ſ.etatc.quia nō itelliget.& ſi ali quid intelligeret forſan male pci. peret.Non etiā ſecūdo puero.ſ.mo ribus.qa hæc doctrina nō ualet ea utēti iepte & male uiuēti ī morib⁹.

Capitulum ſecundum.

Icut ſcribit̃ ſecūdo de generatiōe & cor ruptiōe : generatio aīaliū ē ſempiterna & ideo in circuitu. Cauſā aūt ſempiter nitatis ī generatiōe aīaliū ſup præmā dat philoſophus ſecū do de aīa dicēs ꝙ naturaliſſi mū operū ē unū qđq; ſibi ſi mile generar̃ q̄ cū diuio & im mortali deo participat ꝙ oīa appetunt ꝙ idē qdē pmaneat nō idē ī numero ſed idē ī ſpe cie pp qđ dicit cōmētator ꝓ mo de aīa ꝙ ſollicitudo diui na cū nō potuit ipſū facere p manere idē ſcđm numerū mi ſerta ē ei dādo uirtutem q̄ po tuit pmāere ī ſpecie.& ſubdit ī hoc enī nō ē dubiū qa meli⁹ ē hr̃e hāc uirtutē q̄ nō habere.
¶ Hoc ē capitulū ſcđm huius tra. ctatus & cōtīuatur ſicut ꝑus.Poſtq̄ expediuit ſe autor de quibuſdā po. ſitis in ,phemio iſtius libri. Hic po. nit quædā præambula ad ſuum ꝓ. poſitum ualentia.& ſūt duo. ſcđm ibi ideoq; &c. Vnde prímo inten. dit ponere concluſionem primam huius libri & eſt iſta.Generatio aīa lium eſt ſempiterna.probatur ex lit tera ſic illud ē ſempiternum quod participat eſſe diuino & immortali ſeu quod ineſſe perpetuo conſerua tur prout ſibi conuenit generatio animalium ē huiuſmodi.ergo &c. maior patet ex eo ꝙ omne diuinū eſt perpetuum ut patet ſecundo me tha.quia eſt inuariabile & immuta bile ſecundum philoſophum & cō

mentatorē ibidē minor patet ex di
ctis Arist. i secūdo de aīa quem au-
tor allegat in littera ut patet in tex-
tu. Circa litterā primo notandū ꝙ
dicit naturalissimū opeꝝ est. Posset
aliquis dicere cōtra. masculus gene
rat femellā & mulier masculū ergo
ista littera est falsa cōsequētia patet
& assumptum est experientia. Res-
pondetur masculum & fœminam
esse idem ē dupliciter uel eiusdem
naturæ specificæ & esse uitæ & sic ē
ueꝝ. Alio modo secundum dispo-
sitiones corporales quātum ad mē
bra principalia corporis. & sic non
est ueꝝ qđ patet intuenti. Sed con
tra hoc arguitur secūdū Auicē. ꝙ
membra principalia sunt cor & ce-
rebꝝ & illa habent idem: igitur so
lutio nulla. Respondetur ꝙ mēbra
principalia duplicia sunt: quædam
sunt principalia uitæ q̄ faciunt ad
esse uitæ. Alia sunt q̄tum ad actum
generādi quæ faciunt adesse speci-
ficum conseruādū ut mēbra genita
lia. Ad propositum dico ꝙ mulier
& uir habent bene membra similia
quātū adesse uitæ sed non quantū
ad actū generandi. Vnde secundū
medicos licet fœmina non habeat
membra disposita ab extra puta ge
nitalia. habet tamē ad intra testicu
los affixos matrici uersus dorsum
& spermatis aut tanq̄ uiri & discur-
rit semen ab ipsis propter delecta-
tionem sicut saliua ab ore famelici.
Item ē notandū ꝙ ad generationē
plura requiruntur. Primo mas &
fœmina. & ideo natura ordinauit.
ita ꝙ mas sit naturꝛ siccæ & calidæ.
& fœmina feigidæ & hūidæ ꝓpor-
tionaliter ītelligendo. Secūdo req
ritur ad generationē ꝙ habeāt mē
bra genitalia sicut mēbrum uiri &
mēbrum mulieris. Tertio requirit
ꝙ sint debite disposita. s. ꝙ uirga ui
rilis nō sit nimis breuis nec nimis
longa: & ꝙ aliquod membrum ap
positum sit bene dispositum. Iu-
xta quod notandum ꝙ tria sunt in
coitu. appetitus ex cogitatione fan
tastica & ex spiritu & humore appē
titus ab epate & a corde consequēs
& a cerebro quia quando talis mo
tus fit ī coitu tunc omnia membra
corporis calefiunt per coitum & ca
lorem eriguntur & humor qui est
in cerebro p uenas attrahitur & ad
testiculos mittitur & p uirilē uirgā
eiicitꝛ. nā ut dicit Ipocras quæcūq;
uene qua post aures dicūtur extēse
diminute ꝓcedunt: generare non
possunt nam si aliquid dimiserint
uel eiecerint in coitu non est semē
sed aqueus humor. & ideo de illo
nullus cōceptus fieri potest: & hoc
etiam accidit illis qui ultra modū
actum luxurie solēt exercere ꝙ nō
emittunt semen sed humorē aquo
sum & aliquando saniē quod mul
tum perriculosum est.

¶ Causa est qa ista animalia
& præcipue hoīes secundū nu
meꝝ non dicātur permanere
scribitur ī tertio de generatiōe

& corruptiõe quorum ĩcorrupti bilis ẽ substãtia mota maĩfestũ quoniã & numero eadem erũt mot⁹ enĩ seqtur illud qđ mouetᷣ quorum aũt nõ sed corruptibilis specie nõ aũt numeco reiterari substantia aũt hominis scđm principia indiuiduæ accepta corruptibilis est cum scđm sensum subiaceat.

¶ Hic adducit causam cuiusdam superius dicti qa dictũ erat ꝙ indiuidua non possunt ꝑmanere secundũ esse eorum indiuiduale & materiale de hoc reddit causam & patet ĩ littera & potest formari ratio per conclusionem prius positam ex litera. Cuiuscunq₃ substantia est corruptibilis illius generatio ẽ eterna. sed substãtia aĩalis siue hoĩs ẽ corruptibilis ergo &c. De ista rõe sic ꝑcedit prĩo ponit maiorẽ deĩde mĩorẽ ibi substãtia enĩ hoĩs. Sed diceret aliqs si littera esset uera sequeretur ꝙ deus nõ esset oĩpotẽs qđ est falsũ. qđ ꝓbatur nã deus nõ potest hoĩem eternaliter cõseruare ergo aliqd est quod deus nõ põt facere. ergo nõ est omnipotẽs Respondetur q deus est oĩpotẽs rõne possibiliũ & nõ ĩpossibiliũ uel illorum quæ implicãt cõtradictionẽ. Itẽ diceret aliquis auctor dicit ĩ littera ꝙ generatio sit sempiterna cõtra oẽ id qđ incipit esse nõ ẽ sempiternũ. sed generatio incipit esse ergo &c. maior patet uirtute istius termini incipit minor patet quia adã fuit primus hõ. Respondetur phisice loquẽdo negãdo minorẽ. de adã dicit Auerrois & bñ concedit ꝙ Adã fuit hõ de quo adhuc hẽtur mẽoria apud oẽs. sed nõ cõcedit ipsũ fuisse primũ hoĩem. Itẽ nota ꝙ dicit in lrã ꝙ ĩpossibile sit eũdem hoĩem generari sub idẽtitate generali. Cõtra secundum ptolo. & Pla. idem homo numero põt regenerari ergo hoc est falsum consequentia tenet. assũptum patet per eos unde dicunt ꝙ post magnum annum uidelicet post. 36000. nnorum redeunt & regenerantur & dicunt ꝙ infinities sumus regenerati. Et ipsi respõdẽt ibidem ad argumentum qđ posset fieri contra ipsos. quia aliquis diceret quare hæc nescimus dicunt ꝙ fantasia nostra & memoria illarum ẽ corrupta ideo non possumus recordari. sed breuiter ista opinio nõ sustinetur intelligendo illam sicut sonat. quia est contra fidem & cõtra dicta Aristote. Sed tamẽ possumus saluare dictum ipsorum ꝑ talem modum ꝙ iste annus esset completus. puta quãdo ẽ facta reuolutio octaue spere quæq₃ per. 100. annos mouetur uno gradu tũc animalia multum his similia operatiõibus & dispositionibus redibunt: & hoc bene conceditur. quia non est contra fidem si mundus ita diu stabit.

¶ Ideo generatio hominibus est perfectissima hoc probatur sic homo est perfectissima & nobilissima creaturarum quod patet per phylosophum in multis locis & præcipue primo de anima qa quanto plures operationes aliquis habet tanto nobilior est: sed homo per potentiam intellectiuam separatur ab uno quoque uiuentium ut ibidem patet: hoc idem est de intentione omnium phylosophorum & præcipue boetii secundo de consolatione phylosophiæ ubi dicit quod homines deo mente consimiles hoc etiam patet per phylosophum tertio physicorum ubi cum ad humanam naturam in sorte & in alio particulariter existenti sit motus qui generatio dicitur & perfectissima inter omnium animalium generationem & cum perfectissimum sit illud quod maxime appetitur ab intellectu nostro uere inter ea quæ sunt eiusdem generis. Generatio quæ est motus de non esse ad esse maxime appetitur & præcipue hominis quia hic inter omnes motus excellens est in nobilitate.

¶ Hic adducit secundum præambulum ualens ad intentum suum & est sententia finaliter in hoc quod homo est nobilissima creaturarum quod ipse probat in littera multis autoritatibus ut patet intuenti. Et ex ista littera traditur conclusio secunda & est ista: generatio hominis est perfectissima: congruum est enim quod nobilissima creatura habeat nobilissimam perfectionem alias probatur sic id quod habet pluref generationes quam omnia animalia: illud est nobilissimum homo est huiusmodi ergo &c. maior manifesta est & minor patet: qa ipse hom o habet animam intellectiuam per quam differt ab omnibus animalibus. Item antecedens confirmatur per multas autoritates phylosophiæ moralis & naturalis ut patet in littera & alias confirmatur per Aristo. in primo de animalibus ut dicit quod nobilissimum & altissimum est ipse homo Item in primo ethicornm homo inter omnes creaturas ordinatur ad summam fœlicitatem: postea autor confirmat conclusionem ibi & cum perfectum. Et arguit sic in littera illud est perfectissimum quod maxime appetitur ab intellectu nostro: sed inter ea quæ sunt eiusdem generis generatio hominis est huiusmodi: ergo &c. maior est manifesta: &

minor patet qa generatio est motus de nō esse adesse: & eē maxime appetit̄ & p̄cipue ab hominibus ¶ Et ītelligit̄ de motu uariāte aliquo mō sup qd̄ mouet̄ & p hoc excluditur mot⁹ prius q ē cā oīum alio℞ ut dr̄. viii. phico℞ & prīo cœli & mūdi.

¶ Hic remouet dubiū q sic īcidit nā prius dixit q gn̄atio hoīs ē motus & ē pfectissima: ex hoc aliquis posset credere q gn̄atio hoīs esset excellētior & nobilior q̄ prius motus qd̄ ē falsum qa talis ē cā oīum alio℞ ut patet. viii. physico. & prīo cœli. Istud dubium remouet autor & dicit q dictū suū ītelligit̄ de motu uariāte ip̄m mobile ut patet ī littera & p hoc excluditur motus primi mobilis: uñ motus uariās dicit̄ mobile motū corrūpēs q fit cū abiectione cōtrarii. Postea autor dat modū p̄cedēdi: ibi ī hoc ergo &c. & uult dicere q primum suum capitulum ostendit de embrionis generatione & de illis quæ sūt occulta apud naturam mulierum. Nota q embrio dr̄ una massa carnis ex semine uiri & menstruo mulieris coagulata ut post ea meli⁹ patebit.

Capitulum tertiū

OST q̄ autē sermo nr̄ p̄missus de his q̄ ītellectui audito ris occulta sunt quæ circa stili materiam operis descendere & prius de generatione embrionis uidetur.

¶ Capitulū tertiū ī quo. d. Al. p̄sequitur ītētū suū pricipale. s. gn̄ationē embriōis & prīo facit hoc: scd̄o remouet dubiū ibi sed ex his q̄ dicta sūt &c. pria pars diuiditur ī tres partes. prīo declarat gn̄ationē embriōis. scd̄o ostēdit modū p quē generatur. tertio declarat quoddā dictū. scd̄a ibi istis uisis. tertia ibi cōcipere āt. pria ēt ī duo. prīo cōtinuat se ad dicēda. scd̄o p̄sequit̄ ītētū ponēdo unum notabile. ibi iuxta qd̄ notādū: sententia patet in littera q tota uīs stat in hoc q prīo uoluit declarare generationē embrionis.

¶ Iuxta quod notādum est & diligenter memoriæ commendandum q omnis homo qui naturaliter generatur ex semine patris & menstruo matris generatur secundum intentionem omnium physolosophorum & medicorum. Et dico medicorū qa Aristoteles nō ponit semē patris in substātiā fœtus reddere: sed ad generationē & formationē fœtus tātū p̄ducere & po

stea pōit ipm̄ euaporabiliter exalare. Medici autē dicūt totū semen tā ex parte patris ꝙ sperma dicitur q̄ ex parte matris quod mēstruum dicitur cadere in substātiam fœtus.

¶Hic Albertus quoddā notabile ponit ualēs ad intētū suū & ponit duas opiniōes cōtrarias de formatiōe embriōis. Pria opinio ē medicoꝝ. scđa phylosophoꝝ. Vn̄ medici dicūt ꝙ tā semē patris q̄ etiā mēstruū matris cedere i substātiā fœtus. Aristo. aūt uoluit & alii phylosohi ꝙ semē ipsius patris nō cedit in substantiā fœtus sed disponit semē ipsius matris ad formationem embriōis & postea dicūt ipm̄ euaporabiliter exalare & ista est sentētia autoris. Ex illa littera trahit cōclusio quarta huius libri & est embrio generat in utero materno ex semine patris & mēstruo matris ꝓbatur sic. Ex eodem generatur embrio & homo: sed homo generat ex semine patris. ergo & cætera. de ista ratione minorem tantum ponit in littera. Diceret aliquis possibile est hominem naturaliter generari absq; semine ergo littera falsa cōsequentia est clara. Assumptum probatur per Auicennam in libro de diluuiis ubi dicit ꝙ post magnum diluuium quando uniuersi homines fuerunt submersi homines creuerunt ex cadaueribus mortuorum mediante uirtute cœlesti & hoc confirmans dicit ꝙ generatio gigātium fuit post bellum troianum ex multis cadaueribus mortuorum inuicem cōglutinatis. Dico ꝙ Auicenna dicit falsum ut patet per commētatorem. 2. colliget ubi ipse probat ꝙ homines nō possunt regenerari ex putrefactione sicut cætera animalia. Ad confirmationem dicitur ꝙ ex talibus cadaueribus nō fuerunt gigantes generati: sed ex seminibus parētum per constellationem cœlestem. Vnde sciendum ꝙ dicit commentator ubi supra se quandam puellam habuisse in uicinia cui bene confidebat quæ sibi ueraciter iurauit ꝙ nūquam fuit imprægnata per aliquem uirum & tamen concepit: postulauitq; ab eo remedia: ipse autem Auerrois inquirēs causas hinc inde perscrutatus fuit & inuenit ꝙ fuit balneata in balneo ganelli aq̄ tepide. & ibi subito per attractionē seminis uirilis fuit imprægnata eo ꝙ sperma alicuius uiri fuit emissū in balneo. & tunc membrum mulieris a tota proprietate extraxit sibi semen quantum potuit: & istud possibile esse dicit commētator secundum operationes naturæ: postea prædicta puella quæsiuit auxilium a commētatore ut parere posset ex quo nō fuit corrupta. Cui ipse respondet ꝙ deberet uti actu uenereo & cōuersari cū uiris. Sed hic dubiū est utrum talis puella fuerit

tunc uirgo uel non. Respondetur breuiter ꝙ corruptio est duplex. Quædam est per seminis decisionem. Alia quæ fit per lesionem pellicule uirginitatis scilicet quando ymen frangitur tūc dico ꝙ primo modo fuit corrupta quia attraxit semen & cum hoc emisit: sed secūdo modo non quia pellicula non fuit corrupta. Ex quo sciendum ꝙ plura requirūtur ne ipsum semen in agrum nō proiectum dilabatur Primo ꝙ ipse mas & fœmina cum habent actum uenereum non exerceant ipsum stando: quia tūc semē sursum proiicitur & sursum proiectum dilabitur: quia omne graue tendit deorsum. Secūdo ne coeant iacendo super latera: & ratio est qa semen ad unum latus funditur matrici: & per cōsequens dilabitur & generatio impedit᷑. Tertio ex parte mulieris reqritur ꝙ matrix non sit corrupta quodꝙ orificiū ipsius illesum sit: quia aliter semen nō haberet permanentiam: & requiritur etiam ꝙ matrix non sit nimis immūda uel lubrica: quia ista omnia impediunt. Quarto requiritur debita matricis apertio: qa si in emissione spermatis ipsa matrix nō aperitur tūc ad alium locum mittitur ipsum semē & sic per aliquod tempꝰ magna massa carnea ex hoc generat᷑: sicut accidit pluribus mulieribus iuuenilibus quæ ꝑpter osculá actum uenereum non possunt: tūc propter nimiam attractionem & libidinem tempore nocturno in somniis in dorso iacentes polutionem faciunt emittentes proprium semen tūc hæc pollutio ad loca inferiora circa umblicum se reponit & in magnā massam carnis crescit ita ꝙ uentres earū incipiunt tumescere: & tunc opinantur ꝙ sint imprægnate ꝙ tamen falsum ē: & ab ista tumefactione nō possunt sanari nisi ꝑ regimen medicinale: & uocat᷑ a medicis mala matricis. Quinto impeditur conceptus longitudine uirge: quia dicit Galienus ꝙ nō debet esse lōgior nisi .xi. policis ad plus: ratio est quia si est lōgior tūc semē in matrice dispergeret & per consequens cōceptionem impediret: breuitas ipsius debet esse ad minus unius policis quia si esset breuior tunc orificium matricis nō posset tangere & ꝑ consequens semen emissum ad alium locum flueret ex quo orificium matricis tangere non posset & sic impediretur conceptio & per hoc mulier diuersos morbos incurreret.

¶ Istis autē uisis accepta uia una Aristotelis & alia medicorum nihil hic determino. Vidēdum est per quem modum ista semina recipiantur ī muliere una. & cum mulier in coitu cū uiro fuerit tūc ī eodē tempore emittit mēstruū

in quo tēpore uir ſperma ita
ꝙ illa ſemina in uulua mulie
ris ſibi occurrunt alternati &
unum incipit alteri commi-
ſceri & ſic mulier concipit.

¶ Hic oſtēdit per quem modum generat̄ embrio in muliere ex ſpermate patris & menſtruo matris: & uult littera tantū dicere ꝙ accepta una parte medicorum uel Ariſtot. tunc mulier quādo eſt in coitu cū uiro ſi eodem tempore emittit mēſtruum, in quo uir emittit ſperma ita ꝙ illa ſemina cōcurrunt ſimul ad locum debitum & ꝙ unum cōmiſceatur alteri tunc mulier concipit. Ex illa littera trahitur cōcluſio quinta huius libri & ē illa. Embrio generatur ex ſemine patris & mēſtruo matris debite: in matrice cōceptis: & unitis. Probatur quando cūq; aliqua duo concurrunt ad alicuius tertii generationem tunc tertium generari non poteſt niſi talia adinuicem commiſceātur & in debito loco recipiantur: ſed embrio generatur ex ſemine patris & mēſtruo matris ut dicit cōcluſio quarta ergo &c. Ad intelligendum cōcluſionem ſciēdum ꝙ menſtruum eſt duplex quoddam ē purū quoddam impurum: mēſtruum purum eſt proprium ſemē mulieris quod cedit in ſubſtantiam fœtus & de illo intelligitur littera. Sed mēſtruū impurum ē quædam ſuperfluitas mulieris & īmūditia quæ cauſatur ex indecoctiōe cibariorum ex quo mulier eſt frigidæ naturæ non habens ſufficientem caliditatem qua poſſit decoqui totus cibus & exinde quottidie relinquit̄ ibi aliquid ſuperfluum īmundum de ipſo alimento: & hoc exit omni menſe de muliere ut poſtea in littera melius patebit. ¶ Dubitat̄ hic utrū tempore coitus ſit maior delectatio in uiro q̄ in muliere uel econuerſo. hanc quæſtionem mouet Ariſtoteles in primo de generatione animalium & dimiſſis agrumētis ex utraq; parte reſpondetur unam delectationem eſſe maiorem alia in actu uenereo poteſt dupliciter intelligi. Vno modo intēſiue & ſic maior delectatio eſt in uiro qa ſemen eius eſt calidius. Alio modo extēſiue & ſic maior ē in muliere quia habet duplicem delectationem primo quia recipit. ſecūdo quia emittit ſemen. ¶ Secundo dubitatur utrum tempore coitus delectatio ſit in toto corpore uel tātum in aliquibus membriſ puta in uirga uirili & in membro mulieris reſpōdetur aliquam delectationem eſſe in aliquo dupliciter intelligitur uno modo principaliter. Alio mō executiue modo ad propoſitum dico ꝙ ipſa delectatio in coitu principaliter eſt in membris pertinentibus ad actum coeundi: ſed executiue eſt in omnibus membris: nam omnes uene ibi concurrunt.

Concipere autē uere quando ista semīa ī matrice hoc est in tali loco deputato a natura ad fetum recipiuntur & postquā illa sæmina recepta sunt matrix mulierum clauditur ex omni parte firmiter ita ꝙ nihil de recepto isto potest amitti. & cum matrix fuerit clausa fit undiq; receptio sæminis & menstruorum in mulieribus iuxta quod notā dum ꝙ mēstruū nihil aliud est q̄ superfluitas alimēti qd' in substātia rei cedit & uocatur uiris sperma & menstruū mulierū quia fluit quotlibet mense ad minus semel cum mulier fuerit tāte ætatis hoc est quattuordecim annorum ut frequentius accidit tūc incipit fluxus mēstruoꝝ quotlibet mēse ꝓpter naturæ purgationem. Quibusdam uero mulieribus ille fluxus accidit in nouilunio quibusdam uero ante: quibusdā uero post ita ꝙ nō eodem tempore omnes mulieres istum dolorem patiūtur: & dico dolorē quia in tali fluxu omnes indifferēter grauiter patiūtur: quædā uero plus: q̄dam uero minus quædam uero diutius fluūt: quædam uero citius transferunt. & hoc secundū exigētiā cōmixtionis naturæ mulierū.

Hic declarat quoddam dictum & primo hoc facit: secundo incidētaliter ostēdit quid sit menstruum mulierum: secunda ibi iuxta quod & cætera. primo dicit quid sit concipere. secundo ponit accidens cōsequens mulieres post cōceptionē ibi postq̄ uero: & uult dicere ī omnibus istis partibus: primo ꝙ concipere uocatur quando sæmina in sæmina concurrūt: & postq̄ ista sæmina sunt recepta in matricæ tūc matrix undiq; clauditur ita ꝙ nihil de tali sæmīe potest exire & sic fit retentio menstruorū & tunc declarat quid sit menstruum dicit ꝙ menstruum nihil aliud est nisi superfluum alimenti quod in substātiam rei non cedit sicut & sperma in uiro & ꝓpter hoc uocatur menstruū quia accidit mulieribus quolibet mense cum sint debite ætatis .s. tredecim annorum tunc subdit ꝙ accidit quibusdā mulieribus ille fluxus in nouilunio: aliquibus ante: aliquibus post: & omnes mulie

res habent dolorē in tali fluxu nō
tamē æqualiter: nam quædam ma
gis & quædam minus. Circa istam
partem primo notandū ꝙ matrix
nihil aliud ē nisi quoddam instru-
mentum masculiosum habēs quā
dam pelliculam in qua distinguū-
tur plura habitacula conuenientia
ad generatiōem fœtus & est inter
membrum mulieris & intestina su
pra uesicam in parte superiori. Se-
cūdo nota ꝙ illa matrix habet plu
res cameras habet eñi duas in ori-
ficio concauo quæ sunt orificia ue-
narū de quibus uenis sanguis mē-
struosus exit per membrum mulie
ris post istas duas cameras sunt te
sticuli mulieris: unde secundum
Auerroim in secūdo colliget orifi
cium matricis in uirgine est ualde
crispū & ex ista crispitudine oriun
tur quædam uene habentes pelli-
culam unam contextā duabus tex
turis quarum una tangit longitu-
dinem & est minor & reliqua lati-
tudinem: unde quando tales pelli
cule per uirgam uirilem frangunt
tunc amittit uirginitatem: & tunc
in coitu quando primitus corrum
pitur uirgo sperma in magna co-
pia fluit de membro eius & hoc ē
uerissimum signum ꝙ adhuc fue-
rit uirgo. Itē nota ꝙ ipse dicit mē-
struum in muliere & cætera hoc ē
intelligendum secundum prius di
cta de menstruo puro & non puro
Item nota ꝙ si tēpore coitus sper-
ma cadit ad dexteram partem mu
lieris inde generatur mas: si uero
ad sinistram fœmina. Item nota ꝙ
dicit in littera ꝙ matrix & cætera
& est ratione simile si aliquis habe-
ret unam amicā & daret ei munus
aliquod quod diligeret: tunc ipsa
si timeret perdere clauderet forti-
ter manū sic etiam matrix diligit
tenere semen: & propter hoc forti-
ter clauditur. Item nota ꝙ dicit in
littera ꝙ mulieres incipiunt habe-
re istam infirmitatem .s. menstruo
rum cum sint tredecim annorum
& durat usq; ad annum quinqua-
gesimum sextū. Adde tribus dena
mulieris mēstrua cernas. Ad quin
quagena durat purgatio tanta. Itē
nota ꝙ dicit in littera ꝙ menstruū
mulieris sit superfluum alimēti &
cætera. Vnde intelligendū ꝙ mul
tiplex est digestio: prima est in ore
& illa est quædam masticatio: secū
da est in stomacho & superfluum
eius est stercus: tertia in epate quar
ta est in membris ut medici dicūt
modo sperma uel semen est super-
fluum quartæ digestionis. Sed tūc
diceret aliquis cū ipsi uiri habeant
tertiam digestionem quare tūc nō
habent menstrua. Respondetur ꝙ
tertia digestio est in epate: & ibi ui
get maxima caliditas ī homine id-
circo ibi nō relinquitur aliqua im-
munditia: sed in mulieribus ibi est
debilis caliditas: ideo relinquit ali
quid superfluum. Item nota ꝙ se-
cundum aliquos menstruum dici-
tur esse in trina differentia. Primo

modo menstruũ naturale sicut mẽstruum mulierum. Secũdo modo supernaturale sicut ĩ iudeis. Tertio modo contra naturam sicut in quibusdã christianis melãcolicis per anum & non per uirgam. Quaerere posset quispiam quare in mulieribus impregnatis non fluunt menstrua dicẽdũ ꝙ cõuertũtur in aliquid quia ut habetur in littera duæ uenæ transeunt de matrice ad mamillas & inde menstruũ etiam trãssertur ad mamillas & ibi decoquitur & recipit formã lactis. & tũc iterũ trãssert ꝑ prædictas uenas & & nutrit exinde fœtus ĩ utero materno. Etiã mulieres lactãtes ut sũt nutrices nõ habẽt tãtum de menstruo quantum aliæ mulieres. quia transmutatur ad materiam lactis. Et ideo secundũ Auerroim aliquæ mulieres ut nutrices præcipue non possunt impraegnari licet egregiæ subagitentur. Vnde sciendum est ꝙ non est impossibile ꝙ menstruum fluat ꝑ tres menses post conceptionem. quia fœtus nouus nõ potest totũ recipere. & in hæc decipiuntur multæ fœminæ quæ credũt quando habent menstrua ꝙ tunc non sunt impraegnate. cuius oppositum sæpe uerũ est. Item nota ꝙ ꝓprius locus menstruorũ est in matrice. & transfertur per quasdam uenas existentes ad mẽbrum mulieris per dorsum. & huius signum est quia mulieres tali tẽpore magnũ habent dolorẽ ĩ dorso. Itẽ nota ꝙ quædam lunatio habet quattuor quadras & secũdũ hoc mulieres in illis tẽporibus diuersimode patiuntur quia prima quadra est quãdo nouiluniũ incipit & durat ꝑ octo dies quasi & est sanguinea quia calida & humida. & tunc mulieres cõplexionis sanguineæ patiuntur. secunda quadra est colerica quia calida & sicca. & tunc mulieres colericæ patiuntur. Tertia quadra est melãcolica quia frigida & sicca & tũc mulieres melanconice patiuntur. Quarta quadra ẽ flegmatica quia frigida & humida & tunc mulieres flegmatice patiuntur. Isto tamen non obstante circa plures mulieres menstruum frequenter accidit in fine mensis nam quasi oẽs sunt naturæ frigidæ & flegmatice. Sed diceret aliquis quaŕ bruta animalia nõ habent menstruum Respondetur ꝙ transmutatur in pilos Volunt tamen aliqui dicere ꝙ quædam bruta animalia habent menstruum in parua quantitate.

¶ Sed ex hiis etiã quæ dicta sũt plura dubia oriantur. Primum autem ẽ utrum ille fluxus fit per colorem sanguinis uel per aliquem alium. iuxta ꝙ notandum ꝙ in omnibus præter q̃ in corruptos color menstruorũ sanguuineus est ut in pluribus dico corruptos

ab humoribus

ab humorib⁹ malis & uiſcoſis
In hiis ſepe etiã ſũt mẽſtrua li
uidi coloris & non loquor de
corruptione caſtitatis quia ĩ-
differẽter ſiue corrupte ſiue
uirgines fuerĩt ſiue nõ ſi fue-
rint debite etatis patiũtur flu
xũ & ſigna ad hãc ptẽ quãdo
mẽſtrua fluũt ſũt plura de q
b⁹ ſubſequẽter dicit̃ Scdo no
ta poſſet alicui dubiũ eẽ utrũ
iſta mẽſtrua fluerent per anũ
& hoc humore ſucceſſus aũt
per uuluam fluunt in ſpecie
cruoris ſanguinis tenuis.

¶Hic Al. mouet quædã dubia &
ſũt quattuor p ordinẽ . primũ ẽ il-
lud utrũ mẽſtruũ habet colorẽ ſan
guineũ aut aliũ colorẽ & ipſe ſol-
uit cuius ſolutiõis uirtus ſtat ĩ hoc
q oẽs mulieres nõ corrupte habẽt
mẽſtruũ ĩ colore ſãguĩeo ſed quæ
corrupte ſũt habẽt mẽſtruũ liuidi
coloris uel lutei uel uinei . & expo-
nit quid p corruptas ĩtelligat dicẽs
q nõ ĩtelligit de corruptõe uirgini
tatis ſeu caſtitatis ſed ĩtelligit illas
mulieres q̃ habẽt humorẽ uiſcoſũ
putridũ & corruptũ.Scdm dubiũ ẽ
iſtud utrũ iſta mẽſtrua fluãt p anũ
mulieris mor̃ ſeceſſus uel p uuluã
more piectiõis urine.Et ſoluit.d.q
p uuluã mulieris ſicut crud⁹ ſãguis
& tẽuis.Et primo nota q iſtud du
biũ rõnabiliter ẽ motũ qa color ẽ
quoddã accidẽs qd̃ ẽ q̃litas ſcdm
qd̃ ex pmixtiõe primaꝝ q̃litatũ ge
nerat̃ ſicut dicit primo de aĩa ĩ phe
mio q accidẽtia magnã ptẽ conſe
rũt ad cognoſcendum q quid eſt
eſſe rei & maxime illud accidens
quod habet hic diſcerni per ſenſũ
uiſus per philoſophũ ĩ priometha.
ubi dicitur q ſenſus uiſus multas
rerum differentias oſtendit.Ex illo
ſequitur q dubium ratiõabiliter ẽ
motum quia ſi uolueris habere pfe
ctã noticiã de ipſo menſtruo neceſ
ſarium ẽ ut cognoſcas colorem ip-
ſius.Itẽ illud quod dicit in littera
de corruptis mulieribus . Nota q
mulieꝝ corruptaꝝ quædam ſunt
corrupte carnaliter per uirgam ui-
rilem.Alie uero dicuntur corrupte
ppterea q habẽt humorem corru-
ptum & uiſcoſum eis adherentẽ.de
primis nõ intelligitur littera ſed de
ſecundis:Vnde ſciendum q puelle
incorrupte maiorẽ habent dolorẽ
in tali fluxu q̃ alie mulieres corru-
pte quia ipſe uirgines nõ habẽt ita
tranſitum ſicut mulieres corrupte
Item ſciendum q mamille mulie-
dum & teſticuli uiroꝝ aliqualiter
cõcordãt in natura. quia ſicut per
mamillas fluit lac.ſic per teſticulos
ſperma emittitur . Item ſciendum
q ſcdm dubiũ fuit rõnabiliter mo
tum qa hoĩes qui patiuntur diſſin-
teriã patiuntur fluxum uentris ſan
guineum qui aſſimilat̃ fluxui mẽ-

struorum Et istum fluxũ habent indif ferenter uiri & mulieres. Item nota ꝙ in uiris melancolicis generatur multum de ipsa malãconia quæ dirigitur ad splen & de splene ad spinas dorsi a quibus descendit ad alias uenas existentes circa ultimum intestinũ quæ uene uocantur emoroides quia quando tales uene replent̃ tũc ipsi melãconici purgantur per talem fluxum & ille fluxus multum prodest eis si est temperatus. Et ille idem fluxus reperitur in iudeis ad naturã magisq̃ ĩaliis quia plurimum melãconicam declinat. licet tamen coiter dicatur ꝙ habẽt per miraculum dei de quo non est dubitandum quin sit uerum

¶ Tertio dubitatur quar̃ de mulieribus menstrua fluunt quæ sunt superfluũ alimenti & non uiris quibus etiam est superfluum alimenti. dicendum est ꝙ mulier est frigida & humida a natura uir uero calidus & siccus, modo dico ꝙ natura humidi est fluer̃ ut dicitur q̃rto metha. & maxĩe humidũ aqueũ ꝙ mulierib⁹ inest. In uiris uero humidum cum sit aereum & idem calor naturalis semper agat in hũidum. conuertit & trãsmutat ĩ speciẽ alimẽti & cũ calor & natura nihil faciant frustra ut Aristo. primo cœli & mundi. sed semp̃ qđ est melius. & cũ calor in mulieribus debilis est respectu eius quæ est in uiris tamen totum alimentum nõ possit couertere in mulierib⁹ facit ꝙ melius est & prouidit nature de necessariis & reliquum mittit in locum ĩ quo seruantur mulierum menstrua de isto qđẽ ĩfra dictũ ẽ maioris inquisitionis q̃ patris exposcit negotium.

¶ Hic mouet tertiam dubitationẽ & est illa quare ĩ mulieribus fluũt menstrua q̃ sunt superflua alimenti oĩ mense & in uiris non fluit sp̃ma ex seipso quod ẽ etiã superfluum alimẽti &c. Et soluit ĩ littera & in hoc stat solutio ꝙ mulier est frigida & hũida a natura uir uero calidus & siccus a natura. modo sicut testatur Arist. secundo metha. ꝙ de natura humidi est fluere. exquo cũ aliquãdo in uiris est humidum aereum hoc nõ fluit nam calor naturalis sẽper agit in eum in mulieribus aũt ẽ humidũ aqueũ. & ideo cito fluit idcirco natura cũ nihil frustra faciat ordinauit in mulieribus ꝙ melius ẽ. s. ut purgentur a tali su

pfluitate.Præterea nota hoc tertiũ
dubium ratiõabiliter motũ ẽ qa ſi
cut mẽſtruum ẽ ſupfluũ ĩ muliere
ſic etiã ſpma in uiro. Sed circa ſolu
tionẽ ſciẽdum ꝙ ſpma in uiris nõ
fluit ſingulis mẽſibus de corpibus
eoꝝ ſicut mẽſtruũ mulieꝝ.& ratio
in littera aſſignat̃ quia.ſ.humiditas
mulieris ẽ aquea . Ex iſto ſequitur
ꝙ mẽſtruum mulieris eſt multum
uenenoſum & corpis ĩfectiuum un
de dicit. Alb. ſi mẽſtruum tãgeret
ramum arboris uiridis cito areſcit.
ideo natura nititur maxime expel
lere talem materiam.Etiam ex hoc
patet ſolutio ꝙ ſperma in uiris nõ
eſt in tanta copia ſicut menſtruum
ĩ muliere licet etiam natura ſe pur
get aliquando dormiendo. Vnde
ſciendum ꝙ nocturna pollutio ac-
cidit pluribus de cauſis. Quandoqꝫ
ex nimia ebrietate & aſſumptione
cibi uel potus quando eſt digeſtus.
nã tũc poſt digeſtionem ſepe fit
pollutio. Secundo modo fit ex ni-
mia cogitatione turpi uel locutio
ne tunc de nocte fit pollutio . Ter-
tio fit aliquãdo ex illuſione demo
niaca & deceptione eius . Quarto
fit ex plenitudine humorum ſicut
quando aliquis repletus eſt multis
humoribus & ſanguine. & tunc fit
pollutio quæ eſt purgatio natura-
lis.Quito cauſat ex nimio ieiunio
quãdo aliquis nimiũ ieunat.tũc na
turalis calor excitatur & agit in hu
midum.& tunc talis pollutio noci
ua eſt . Sexto cauſatur ex nimio la
bore.quia homo per nimium labo
rem exiccatur.& tunc etiam fit pol
lutio naturalis ſcilicet quod homo
emittat ſemen dormiendo & pro
pter hoc dicũt theologi ꝙ duobus
primis modis eſt peccatum ſed reli
quis non.

¶Quarto dubitat̃ unde ue
nit menſtruum in muliere:
quando eſt in coitu cum uiro
quia dictum eſt ſupra ꝙ quã
do cõcipit mulier retenta ſũt
menſtrua ergo ſi retenta ſunt
tunc dubium eſt unde fluent
in coitu. Ad quod dicendum
ꝙ quando mulier concipit re
tenta ſunt ad hanc intentio-
nem ut de menſtruo retento
fœtus in utero mulieꝝ exiſtẽ
ti poſſit nutriri aut cum mu-
lier in coitu eſt cum uiro pro-
pter maximam delectationẽ
quam habet ꝑpter hoc ꝙ ue-
ne & nerui in uulua exiſten-
tes per uirgam uirilem confri
cantur & ſic propter uirgam
uirilem menſtruum emittit.
& hoc eſt naturale reſpectu co
itus. Eſt tamen quaſi uiolen-
tũ reſpectu fluxus naturalis

mēstruoꝝ. Itē omni die de nutrimento sumpto mulieꝝ fit materia quæ apta ē ad expellēdū ī coitu pp hāc emittit̄ in embriōe quo genus diuersificat̄. & ex his soluit̄ q̄dā dubitatio q̄re mulieres īprægnate maxīe appetūt coitū qa appetitus coitus est pp habūdātiā materie sup̄flue & ideo cū tūc mēstrua retenta sūt oī tpe ardet & cōplet ergo mulier maxime appetit coitum quia ex istis in habundantiam uulua mulierum calescit & ergo.

¶ Hic ostendit quartum dubium & est tale unde ueniat menstruum in muliere qn̄ est in coitu. exquo dictū est ꝙ quando mulier cōcepit tunc matrix undiq; clauditur & ulterius non emittit menstruum. sed quando alia uice post cōceptiōem erit in coitu tūc iterum emittit mēstruū exquo quæritur unde ueniat quia mirabile uidetur. & autor soluit in littera dicit ꝙ post cōceptionem retēta sūt mēstrua ꝑpter hoc finaliter ut fœtus existens in utero materno exinde possit nutriri. Sed quando tunc mulier est in coitu cū uiro propter maximam & nimiam libidinem uel delectatiōem quam habet propter hoc nerui & uene cōfricantur & emittit menstruum & hoc est naturale ratione coitus sed est uiolentum ratione fluxus naturalis menstruorum. ex isto soluitur quædam alia dubitatio quare mulieres inprægnate maxime appetūt coitum quia sicut appetitus coitus est propter habundātiam materiæ superflue ab alimento. & ideo cum menstrua sunt retenta & quotidie aliquid eorum generetur tunc mulier maxime appetit coitum ꝑpter habundātiam materie. Et etiam dicit ꝙ membrum mulieris calefit.

¶ Nota ꝙ illa dubitatio solummodo debet intelligi de mulieribus ī prægnatis. Item nota ꝙ emissio menstruorum non est totaliter uiolēta & absoluta quia menstrua sunt grauia & omne graue tendit deorsum. Item nota ꝙ littera intelligitur de mēstruo impuro de quo superius patuit quia istud est ineptum & indispositum ad generationem fœtus nam si ex tali menstruo fœtus generaret̄ fieret leprosus & fragilis. & ideo prohibitum est tali tempore uiros commisceri mulieribus & hoc etiam multum nocet membro uirili. Item sciendū est quia dictum est de spermate ꝙ sperma ab aliquibus sic diffinitur. Sperma est semē uirile ex pura substātia omnium membrorum compositum. Item si aliquis dubitaret ī quo tempore coire quis primo possit & dicunt aliqui ꝙ ī anno xiiii. tēpore coitus incipit. Sed circa hoc

Aliqui absolute 13 Ann.

dubitatur & arguitur sic. In pueritia magis uiget coit' q̄ post tale tēpus. igitur falsum est quod dicitur. cōsequētia patet. & assumptū ꝓbat' qa pueritia est calida & hūida igitur uidetur ꝙ habeat multū de semine. Respondetur negādo assumptū. & ad ꝓbationē dico ꝙ aliquid aliud īpedit' nā ī pueritia meat' sūt stricti de quibus spma deberet exire. & ī aliis uero etatibus apti. sed ī senectute propter frigiditatem coitus uix contingit. Itē nota ꝙ post cōmestionē hoc opus est molestū quia calor naturalis minuit' & tūc nō pōt bene digerere cibum igitur īpedit digestionē. sed post somnū tunc tpis melius est coire quia tūc sauguis est digestus. Item sciendū ꝙ quædam sunt herbe & cibaria quæ iuuant ad coitum & quædam impediunt. Vnde ista iuuant piper pillegium carnes recentes uitella ouorum testiculi uulpis & crocus orientalis. Ista uero minuunt scilicet nutrimenta frigida anetum ruta lactuca melones uue amare & similia. Semen lini coctum cum lacte cameli commestus iuuat ad uenerem. Item si lenticule coquantur cum semine lactuce & elixentur & de illo bibatur extīguit libidinem ut dicit macer. Item Aristo. dicit in libro de genera. animalium ꝙ omnia animalia spernunt coitum post imprægnationem nisi mulier. Causa huius ē quia mulier habet recordationem de præteritis & propter magnam delectationem iterꝝ appetit. Alia autem animalia non recordantur & ideo non appetunt. Alia causa est dicta in littera. Sed secundum aliquos equa post īpregnationem appetit coitum & reddit causam quia est animal multum comedens & bene digerens. & ideo in ea est multum de semie propter qđ appetit coitum. unde etiam equæ uehemēti' appetūt coitū q̄ alia aīalia bruta pp multitudinē seminis.

Capitulum quartū.

Stis autem uisis redeūdum est ad formationem fœtus ī matrice mulieris. Fœtus uero sic formatur. Primo ꝙ materia recepta in muliere habet colorem lactis sex primis diebus. ad hunc autem colorem scilicet lactis operat' calor naturalis in spermate uiri dimissus. & calor matricis ita ꝙ ista materia scilicet lac dealbatur. deinde materia transmutantur in naturam & colorem sāguinis spissi & aliqualiter undiq; decocti & hoc p nouem dies. postea uero ab illo tempore consolidatur in mēbris

ipſius ſcilicet fœtꝰ per.xii. di
es. Iuxta qđ notãdum ꝙ dicit
philoſophꝰ ꝙ ſic unũ qđqꝫ cõ
ſurgit ex quattuor elementis
& iõ ꝙ ĩ tali materia ẽ de natu
ra terre cedit ĩ ſubſtãtiã oſſiũ
qđ nõ ẽ de natura aquæ cedit
in ſubiectũ ſimile & ſic de ali
is. Poſtea ſolet natura formarẽ
faciẽ & diſpoſitõem corporis
ſcđm trinã dimenſionẽ ſcili
cet latitudinẽ lõgitudinẽ & ꝓ
fũditatem & illud fit p. xviii.
dies. Ab illo uero tempore na
tura confortari uſqꝫ ad egreſ
ſum & illud qđ iã longo tp̃e
dc̃m ẽ aliqualiter cõſueuit di
ci p quattuor uerſiculos q̃ ſũt
tales Suſceptũ ſemen ex p̃mis
credo diebus. Et quaſi lac reli
quiſqꝫ nouem ſit ſãguis & un
da. Conſolidat duodena di
es bis nona. Deinceps conſur
git tempus reliquum perdu
cit adortum.

¶ Hic oſtendit qualiter fœtus for
metur in utero mĩno & primo fa
cit hoc ſcđm formatõem a uirtute
ſeminali Scđo a uirtute celeſti ibi
ſũt aũt ea poſt facit hoc ꝓſaice. ſecũ
do metrice. ſcđa ibi ſemẽ &c. Vnde
breuiter eius ſn̄ia ẽ iſta uolẽs dice
re qualiter fœtus formetur ĩ utero
ꝙ ĩ p̃mis vi. diebus habet materiã
lactis deĩde p dies. viiii. trãſmutatᷣ
ĩ colorẽ ſanguineũ. ex hic per dies
xii. fit cõſolidatio in mẽbris. & hoc
ꝓbat p philoſophũ qa unũqđqꝫ ui
uẽtiũ cõſurgit ex q̃ttuorelemẽtis p̃
mis poſt ea dicit ꝙ facies formatur
& diſpoſitio corpis ſcđm trinã dĩ
mẽſionẽ. ſ. lõgitudinis & latitudis
& ꝓfũditatis. & hoc p dies. xviii. &
ab hoc tp̃e icipit nã confortari uſqꝫ
ad egreſſũ & ſic fœtus mulieris cõ
ficitᷣ ĩ. 45. diebus. uñ & hoc ĩ uerſi
bus ſubditᷣ. Semẽ ſuſceptũ ſex pri
mis credo diebus. Eſt q̃re lac. reliqs
nomen fit ſãguisac inde. Conſoli
dat duodena dies. bis nona dein
ceps. Effigiat. tp̄us quæ ſequens ꝓ
ducit ad ortum. Vnde nota. ꝙ poſt
ſex dies habet colorem rubeũ ideo
quia trãſmutatur in ſanguinem. &
talis ſanguis non eſt fluens ſed co
agulatus ad modum maſſe carneæ
& apparet proprie ſicut ſãguis. poſt
flebotomiam. Item nota ꝙ fœtus
in muliere habet ſe ſicut fructus in
arbore per quandam ſimilitudinẽ
nam primo deſcendit a flore & fra
gilis eſt. poſtea dureſcit & adheret
fortiter arbori & non faciliter ca
dit. ſic etiam eſt de fœtu nam prio
producitur ex ſemie cõcepto & tũc
ligamina eius non ſunt firma & de
facili expellitur per aliq̃ medicĩam

& purgatiōem & hoc in tribus pri-
mis mēsibus. scilicet quādo ibi aīa
infunditur tūc firmius adheret. Vn
Ipocras dicit ꝙ mulier impregna-
ta ante quartum mensem non de-
beret trahere sanguinem uel haberꝰ
purgationem ne destrueret fœtum
Et propter hoc pessime mulieres in
hac instructe arte trahunt sangui-
nē q̄ primum sunt impraegnate uel
sumūt aliquas decoctiones de her
bis uolentes fœtū corrūpe ut ī me
lius patebit. Itē nota ꝙ littera dicit
de quattuor elemētis. uñ scias ꝙ il
la quattuor elemēta icludūt diuer
sas naturas qdā eni ē grossū & du
rū ut terra alia uero sunt mollia &
subtilia. Ex isto sequitur ꝙ ptes ipi
us fœtus aliqs opꝫ esse duras & ali-
q̄s molles & subtiles. unde aer ē ele
mentū decuplo grassius q̄ ignis. &
aqua q̄ aer &c. Itē nota ꝙ dicit in
formationē fœtus prius formatꝰ fa
cies hoc uerū ē q̄tū ad mēbra extri
sica quia facies ipsius hoīs ē figura
nobilior īter mēbra extrīseca. Item
nota ꝙ expletis. 33. diebus apparet
forma maris uel fœmiæ sed pactis.
40. diebus tūc nā hūana ē cōpleta
& crescit infās & apitꝰ eius os & īci
piūt ossa īgrossari ex calore natura
li. uñ dicit phus. 16. de aīalibꝰ ꝙ fœ
tus primū exercet opatōes uegeta-
tīas qa nutritꝰ & augmētatꝰ ex sup-
fluo alimēti mulierꝝ deīde exercet
opatiōes aīe sēsitiue ex eo ꝙ sētit.
unde dicit ēbrio uiuit uita plāete.
deīde uita aīalis post ea uita hoīs.
uñ post q̄ fœtus ī matrice fuerit be
nē maturus tunc puer mouet se ue
hemētius & emittitꝰ ad egressū: nā
natura īcipit affirmare mēbra ad
hoc apta ut fœtus habeat exitum.

¶ Sunt autē alii quæ penes
qd'libet tempus assignatū po
nūt regnare aliquem plāetarꝝ
& hoc scire multum cōfert ad
ea q̄ hic īscribuntꝰ. & ideo ne
ignorātiæ meæ negligentia as
scribatꝰ. determīabo de succes
siua firmatiōe fœtus ubi no-
tetꝰ qd' dicit Auicē. ꝙ accidē
tia sūt triplici genere q̄dā cō-
sequūtꝰ materiā īcōposito &
ei attribuimur q̄dā uero for-
mā q̄dā uero toti cōposito ex
materia & forma attribuūtur.
& iō cū hō sit ens naturale &
cōpositū siue cōceptū ex mate
ria & forma tripliciter uariātꝰ
accñа ī ipso & ex illa maīfesta
tōne ꝓpositū capietꝰ ex pte. q̄
dā aīe sūt q̄dā notāda & q̄dā
ex parte corporis. & q̄dam ex
parte totius compositi. unde
illa dicuntur ex parte aīe quæ
formā cōsequentur sicut sūt.

accidētia illa.s.uirtus essēdi & mouēdi & qa scđm ītētiōem quo rūdā q digne de natura locuti sūt. Aīa oēs uirtutes q̄s ī corpe āplectit̄ aspsit & a sup cœlestib' corporibus attrahit.

¶ In hac pte ostēdit formatōem fœtus q̄ fit a uirtute celesti & diuiditur in partes duas. Primo ponit ītētum. Scđo prosequitur ibi ex illo manifestatur. Et prio facit hoc. Secūdo adducit quoddā notabile & breuiter est ista sententia q' quidā ponūt regnare aliquē planetā circa quodlibet tēpus cōceptionis. & hoc est multū utile scire ad ea quæ sequuntur. & propter hoc dicit ne inscribatur ignorantie meæ nunc dicam de generatōe fœtus scđm īfluentiā planetarꝫ tūc subdit quod dā notabile secūdū Auicennam q' accidentia sunt triplicia. Quædam enim sunt ex parte ipsius compositi exquo ipse homo est compositus ex materia & forma ergo uolens manifestare dicit triplicia accidentia ī homine. Et existo patet positū quia quædam accidentia accidunt homini ex parte corporis quædam ex parte animæ. & quædam ex utrīusq; parte. quia secundum intentionem quorundam philosophorum qui digne de natura locuti sunt anima attrahit omnes uirtutes a speris & a corporibus supercœlestib'. Nota circa litterā qa dicit̄ de planetis q' septē sūt & quibet illorꝫ habet ꝑpriū orbē & quilibet illorꝫ orbium una cum suo planeta propriam habet uirtutem influendi in istis inferioribus. & ideo causāt duplices effectus quia immediate post orbem stellarū fixarum qui uocatur firmamentū sequitur saturnus cū suo orbe post iupiter deinde mars. sol. uenus mercurius & ultio luna q̄d patet per hūc uersū. Post sim sum seq tur ultio luna stabit. Per sim uideli cet intelligēdo tres plāetas. s. p q̄libet litterā unū planetā. & similiter p sū reliquos q̄ttuor. unde isti plāete sicut sunt ordinati in situ. sic etiā sunt ordinati q̄tū ad eorꝫ influētias ratione istorꝫ īferiorū ita q' dn̄ium unius p̄cedit dn̄iū alteri' ex hoc sequitur q' nō regnāt equaliter nec equaliter īfluūt iō bonū ē scire ordinē eorꝫ. Itē nota q' ī die dn̄ico ī pria hora diei regnat sol ī scđa uenus. ī tertia mercuri' ī quarta lūa ī quīta saturnus ī sexta Iupiter. ī septima mars. & ī octaua iterꝫ regnat sol. & sic deīceps ꝓcedēdo p. xxiiii. horas. In scđa uero feria ī pria hora diei regnat lūa. ī scđa saturn' & sic de singulis iterꝫ resumēdo oēs plāetas & sic ulterius in oībus aliis feriis. & ideo hoc ē bonū scire. quia p illud homo pōt cognoscer̄. utrꝫ fœtus nascatur in hora solis uel in horis alicuius alterius planetæ & hoc totū recitare prolixū est. cū tantam totā astronomiā sufficiat ergo ad ꝓpositum de orbibus planetarum

Itē sciēdū aliquē planetā regnare nihil aliud est q̄ hr̄e specialē influētiā circa inferiora. Itē nota ꝗ q̄dā accn̄a circa ipsum fœtus cōtingūt gratiæ animæ ut eē susceptibile disciplinæ: q̄dā rōe formæ ut cicatricis &c. Quædā rōne utriusq; ut generari & corrūpi: sed littera est debite intelligenda quando dicit ꝗ quædam accidentia contingunt a materia quædam a forma: hoc nō intelligitur diuisim sed cōiunctim quia naturaliter loquendo forma non potest stare sine materia. Item sciendum ꝗ operationes animæ q̄dā sūt naturales ut generare & nutrire &c. q̄dā depēdēt ab epate & a renibus licet principaliter ab aīa. Aliæ sunt operatiōes sensibiles & fiunt a diuersis organis in corpore tamē ab aīa intrinsice aliæ sūt operatiōes itellectibiles ut rōnari speculari &c. & iste operatiōes descēdūt ab aīa una cū organis ꝓpriis ut patet in scđo & tertio de aīa. Itē nota ꝗ aīa cōtrahit oēs opatiōes quas exercet i corpore a uirtute supcœlestiū corpoꝝ: & rō ē ista quia aīa exercet suas opationes i ꝓprio corpore secūdū qđ magis fuerit inclinata ad ipsas: & ideo secūdum qđ corpus alter & alter disponitur: tales operationes a uirtutibus cœlestium sunt diuersimode disposite.

¶ Ab ultīo uero orbe ꝗ motu suo diuino oēs speras inferiores mouet principaliter & naturaliter rapit in flumine aīæ uirtᵘ eēndi & mouēdi ab orbe: q̄ dā stellaꝝ fixaꝝ uirtutē q̄ distīguit īesse suscipit & illud cōuēit ei inq̄tū ē forma & cōuenit etiā aliæ uirtuti q̄ dicit eē: & hoc ē ueꝝ scđm diuersas naturas huiᵘ orbis. Prima spera stellaꝝ ponit spera saturni ꝑm astronomos & ab hmōi spa saturni influit aīæ uirtᵘ distīguēdi. Postea uero spera iouis & ab ipsa planeta magnanimitas influit aīæ & plures opationes. Spera martis & ab ipa planeta aīæ īfundit aīositas & uirtᵘ irascibilis aīæ. a uenere āt naturæ motᵘ cupiditatis & desiderii. Sed a sole uirtᵘ sciēdi rememorādi. A mercurio fluit uirtᵘ aīæ cōpatiendi & dolēdi. A luna uero uegetādi: q̄ dr̄ radii uirtutū naturaliū. Quāuis enī hoc & plura alia īcremēta ab aīa ꝓcedūt īmediatē: tamen ita diuersis partibᵘ cōsequūt corpoꝝ supcœlestiū hæc oīa

attributa sũt aĩæ & nõ solum aĩæ: sed etiã toti rei cõposite: qa antecedens in simplici nõ sustentatur & sic ex parte for mæ quæ anima dicitur & q̃ principaliter eã cõsequenter de nũero accidentiũ uisa sũt.

❡ Hic ꝓsequitur accidẽtia in tres partes. Primo ostẽdit accidẽtia ex parte animæ se tenentia. Secundo ex parte corporis. Tertio rõne utriusq; & patebunt partes: unde sentẽtia eius est illa ꝙ ab ultimo orbe. s. ab ultima spera quæ motu diuino regulatur & rapit omnes speras inferiores principaliter & radicaliter recipit uirtutem mouendi: sed ab orbe stellarum fixarũ recipit uirtutem ꝙ dicit̃ esse & recipit diuersas uirtutes secundum diuersas significationes huius orbis. A spera saturni recipit uirtutẽ discernendi & rationãdi. A spera Iouis ĩfluit ei magnanimitas. A spera martis recipit animositatem & uirtutẽ irascibilẽ A uenere concupiscentiam & desiderium. A sole uirtutem sciẽdi memorãdi & reminiscendi. A mercurio influitur animæ uirtus gaudẽdi & dolẽdi a luna uirtus uegetandi & crescẽdi q̃ dr̃ radix uirtutũ naturaliũ: post ea Al. remouet dubiũ qđ ĩcidit sic qa dictũ ẽ ꝙ accidẽtia enũerata sũt accidẽtia aĩæ a supioribus ĩfluxa ex hoc crederet aliqs ꝙ acccidẽtia eẽnt ĩ aĩa subiectiue. Istã dubitationẽ remouet dicẽs ꝙ nõ sũt in aĩa subiectiue sed ĩ toto cõposito: & rõ ẽ qa accidẽs nõ recipit ĩ subiecto simplici. Sed diceret aliqs ex hoc sequitur ista accidẽtia nõ eẽ ipsius aĩæ qa sũt totius cõpositi. Respondetur ꝙ cõpletiue sunt accidentia ipsius compositi sed tamen principaliter procedunt ab anima.

❡ Nũc uero ex pte corpis ẽ uidẽdũ & prĩo circa creatiõem & formatiõem corpis qđ ex embriõe creat̃ & format̃ p effect⁹ & opatiõe stellaꝝ q̃ planetæ dicũt̃. Prĩo enĩ mateia embriõis uel hoĩs compssa & coagulata p siccitatẽ saturni dispõit̃ & huic materiæ a saturno uirt⁹ uegetatiua & mot⁹ naturalis cõsequit̃. Et qđ p; tũc ĩ tali materia aliq̃liter ẽ opatio debita & iõ medici post laps̃ spmatis ĩ mr̃ice primũ mẽsẽ toti⁹ generatiõis q ĩ tpe & successiue ẽ saturno attribuit̃ ƀm exigẽtiã naturæ saturni qui frigiditate & siccitate sua ipsum semen cõstringit & consolidat.

❡ Hic oñdit formationẽ embrio

nis a uirtute cœlesti q̃tũ ad accidẽ tia ex pte corpis & prio facit hoc p plãetas. Scđo p signa zodiaci ibi est ãt notãdũ. Pria etiã diuidit̃ i se ptẽ ptes scđm q̄ septẽ sũt plãetæ. Adhuc diuidit̃: prio facit hoc scđo remouet dubiũ ibi ex isto stati sen tẽtia breuiter ẽ ista q̄ nũc debem⁹ uidere q̃liter ipse embrio format̃ & creat̃ p effectus & opatiões stel lar̃ q̃ dicũt̃ plãetæ: uñ dicit q̄ ma teria embriõis cõpssa & coagulata p frigiditatẽ & siccitatẽ dispõit̃ er go uirtus uegetatiua ad naturales motus asscribit̃ saturno: iõ postq̃ recipit̃ ad mr̃icẽ mulieris tũc p pri mũ mẽsẽ regnat saturnus qa ipm semẽ cõstrigit sua frigiditate & sic citate. Nota q̄ medici asscribũt pri mũ mẽsem saturno scđm ioui &c. Rõ huius ẽ qa oportet q̄ successi ue ptes corpis a plãetis iducãt̃: uñ qlibet plãetar̃ hẽt dñium p mẽsẽ sup semẽ i utero mĩno existẽs. Itẽ nota q̄ saturnus ẽ plãeta frigidus & sicc⁹ iõ i prio mẽse reddit semẽ frigidũ & siccũ q̃tũ ad accidẽtia ex pte corporis se tenẽtia. Sed diceret aliqs saturnus nec ẽ frigidus nec sic cus ergo lr̃a ẽ falsa: cõseq̃ntia patet qa oppositũ cõsequentis repugnat añti. assumptũ pbatur p Auer. i de substantia orbis qa corpa cœlestia nõ recipiũt pegrinas ipssiões. Res põdetur negãdo assũptũ: & ad pba tionẽ dr̃ q̄ neq̃q̃ recipiũt formales q̃litates elementor̃ licet ipsas hñt uirtualr̃ qa corpa cœlestia nõ sunt i se calida nec frigida formaliter li cet bñ iducãt ista i his iferioribus.

¶ Ex isto stati oritur dubiũ utrũ saturn⁹ regnat i cuiusli bet embrionis cõceptiõe & si nõ mirabile tũc uidebitur di ctũ istud. Circa illud notãdũ q̄ pria mã ẽ subiecta corpib⁹ supcœlestib⁹ & eor̃ motibus illud ẽ q̄ dicit phũs prio me theoro. q̄ oĩa iferiora supiori b⁹ tacta sũt & ab ipsor̃ moti b⁹ gubernãt̃ & iõ necesse ẽ q̄ oĩa iferiora particulariter & uniuersaliter respiciãt̃ a suis superioribus & intellige uni uersitatẽ corporis supercœle stis. Sed uniuersalitatem res piciat iferiora a supiorib⁹ qa nihil fit de noua in materia elementari nisi ex uirtute su periorum & ideo dicit com mentator. xii. metha. q̄ natu ra non agit nisi gubernata a suis superioribus hoc est ab itelligentiis uniuersalibus & pticularib⁹ aliud fit i istis ife riorib⁹ a creatiõe supiorib⁹ qa una ps cœli nata ẽ itroducer̃

formā determiatā & spālē & istud etiā ē de itētiōe cōmēta toris prīo de generatōe & cor ruptiōe ubi dicit ꝙ generatio elemētoꝝ & istoꝝ pticulariū adīuicē est ordīata & cōserua ta p mot⁹ corporū supercœle stiū & sup corpora elemētoꝝ & ipsoꝝ pticipātiū q̄ fiunt ex elementis sunt determinata inesse & sunt determinatarū causarum & sic inesse: tā uni- uersaliter q̄ particulariter īfe riora supioribus respiciunt.

¶ Hic remouet dubiū & est istud utrum saturnus regnet incōceptio ne cuiuslibet embrionis quia si nō tunc est illud mirabile quod dictū ē & hoc soluit: cuius solutiōis hæc est sententia ꝙ ipa materia est sub iecta corporibus cœlestibus & eo- rum motibus: & ideo dicit phylo sophus in primo metha. ꝙ ipsa in- feriora sunt ꝑducta a superioribus qa nihil fit de nouo in materia ele mētari nisi ex uirtute superioꝝ ut uidet patere per cōmentatorē. xii. meth. ubi uult ꝙ nihil agit nisi gu bernatū ab ipsis supercœlestibus. s. ab intelligentiis & etiā ꝙ una pars cœli iducit talē formam determi- natā & specialem: & alia pars aliā. Hoc etiā patet per cōmentatorem in primo de generatione: ubi dici- tur ꝙ generatio elemētoꝝ & ipsa- rū partiū est adinuicē ordinata & cōseruata per motū⁹ corpoꝝ super cœlestiū: & addit alibi ꝙ idiuidua aialia & ista iferiora sunt determi- nata & respiciūt tā uniuersaliter q̄ particulariter superiora ab his reci piūt uirtutē. Nota ꝙ planetam re- gnare intelligit dupliciter. Primo quādo pōt inducere suā dispositio nē ita ꝙ nō impediatur. s. per uirtu tē influendi alterius planetæ: & sic nō accipitur hic. Alio modo quan do aliquis planeta ē determinatus seu deputatus a natura naturante ad productionē talis effectus i qua cunque parte cœli sit situatus: & sic sumitur hic. Vnde sciendum ꝙ uirtus unius planetæ aliquādo im peditur cōiunctione uel oppositio ne alterius planetæ i aliquo signo zodiaci ita ꝙ non potest exercere suam uirtutem influēdi modo ad propositū dico ꝙ illud impedimē tum uirtute influendi alicuius pla- netæ non obstat quin saturnus ha beat dominium super fœtum per primū mensem. Vnde nota gratia litteræ ut melius habeat ꝙ dubiū incidit sic qa dictū ē ꝙ saturnus re gnat in prīo mēse ponatur igitur in casu ꝙ mulier cōcipiat in secun- do mēse sic etiam regnat saturnus & ita in quarto & in quinto: ergo saturnus regnat per totum annū. Nota ꝙ ex illa littera. Circa qđ no tādū habet cōclusio quinta huius

libri & est. Oia inferiora recipiunt
uniuersal'r & particulariter uirtutē
a corporibus supcœlestibus : ꝓbat̄
nihil fit de nouo in natura elemēta
ri nisi i uirtute supioꝶ ergo oia in
feriora respiciūtur tā uniuersaliter
q̄ particulariter a supercœlestibus
corporibus:cōsequētia patet,qa oē
factū in materia elemētarii:aut ē fa
ctū uniuersaliter uel particulariter.
Itē sciēdū ꝙ materia prima ē ens i
pura potētia: ex q̄ oia transmutabi
lia generātur p trāsmutationē cor
poꝶ supcœlestiū: & etiā ē illud in
quo oia accidētia influūt ut patet
prio phy. Dicet forte aliqs ex quo
corpus cœleste est quoddam agēs
uniuersale:unde ergo ꝓducere pōt
effectū particularē inesse ut littera
dicit. Dicēdū ꝙ hoc est finaliter in
q̄tum uirtus corpoꝶ cœlestiū fue
rit influxa tali uel tali materiæ : ex
tūc ꝓducit effectū talē uel talē par
ticularē istius uel illius speciei.Sciē
dū etiā ꝙ tāgitur in littera hoc nō
dicere accipi prout.d.uniuersalita
tē propositionis ut loici sumūt:sed
ut dicit uniuersalitatē creatiōis uel
causatiōis.Itē nota ꝙ superiora ref
picere uniuersaliter inferiora intel
ligitur sic ꝙ illa inferiora q̄tum ad
eorum actiones & trāsmutationes
fiūt a superioribus uniuersaliter &
ꝓducūt inesse cōtinue & cōseruāt
ab eisdē . Vnde ad cōfirmādū hoc
Alb. adducit dictū Auerrois scđo
metha.ꝙ opus naturæ est opus in
telligētiæ non errantis: & ideo na
tura in istis inferioribus nihil agit
nisi directa & regulata ab intelligē
tiis q̄ sunt orbiū matrices . Ex hoc
sequitur ꝙ supiora respicere parti
culariter inferiora non est aliud q̄
ipam respicere ista inferiora q̄tum
ad mutationē aliq̄ siue actionē ab
aliqua parte cœli determinatā . Et
ideo dicit i littera ꝙ superiora par
ticulariter respiciūt ista iferiora ex
eo ꝙ partes cœli determinate idu
cūt in his inferioribus mutationes
speciales & determinatas i una par
te cœli.Vn̄ sciēdū ꝙ dicit Arist.in
proble. ꝙ ex una & eadem uirtute
aliquādo uermes generāt : ex alia
uero corrūpuntur: unde hoc nō fit
nisi ex eo ꝙ talis cōstellatio specia
lis habet uirtutē in se producēdi &
generādi & aliqua hēt uirtutem in
se corrumpendi & ideo ex una par
te cœli generatur indiuiduum uni
us speciei & ex alia parte cœli ge
neratur indiuiduum alterius spe
ciei ut patet quia in aliquibus par
tibus inueniuntur alia animalia q̄
hic . Item sciendum ꝙ cœlum sca
pit hic pro congregatione omni
um speraꝶ simul sumptarum cum
suis plāetis scilicet fixis & erraticis.

¶ Et ideo cum materia pri
ma sit subiecta corporib⁹ su
percœlestibus necesse est ut
accipiat formā alicuius si pe
ciei determinatam ab aliqua
specialiter parte cœli quia ab

ipo corpore cœlesti i eo q cor pus nō recipit hāc formā uel illā sed i eo qd' tale corp⁹ qa tūc qua rōe daret hāc eadē rō ne daret illā & cū oēs formæ q̄ sūt i materia pria i potētia sunt in ipso motore i uirtute quapropter oportet dare aliquam partem cœli specialiter circunspicientem materiam ad susceptionem huius formæ determinatæ.

¶ Hic applicat supius posita ad ppositū: & prio facit hoc in gnali secūdo i speciali ibi: & p hūc modū unde dicit q si ipa materia pria est substātia corpibus supcœlestibus oportet q capiat formam alicuius speciei determinatā ab aliquo pricipaliter agēte:nō eni ab ipso corpore cœlesti i eo q tale corpus respicit istā formā pcise uel istā qa q̄ rōne daret hāc formā eadē rōe daret & istā ex quo oēs formæ posite i materia prima sūt i motore prio uirtualiter: ergo oportet dare aliq̄ partē cœli respiciētē spāliter ad susceptionē huius formæ determinatæ. Hic sumitur cōclusio.vii.huius libri & ē hæc materia pria respicit formā specialē a determinata parte siue cōstellatiōe cœli: pbatur sic materia pria respicit formā determinatā igitur uel recipit eā a corpore cœlesti i cōi inq̄tū corpus cœleste ul' a pte determinata cœli siue cōstellatiōe:sed nō recipit a corpore cœlesti i cōi inq̄tū corpus cœleste qa qua rōne tale corpus influeret materiæ primæ unā formā eadem ratione & aliam: & sic nō daret ei formam specialem ergo &c.

¶ Et non sufficit agens particularitate seruata tali commensuratione influēte actionem corporum supcœlestiū q patet prius q̄ semen decisum est ipm in se gerit unum illi⁹ a quo decisū ē q̄ qdē uis non uniformiter gubernat' a supiorib⁹ ita q ab una parte cœli nō magis determinēt' q̄ ab alia imo hoc distigueret' a ppria actione & p cōsequēs a fine & illud ē de itētiōe phi i libro de generatione & corruptiōe ubi dicit q adueniente sole redibūt aialia & recedēte peribūt.& illud etiā appet ex itētione cōmētatoris prio metha. ubi dicit q materia pria recipit formā elemētorum & mediantibus illis formas mixtorū & sic de aliis. Iste uero

ordo formā esse nō pōt mate
ria disposita ab aliqua natu⸗
ra specialiter gubernate per
hūc modū manifestetur pro
positū.s.infra eē de saturno
ita ꝙ hēt disponere materiā
& ītroducere talem formā &
dispositionē & ꝙ semp dr̄ re
gnare ī embrionis cōceptiōe
quod sic ītelligo suū semp re
gnare nō sumit̃ ī hoc loco ni
si ꝑ īfluere talē dispositionē
q̄ ab aliqua alia parte cœli nō
est nata influi & ideo si in ta
li hora diei uel noctis nō dici
tur regnari saturnus uel aliqs
alius planetaꝝ hoc nō est ꝓ⸗
pter uerbi priuationem uirtu
tis suæ a tali corpore : sed qa
alius planeta uel stella nata ē
influere talem dispositiōem
in materia q̄ saturnus plane⸗
ta imprimet nō pōt qa actus
actiuoꝝ sunt in patiente be⸗
ne disposito secundū Aristo.
Et si aliquis querat cur om⸗
nia tali cursu currant respon
deo ꝙ sic sunt ordinata a pri
ma causa primordialiter om
nia disponit secundum ordi
nem sublimē quæ uirtutem
propriam secundum exigen
tiam suā ministrat cuilibet.
¶ Hic soluit quoddā dubiū quia
dictum est ꝙ quo ad formam spe⸗
cialem introducendā materiæ pri
mæ requiritur specialis cōstellatio
siue determīata pars cœli. unde di
cit in littera pro solutione ꝙ agēs
particulare physicum non sufficit
seruata tali commensuratione in⸗
fluente ad actionem corporum su
percœlestiū : quod patet quia post
quam semē est emissum a patre ha
bet uirtutem illius a quo decisum
est:quæ uirtus non uniformiter &
generaliter gubernatur a superiori
bus tali modo ꝙ nulla parte cœli
magis determinatur nec hoc pri⸗
uaretur suo fine & confirmat per
Aristote . in secundo de generati.
ubi dicit ꝙ adueniente sole redi⸗
bunt & recedente peribūt: hoc idē
patet primo metha . ubi dicitur ꝙ
materia prima indifferenter perci
pit omnē formam : sed primo for⸗
mas elemētares : & mediātibꝰ illis
formas mixtoꝝ : & iste ordo cau⸗
sæ nō fit nisi ab aliquo istā formā
specialiter gubernante : & sic solu⸗
tio est declarata tunc ad proposi⸗
tum per hunc modum dicitur de
saturno uidelicet ꝙ ipse habet dis⸗
ponere materiā & ītroducere talē

formã & q̃ semp dicitur regnare in cõceptione embrionis hoc Al. sic itelligit quia regnare in hoc loco non sumit pro aliquo alio q̃ influere talẽ dispositionẽ quæ ab aliqua alia parte cœli non est nata influi: & ideo si in tali hora diei uel noctis nõ dr̃ regnare saturnus uel alius planeta: hoc nõ ẽ p priuationẽ uirtutis sue tali corpore sed qa alius planeta uel stella nata est influere dispositionẽ talẽ in materia quã saturnus influere nõ põt quia actus actorum sunt in patiente bene disposito: & sic soluit unũ dubiũ. Sed diceret forte aliqs quare hoc ita se hẽt. Respõdetur quia sic sunt ordinata a primo ente secundũ ordinẽ sublimẽ & cuilibet uirtutẽ ppriã secũdum exigẽtiã naturæ suæ ministrauit. Nota primo q̃ ista uirtus seminalis nõ sufficit ad specialẽ formã materiæ introducendã sine speciali influẽtia cœli hoc patet p Arist. in secũdo de generati. ubi dicit q̃ sol in obliquo circulo ẽ cã in istis inferioribus. Secũdo nota q̃ uirtus huius solutiõis stat ĩ hoc q̃ materia pría ad susceptionẽ specialiũ formarum specialiter disponit ĩ determĩatis partibus siue cõstellatiõibus cœli. Et sic quo ad compagmationẽ & cõdensatiõnẽ necessario dispõitur ad frigiditatẽ & siccitatẽ saturni in qualibet parte cõceptionis per primũ mensem. Tertio nota q̃ semen patris gerit in se uirtutẽ patris. unde uirtus q̃ est ĩ semine patris assimilatur animæ ipsius patris qa sicut anima patris influit & dat patri esse ita etiã semen decisum ab eo generat uirtutẽ animæ ita q̃ disponit mẽstruũ in muliere pro generatõe fœtus formã disponẽs & figurationes corporum. Nota ubi dicit: & p hũc modũ &c. q̃ hic tangit octauã cõclusionẽ & est ista saturnus regnat in q̃libet receptione embrionis: per primũ mensem pbat sic. Saturnus in qualibet cõceptione põt agere ĩ materiã embrionis: qa quodlibet nõ agit in quodlibet sed tãtũ determinabile agit ĩ suũ determinatiuũ & pportionabile in suũ pporcianatiuũ & ideo sequit q̃ quodlibet corpus cœleste dr̃ regnare circa ppriã materiã suã q̃ specialiter ẽ disposita ad actionẽ suã recipiẽdã idẽ ergo corpus cœleste nõ dicitur regnare respectu alterius materiæ quæ nõ ẽ disposita ad ipsam actionẽ: uñ ex hoc apparet cã huius mirabilis effectus q̃ tẽpore pestilentiæ aliqui hoĩes moriũtur: aliqui uero nõ hoc est ex eo q̃ qdã sunt dispositi ad istã influẽtiã pestilẽtiæ capiẽdã: qdã nõ quia sũt ita fortes q̃ sufficiẽter possunt resistere. Ex isto quoq; põt responderi ad dubiũ superius motũ cõcedo q̃ saturnus semp regnat circa materiã dispositã ad suã actionem ad ĩfluẽdã ĩfluẽtiã: nõ tñ seqtur q̃ circa quãcũq; materiã possit regnare qa materia fœtus ĩ fluxu matricis p primũ mẽsem cõceptiõis dis

osita est

posita ẽ ad ad suã actõem capiendã ideo tũc regnat sup eã &c. Ex isto consequitur possibile esse quẽlibet planetã ĩ qualibet hora diei & noctis regnare tñ in aliq̃ hora diei qlibet planeta non dicitur regnare id patet intelligenti prædicta. Nota circa solutiõem ultimi dubii ꝙ aliquis posset dicere si solutio hæc bona esset sequæretur ꝙ per istam solutioné possem respondere ad omne quæsitum sed hoc est falsum ut patet de se. quod probatur quia si aliquis quærit de aliquo dubio possum respondere secundũ quod respondet Alber. in littera dicit ꝙ deus sic ordinauit. Respõdeo ꝙ solu. Al. est sufficiés & ad argumentũ si solutio esset bona sequæretur &c. tunc negatur cõsequẽtia nam duplicia sunt entia quæ dependent a prima causa. q̃dã enim dependent eternaliter & immediate ut sunt intelligentie circa propriam causam & omnia corpa cœlestia. quædam uero entia depẽdent a prima causa mediate. tunc ad ꝓpositum si quæratur quare deus ordinauit istã uirtũté in intelligentiis. non põt assignari alia causã nisi ista q̃ dicta est per Alber. Sed si q̃ratur de aliis entibus oportet aliam responsionem dare. Ideo dicit Aristo. secundo metha. a primo ente dependet cœlum & tota natura. & in primo cœli. a ꝓmo ente cunctis deriuatiuum est esse. his uero clarius. his autem obscurius. Nota ꝙ corpora cœlestia non sunt equæ perfecta quia si sic sequeretur ꝙ inter ea non esset ordo & sic totum uniuersum non esset bene dispositum quia secundum Aristo. secundo metha. bõa dispositio totius uniuersi cõsistit in debito ordine entium uniuersi.

❡ Post hoc gratia & bonitas ipsius iouis adest & materiã disponit a susceptione forma mẽbroꝝ & caliditate sua fœtũ confortat & dispõit & sua humiditate replet & sic talis materia sub dominio & imperio iouis existens attribuitur sibi secundus mensis.

❡ Hic declarat q̃liter ipse iupiter habet disponere fœtum quantum ad suam influẽtiam & dicit ꝙ post hoc id est post secundum mensem gratia & bonitas ipsius iouis dispo nit ipsam materiam ad susceptionẽ membroꝝ formæ & sua caliditate confortat fœtum & replet sua humiditate. & sic fœtus per secũdum mensem est sub dominio ipsius iouis. Notã prĩo ꝙex hac littera trahitur cõclusio nona huius libri & est illa iupiter regit fœtum per secundum mensem. & probatur sic ille planeta regit fœtum per mensem scd̃m quiˢhabet disponere & formare formã iupiter est huius. ergo &c. maior probatˀ sic quia si aĩa debet ĩtroduci oportet ꝙ corpus sit dispo

ſitū. & fomatū minor patet in litera. Secundo nota ꝙ iupiter eſt calidæ & humidæ natuꝛ & ꝓpter nobilitatem ſuam dicit̄ ſtella regalis propter hoc qa hoīes qui naſcūtur ſub eo naturaliter ſūt bonæ cōplexionis. Tertio nota ſicut oſtenditur in libro de effectibus plāetaꝝ ꝙ iupiter qui eſt calidus & hūidus augumentat & dilatat materiam. ut poſſit debite organizari & aſſimilatur epati in corpore humano unde in hora eius malum eſt purgare epar.

Tertio uero mars aduenit quæ ſua caliditate & ſiccitate crura format diuidēs .ſ. a lateribus brachia diuidens. a brachiis collum. & caput format & huic operationi tertius mēſis attribuitur.

Hic dicit qualiter fœtus diſponitur ī tertio m menſe q̄tū ad accn̄a corporis. & dicit ꝙ in tertio menſe planeta dictus mars diſponit ipſū fœtū quia ſua caliditate diuidit brachia a lateribus & collum ſeparat. & caput format. Nota primo ꝙ ex iſta littera trahit̄ cōcluſio. x. huius libri & eſt iſta mars regit fœtum in quito mēſe cōceptiōis. qđ probat̄ ſic ille planeta regit fœtū per tertiū menſem qui membra diſtinguit mars ē huiuſmodi ergo &c. maior patet quia hoc fit in tertio mēſe. & minor patet ī littera. Sciēdū ꝙ maior huius rōſs tenet pro tāto quia p duos mēſes ꝑcedētes materia fœtus nō fuit diſpoſita ad influentiā alicuius planetæ recipiendam niſi illius qui eſt naturæ calidæ & ſiccæ cuiuſmōi eſt mars. unde ſciēdū ex quo in ſecūdo menſe uirtute ipſius iouis materia fœtus taliter ē diſpoſita & mollificata ꝙ eſt fere habilis ad ſepationē mēbroꝝ. & qa tūc iupiter fecit qđ potuit. ideo in tertio menſe incipit mars.

Quarto uero tpe uere uirtus ſolis aduenieus formam impræmit & cōcreat aīe ſenſitiue motū parat & illud ueꝝ eſt ſecūdū ſententiā medicoꝝ & quorūdam aſtrologorum tā ſecūdū intentiōem philoſophi cor īter oēs ptes generandas primo creatur & eſt primū uiuēs & ultimū moriens. & uirtute eius omīa alia membra naſcunt̄ ī tali operatione & ꝓpterea q̄rtº mēſis debetur ſoli unde dicūt philoſophi ꝙ ſol eſt radix uirtutis uitalis.

Hic dicit quō ipſe fœtus ī quarto diſponitur menſe & dicit ꝙ in quarto menſe uirtus ipſius ſolis ad ueniens im præmit formam & creat cor & ſenſibilis motum anime parat. & hoc ſecundum opiniōem

medicorum & quorundam astronomorum & philosophorum ꝙ ter. omnes partes generandas cor primo creatur & uirtute eius omnia alia membra nascuntur. & proptea quartus mensis asscribitur soli. unde dicunt philosophi ꝙ sol est radix uirtutis uitalis. Hoc idem patet secundo de genera. ubi dicitur ꝙ motus solis ~~umbilico~~ circulo est causa generationis. Primo nota. ꝙ ex illa littera trahitur conclusio. xi. huius libri & est illa. Sol regit fœtum per quartum mensem probatur sit ex littera ille planeta regit fœtum per quartum mensem qui creat cor & producit formas in materia. sed sol est huius ergo. &c. Vnde sciendum ꝙ sol est calidus & siccus sed caliditas solis multum differt a caliditate martis quia caliditas ipsius martis est disseparatiua membrorum sed caliditas solis est uiuificatiua. Sed diceret aliquis mars inducit formas & disponit membra. igitur littera falsa. consequentia est nota & assumptum patet per litteram. Respondeturq; sol producit formas intrinsicas & subtiles & essentiales. sed ipse mars extrinsicas & accidentales. Vnde notandum ꝙ hinc est diuersitas inter medicos & philosophos nam medici dicunt ꝙ caput primo generatur. philosophi uero ꝙ cor. Sed pro concordatione ipsorum est sciendum ꝙ utriq; bene dicunt diuersis respectibus quantum ad formationem perfectam caput primo generatur nam tunc fœtus est perfectus. sed q̃tum ad formationem imperfectam cor principaliter generatur & sic utraq; opinio saluatur. præterea nota ꝙ cor assimilatᷣ soli: nam sicut sol se habet ĩ ordine ad alios planetas in cœlo. sic cor se habet ad alia membra principalia ipsius corporis.

¶ Quinto tempore exteriorum membrorum quorundam linatiões uenus sua uirtute perficit & quædam etiam exteriora format sicut aures. nares. os. & uirgam uirilem in masculis & mammillas in fœmellis & reliqua pudibunda facit separationem manuum pedum & digitorũ mensis quintus asscribitur.

¶ Hic declarat per quem planetam fœtus disponitur mense quinto & dicit ꝙ uenus quinto mense perficit linea minutationes quorundam membrorum exteriorum sua uirtute quia format aures nares. os & uirgam uirilem in maribus & aliud membrum in fœminis scilicet pudibũda & mammillas & facit separationem manuum pedum & digitorum. Ex illa littera trahitur cõclusio. duodecimi huius libri & est ista. Venus dominatur super ipsum fœtum in mẽse quinto ipsum

disponēdo & mēbra formādo ꝓba tur sic ille plāeta gubernat fœtū p quitū mēsē ipsū disponēdo & formādo q ꝓducit mēbra pudibunda fœtus necnō q̄dā alia mēbra debite sigillat uenus ē huiusmōi ergo &c. maior patet qa solū talia mēbra disponūtur & formātur ī quito mē sē mior pat; ī lr̄a Vnde sciēdū q̄ ue n⁹hab; dn̄iū sup luxuriā igr̄ ratiōe ipsa dicit̄ formar̄ mēbra ad coitū.

Sexto tpe influentia & regimen mercurii instructa uocis format supercilia componit oculos fabricat pupillas producit crescere facit capillos & ungulas & huic operi sextus mensis asscribitur.

Hic ostendit qualiter fœtus regatur mense sexto & dicit influentiam & regimen mercurii formare instrumenta uocis & componit supercilia & fabricat oculos & facit crescere pupillas & producit ungulas & capillos. Ex ista littera trahit cōclusio.xiii.huius li. & est illa mercurius regit fœtum mense sexto ꝓbatur sic ille planeta regit fœtum per sextum mensem conceptionis qui producit instrumenta uocis supercilia oculos capillos ungues & huiusmodi. sed mercurius ē huiusmodi ergo &c. maior ē nota quia ī 6. mense huiusmodi membra formātur. mior patet ī littera. Vn̄ sciēdū q̄ instrumenta uocis sunt guttur pulmo artarie & quia ipse mercurius habet dn̄ium sup uocē ideo habet formare huiusmōi īstrumēta. & ideo qui generantur sub eius dn̄io sunt boni cātores. Item mercurius dn̄atur sup capillos ungues &c. Ratio ē qa mercurius dōinatur sup hūores corporis siccos & frigidos & ex talibus generātur capillí & ungues &c. ut patet per Galienū scd̄o tegni. Itē nota q̄ mercurius ē nature frigide & sicce & opar̄ p sextū mēsē & si iuenit aliqua bōa facít meliora. si uero mala facit peiora.

Septimo uero tempor̄ luna huic operatōi finem imponit replet enī humiditate sua aurigines carnis & superficiē complet uenus quoq; & mercurius humiditatē attribuentes corpori toti nutrimentum parant & huic operationi datus est septimus mensis.

Hic ostendit qualiter ipsa luna ī mense septimo disponit fœtum dicens q̄ luna imponit finem & replet aurigines carnis idest poros ī carne & cōplet superficie & uenus & mercurius una cum ipsa lūa præstant humiditatem corpori p quā augmentatur igitur iste septimus mensis datus est operationi lunæ. Ex quo trahit̄ cōclusio. xiiii. huius

li. & est illa. Luna regit fœtum per septimū mēsē ꝓbatur sic ille planeta regit fœtū p septimum mensem qui ponit finē opatiōi & humectat fœtum replendo concauitates corpotis lūa ē huius mōi ergo &c. maior patet qa talia fiunt ī septio mēse minor patet ī littera. Vnde sciendū ꝙ dicitur ī littera ꝙ lūa īpōit finē. & sic nota ꝙ duplex est finis. Finis simplex & finis scdm qd mō luna nō īponit finē sumēdo ipsū prio mō qa tūc saturnus nihil disponeret ulterius qd falsū ē ut patet ī littera sed luna dicitur īpōere finē secūdo mō sūptū. Nota ꝙ ī liteera dicitur auriginas carnis unde aurigine dicūt pori ī carne exn̄tes eo ꝙ pori carnis hauriūt humiditates q̄ carnē replēt & talis īpletio habet fieri ī fœtu per īfluentiā lunæ. Nota ꝙ dicit ī littera lūam augmentare fœtum quia luna est humida & fœtus nutritur ex humiditate exquo nutrimento augetur materia eius.

¶ Postea influentia saturni octauo mensi assignatur & ille saturnus multum infrigidat & siccat & per consequēs stringit fœtū & ideo ponūt q̄dā astronomi fœtū generatū in hoc mēse morbidū & cito moriturū: cā aūt huius ī subsequētibus plenius apparebit.

¶ Hic declarat per quē modū disponitur fœtus ī octauo mēse d. ꝙ ī octauo mēse ipse saturn' e cōuerso incipit iterꝝ regnare sup fœtū quia multū īfrigidat ipsū & siccat & per cōsequens cōstrigit fœtū. & ideo q̄dā astronomi dicūt ꝙ puer generatus: ī hoc mēse esset mortuus uel cito moriturus. & huius cā ī sequētibus appebit. Nota ꝙ hic trahit cōclusio xv. huius li. & ē illa saturnus regit fœtū p. viii. mēsē ꝓbatur sic ille planeta q cōstrigit mēbꝝ mulieris ne fœtus exeat regit fœtum per octauū mēsē saturnus ē huiusmodi ergo &c. maior ē nota. quia frigiditas & siccitas ipsius saturni cōstrigit mēbra ne fœtus exeat de utero matris quia ī. viii. mēse nō debet fieri ptus quia malitia saturni cōstrigit mēbꝝ mulieris. Vn̄ sciēdū ꝙ puer nascēs octauo mēse est oīo male cōplexiōis & dispositiōis. s. morbidus ꝓpter maliuolā cōplexiōem saturni & cito moritur ꝓpter frigiditatē & siccitatē ipsius saturni Idcirco sicut habet ī li. de effectibus plāetaꝝ ꝙ ī viii. mēse præcipue nascuntur claudi ceci & consimiles.

¶ Deinde in nono mense puer nascit' qa ille nascitur sub ioue q est calidus & humid' iste manebit bene dispositus & sic frequenter nascentur q̄si omnes pueri. Iupiter uero beniuolus est planeta faciens

natū sub eo fortem gratia ca-
loris & durabilem gratia hūi-
ditatis bene disposite.
¶ Hic ostendens qualiter fœtus
disponitur nono mense. dicit ꝙ iu
piter sua caliditate humiditateq; re
ctificat fœtum. & ideo fœtus qui ge
neratur in hoc mense ē fortis bene
dispositus & longæ uitæ. probatur
sic ille planeta qui calefacit & hu-
mectat fœtum dominatur super ip
sum per nonum mensem. sed iupi-
ter est huius ergo &c. maior est no
ta quia hoc oportet fieri in nono
mense. & minor patet ī littera. qua
liter aūt ipse iupiter dispōat fœtū q̄
tū ad cōplexionē suā postea patebit
¶ Est autē adhuc notādum
ꝙ membra corporis organici
xii. signis cœli attribuuntur.
Primum uero signum spēi to
tius corpis supcelestis est aci-
es in quo signo sole qui dē exi
stēte tēpate uiget calidū & hūi
dū & tūc est motio ad genera
tionem & ideo motus solis in
ariete dicitur pricipiū uitæ &
radix uirtutis uitalis & ꝓpter
hoc arieti attribuitur caput &
eius cōdictiōes. qa sicut aries ī
cœlo dignior pars cœli. quia
principium diuisionis speræ
celestis per xii. signa enim ca-
put in hoīe uocatur dignior
pars corporis. & ideo merito
arieti assignatur & sic sol cur-
rens ī hoc signo mouet ad ca
lidūm & hūidum ideo caput
ī hoīne dicitur esse pricipium
uitalis opatōis collū. Thauro
attribuitur & similiter crines
& barba & ossa capitis. Gemi
ni spatule duo oculi & aures
& nares quæ sicut gemini sūt
duo. Cancer uero brachia &
manus attribuuntur. Leoni q
dem pectus & diaflama. Vir
gini stomachus & intestina at
tribuuntur coste & latera. Et
in hoc uidetur esse medietas
corporis secūdū cursum quæ
medietas cœli ex pte septētrio
nis est aduocata. Libra respi
cit renes & ē exordium mem-
broꝝ inferiorum & ipsa atte-
statur scdm ptē corporis ī de
scēdendo. Scorpio uero loca
libidinis respicit tam ex parte
uiri q̄ ex parte mulieꝝ. Sagit-
tarius nates & ea per quæ na-

tura seorsum emittit & poste riora natis aspicit. Capricornus qdem genua & alia inferiora corporis. Aquari⁹ uero tibias aspicit. Piscis uero qd ē ultimum signū planetæ formationem pedum aspicit & sic breuiter & uniuersaliter dictū est iudiciū ex pte signoꝝ.

¶ Hic prosequitur de formatione fœtus quātum ad accidētia ex parte corporis se tenentia a signis i zodiaco existentibus. Et primo facit hoc proponendo intentum. secundo exequitur ibi. primum uero signum. Et breuiter ista est sententia ꝙ membra corporis attribuuntur. 12. signis zodiaci & prosequitur d. primum signum est aries. quando igitur sol ē in ariete. tūc temperate uiget humidum & calidū & tūc est motus ad generationem. Et ideo solis motus in ariete dicitur principium uitæ & radix uirtutis uitalis. Et ꝓpterea arieti attribuitur caput per quādā similitudinē. quia sicut i cœlo aries ē dignior pars cœli ita caput in homine est dignior pars hominis. & ideo merito ipsū caput assignatur arieti. Secūdū signum ē thaurus qd respicit collū. Tertium gemini qd respicit spatulas. Quartum cancer quod respicit brachia & manus. Quintum leo qd habet dominium super pectus & dyaflama corporis. Sextū uirgo qd attribuitur stōacho & intestinis. Et hæc sex signa circuunt medietatem cœli sic etiā mēbra ꝑnotata constituūt medietatē hoīs. Septimū quidem signum est libra & hoc respicit renes & testiculos. Octauum scorpio & hoc respicit locum libidinis tam uiri ꝙ mulieris. Nonum sagittarius & hoc respicit anum. Decimum capricornus & dominatur super genua. Vndecimū aquarius & respicit tibias. Duodecimum & ultimum signū dicitur piscis cui attribuūtur plante pedū. Et sic hæc reliqua sex circueunt aliā medietatē cœli. Ita similiter hæc sex membra cōstituūt aliā partē hoīs. Nota prio ex quo prius dictū ē qualiter fœtus formatur successiue per ipsos planetas. in hac parte oñdit qͥliter etiam fœtus disponatur ab his signis zodiaci. quia sicut planete habēt dispositionē sic etiā signa ipsa zodiaci sub quibus plāete mouētur. Itē notaꝙ zodiacus est circulus obliquus transiens per totum cœlum in quo circulo sunt duodecim signa situata per ordinem. Primum est aries deinde thaurus. &c. sicut iam dictum est. Et quodlibet signum habet. zo. grad⁹ & hæc scientia non habet locum i ista materia sed ītracta tu de spera quia ibi dicitur de zodiaco & equinoctiali de tropico estiua & tropico hiemali. & ideo relinquitur propter ꝓlixitatē ad præsens. & dicitur zodiacus a zodian grece qd ē uita

♑ ♒ ♓

latine & acos quod ē custos quasi custos uite quia sub isto circulo & istis 12 signis mouentur omnes pla nete qui habēt influere destructio nes saluationesq; inferiorꝝ. Et ideo scdm ista signa & gradus signorū aliam & aliam habent naturā. Sic quoq; fœtus ipse diuersimode dis ponitur quādo sub ipsis generatur Nota ꝙ ex illo quod dicit primum uero signum tangitur cōclusio.vii. & est talis . Aries habet dominium super fœtū quoad aliquā eius ptē scilicet sup caput qđ quidē pōt pro bari ea forma arguēdi sicut supius de planetis arguebatur.unde dicūt astronomi ꝙ quādo luna ē in arie te tunc malum est purgare & trahe re sanguinem a uena collaphica. sic dicitur per hos uersus.Nil capitī facias aries cum luna refulget. Lūa ri nummos & balnea tutius intra. Vnde sciendum ꝙ aries dicitur pri mum signum in zodiaco ratio est quia cōiter connumerando signa incipimus ab ariete . præterea quia aries est primum signum q̄tum ad signa estiualia. Iuxta quod notan dū ꝙ ista sex signa Aries . thaurus. gemini.cancer. leo uirgo sūt signa estiualia quia sol pertransit illa in estate. reliqua uero sex sunt hiema lia quia sol i hieme pertrāsit ea. Itē cōtra id quod dicit littera aries est naturæ humidæ arguitur sic aries ē naturæ siccæ ergo non humidæ.cō siquentia tenet eo ꝙ iste qualitates repugnant . & assumptum patet p Galie. Respōdetur ꝙ lr̄a itelligere q̄tū ad eius pricipiū. sed dictū Galī qnātū ad finē eius itelligitur. & sic utrobiq; bene dicitur & tūc ad ra tionē aries ē &c. negeť cōsequētia & cā ē quia i una pte pōt eē naturæ siccæ & i alia habeř humiditatē. Itē aries dicitur dignior cœli pars quia ē excellētioris & melioris cōplexio nis q̄ aliqđ aliud signū eo ꝙ habet naturam sanguineam. Et ideo sole existente in isto signo maxime ui get generatio & conceptio propter caliditatem & humiditatem. Item sciēdum ꝙ galie. in li. de spermate ꝙ diuersitas planetarum cum diuer sitate signorꝝ in zodiaco producit i fœtu diuersitatem. hoc apparet ex eo ꝙ aliquādo generatur puer qui nō assimilatur patri nec matri nec auo &c. Vnde dicit Gali. ibidem ꝙ omnis substantia corpea animata est ligata in planetis & signis in zo diaco q̄tum ad eorꝝ influentiam su scipiendā . Itē nota ꝙ ex littera. ibi thaurus autē tangit conclusionem xviii. & est illa. Alia duo signa ī zo diaco scilicet thaurus gēini &c. ha bēt formare & disponere i corpore hūano accidētia diuersorꝝ mēbro rū ꝓbatur sic q̄cūq; hn̄t disponere mēbra corpis diuersa dn̄ant sup di uersa accidētia diuersorꝝ corporū. Sed illa. xi. signa scilicet thaur⁹ &c. sūt hui⁹ ergo. &c. maior patet qa ta les significatōes & dispōes corpales sūt accidētia fœt⁹ mīor patet ī li. a Nota scdm galie. oīs res nālis utiť

formis respectu superiorum: ergo in-
fans disponit p influētias planeta
rū dato q̄ nūq̄ fuerit taliter a parē
tibus dispositus. Nota qñ luna est
in cancro tūc malū ē purgare col
lū ut dicit in his uersibus. Et caueat
medicus cū ferro tāgere collū. Sic
quoq; qñ luna in geminis est ma
lū est trahere de brachiis sanguinē
unde dicit brachia non minues cū
lustrat luna gemellos. Item cancer
habet dominiū sup pectus unde di
citur. Pectus pulmo iecur ī cancro
nō minuetur. Item leo respicit cor
ideo dicit cor grauat & stomachū
cum cernit luna leonē. Nota q̄ de
istis signis quædam sunt calida in
primo gradu. quædā sunt sicca &
frigida & nō ecōuerso ut patet per
medicos. Item nota q̄ uirgo respi
cit costas & intestina aliqua ideo
quādo luna est in uirgine tunc ma
lū est curare talia mēbra unde dici
tur lunā uirgo tenēs uxorē ducere
noli. Itē nota q̄ hæc.xii.signa diui
dunt cœlū in duas partes æquales
siue duas medietates: quia prima
sex signa cōtinēt unā medietatem
cœli & alia sex medietatē aliā. Sic
quoq; pria sex signa respiciunt me
dietatē corporis: & alia sex medie
tatē aliā corporis. Ex hoc sequitur
q̄ semper superior pars hoīs est ca
lidior & fortior formatur a signis
calidis in zodiaco quia inferior ue
ro a signis frigidis & ideo pars in
ferior frigidiorē. Itē nota q̄ ex lit
tera ibi: dyaflama q̄ dyaflama est
quædam pellicula diuidēs corpus
humanū in duas partes ita q̄ mē
bra spiritualia ut cor & pulmo hac
pellicula segregantur a mēbris nu
tritiuis ut sunt stomachus & epar.
& istā pelliculā dicitur regere leo.
¶ Et non opinetur aliqs ista
esse ficta quia fides huius p̄
sentibus roboratur pluribus
experimētis. Noscat enim ex
perimentator prius q̄ uitio
sum & malum est tāgere mē
brum aliquod cum ferro lu
na existēte in signo illius mē
bri & causa huius est quia lu
na auget humiditatem ut pa
tet ad sensum: si carnes ponā
tur de nocte ad radios lunæ
tunc enim generātur uermes
in carnibus: & istud nō semp
eodem mō apparet sed ī spe
ciali statu lunæ & ut sanius ī
telligatur: aduertendū est q̄
quattuor sunt status secūdū
qđ diximus tractatu de sta
tu solis & lunæ. lūa.n.a pri
ma eius incēsiōe est calida &
hūida quousq; erit semiple
na tunc ultra calida est & sic
ca. Deinde est frigida & sicca

demostratio . [illegible]

donec sit semiplena in detri mẽto: ultío uero hũida & frigida usq; quo soli cõiũgit & iterũ ĩtẽdit & est ĩ q̃rto statu & in hoc statu maxĩe humectat hũidũ putrefaciendo. Iõ cũ luna augeat ĩ oĩb⁹ mẽbris humiditatẽ lædere mẽbrorũ aliqd' cũ ferro est idẽ q grauiter uulnerare: & hũiditatẽ addere hũiditati & p cõsequens multiplicare nocumentum.

¶ Hic declarat superius dícta per experiẽtias. s. q ista inferiora diuersimode disponãtur a superioribus & specialiter hoc dicit de lũa ideo ait q nullus debet credere q ista p dicta sint ficta qa multis possunt cõfirmari experiẽtiis: quorũ primum est hoc. s. q malũ & uenenosum ẽ tãgere aliquod mẽbrũ cũ ferro luna existẽte in signo istius membri cuius cã est qa luna auget humiditatẽ ut patet ad sensum si carnes recẽtes ad radios lunæ ponãt ibi generabũtur uermes: sed hoc fit tãtũ in speciali statu lunæ & ut hoc ĩtelligatur melius põit status lunæ. d. q luna in prima incẽsione est calida & humida dõec fiat semiplena & tũc dicit esse in primo statu postea ẽ calida & sicca donec fiat plena & tũc est in secũdo statu deĩde est frigida & sicca usq; quo iterum fiat semiplena: & tunc est in tertio statu. Vltimo ẽ frigida & humida usq; quo iterũ soli cõiungit: & tũc est ĩ quarto statu & ĩ hoc statu maxime humectat putrefaciendo: postea exponit dictũ suũ. d. q lædere ferro membrũ est idẽ qd' grauiter uulnerare & addere humiditatem humiditati. Nota quoq; q Alb. noluit dicta sua per experientiã cõfirmare nam dicit cõ. 8. physi. Experimentũ est uerorũ sermonũ ut concordant cũ rebus sensatis. Itẽ in littera dicitur q nõ debemus tãgere mẽbrũ &c. Ratio huius est secũdũ medicos qa tunc humores concurrũt ad illud mẽbrũ & ibi generatur ex his humoribus apostema. Et ideo luna existẽte in ariete malum ẽ flebotomare de uena capitis. Itẽ dicitur in littera si carnes ponãtur &c. ratio huius est quia radii lunares multum humectãt ipsas carnes ex qua humectatione sequitur putrefactio & per consequens uermium generatio. Ex hoc sequit malum esse q radii lunares tãgãt uulnera quia humectant ea & non exsiccant. Item nota q illud quod dicitur ĩ littera q luna habet quattuor status exponitur idest quattuor quadras: hoc etiam prius dictum ẽ quia prima quadra est sanguinea. Secunda colerica: tertia melancolica: quarta flegmatica.

¶ Et sciatis socii mei q q̃uis q̃dã astute mulieres cãm hu

ius rei occultāt & occultādo ignorāt cū quēdā effectū co gnoscūt & plura mala ex eis operāt cū uir cū eis in coitu ē accidit quandoq; uiris læsio magna & grauis ex infectiōe mēbri uirilis per ferrū appo- sitū ꝓut q̄dam mulieres do cte sunt in isto & in aliis simi libus & si phas est dicere hic.

¶Hic ponit unum documentum informādo socios suos & dicit so cii mei scire debetis ꝙ q̄uis quædā mulieres occultant huius rei cām cognoscūt tamē qualiter malū in de operetur nā sæpe accidit ī uiris magna læsio & grauis ex putrefa ctiōe mēbri uirilis per ferrū apposi tū sicut q̄dā docte meretrices faci unt hæc & his similia : & si licitū es set dicere hic asscriberē : sed ꝓpriū creatorem timeo iō de occulto ad p̄sens nō declarabo. Vnde sciendū sicut dictū fuit ꝙ fluxus menstruo rū diuersificat̄ ī fœis secūdū diuer sitatē alterius & alterius q̄dre & sic puellæ cognoscūt status lunæ per mēstrua . Itē nota ꝙ q̄dā pessime mulieres ī ultimo statu lunæ sunt instructæ ꝙ multū subtiliter sciūt lædere uiros exercētes cū eis coitū ex qua læsione insurgūt multæ in firmitates īcurabiles & hoc si ī pri- cipio remedia nō apponantur. Vn de sciēdū ꝙ in uirga uirili q̄si oēs uene cōcurrunt q̄ sunt sensibiles:& iō quādo læditur seqtur læsio toti us corporis. Itē nota ꝙ in littera di citur ferrū apponunt &c. quidā ex ponētes hoc dicunt ꝙ id ferrū de quo loquitur Al. acutū ē & subtile & qn̄ mulieres patiuntur mēstrua si uiri tunc coeāt cū ipsis solent ali quādo uel ꝓpter uindictā uel pro pter malitiā uulnerare uirgā uirilē & tunc mēstruum existēs in uulua mulieris ītrat tale uulnus & inficit suo uenereo quia uirga est mēbrū porosum & raræ: ideo talis materia cito inbibitur ab ipso : & quia ibi oēs uene cōcurrūt: talis materia sp gitur p totū corpus: uerū q̄uis hæc expositio bene sonet ꝓ textu: tn̄ ex periētia indicat oppositum cū ipse uir sentire possit talē læsionē. Ideo aliter exponitur. s. ꝙ per ferrum in telligitur cauterium potētiale seu uirtuale. Vnde secundum medicos duplex est cauterium scilicet potē tiale seu uirtuale. Primum sunt me dicinæ corrosiue cauterizantes car nem uel membrum aliquod intan tum ut uulneretur : ut sunt Alumē calx & his similia: aliud cauterium est actuale ut ferreum instrumentū cum quo fit uulnus ī aliquo mem- bro ut ab ipso humores extrahan- tur . modo ad propositum dico ꝙ Albertus de primo ferro: intelligit & non de secundo. huius gratia est sciēdum ꝙ quædam mulieres sciē tes hoc ponūt tēpore toti⁹ de istis corrosiuis ad membrum īferius:&

quia tunc membrum uirile est ual de porosum: ideo statim corrodit & leditur a talibus. Sed forte diceret aliquis quare mulier non ledit semetipsam dicédum q uulua nõ est ita porosa sicut uirga uel aliter & melius q anteq̃ ĩponãt ista corrosiua accipiũt oleũ rosarum & inungunt mẽbrũ suũ & sic nõ lædũtur. Ité sciédũ q si læsio fieret luna existéte in ultima eius quadra in scorpione & esset cõiunctio lunæ & ueneris tũc ista læsio eét incurabilis & causa est qa scorpio & uenus dominatur sup uirgam & tũc nulla tenus posset fieri exitio humorũ de tali uulnere & per cõsequẽs nec curatio pp nimiã influẽtiã humidã.

¶ Primum quidem asscriberemus sed quia propriũ creatorem timeo ideo de istis occultis nihil ad præsens dico & tunc effectum de quarto eius statu pcipue possumus declarare & hoc alia similitudine scilicet q radii lunæ de nocte subintrantes per fenestras & peruenientes ad caput dormienti faciunt dolorem capitis:& fluxum reumatis & causa huius uere est eadem cum causa iam assignata.

¶ Hic declarat id quod dictũ est per aliã experiẽtiã.d.q illud quod dictũ est patet ab experimento qd sumit ex eo q si lunæ radii de nocte subintrẽt per fenestras ad caput dormiétis faciunt dolorem capitis & fluxum reumatis:& causa est huius prius assignata : & hoc pcipue ĩtelligitur in ultima quadra lunæ. Sed diceret aliqs qualiter talis humiditas causat doloré capitis respõdetur q per ipsam fit obstructio pororum in cerebro ita q uapores & fumi grossi nõ possunt exalare: unde quãdo natura incipit laborare circa talé humiditaté cerebri influxam eã dissoluẽdo:causatur fluxus reumaticus ad nares uel ad pectus & ille fluxus reumatis causatur ex materia cruda flegmatica:& patiẽtes ipsum debẽt parũ comedere bibere & dormire ne multitudo uaporum a cibo potu somnoq; superfluo dissolutorum dirigat uersus cerebrum ipsum humectando & fluxum reumatis augmentando: unde dicitur uersus esuries uigiles sitias sic reumata cures. Vnde sciendum q illa passio maxime fit luna existente in ultima quadra:& ideo hoc tempore bonum est q quilibet caueat ne radii lunares tempore dormitionis de nocte subintrẽt per angusta foramina attingentes caput eius inferẽtes prædictam infirmitatem quæ secundum medicos omnium ægritudinum mater est in corpore humano.

℃ Post hoc q̇dem ad influē tia plāetaꝝ quos antiqui uo/ cauerūt noīe deos ex pte cor/ poris & aīæ nūc reuertamur.

℃ In p̄cedēti parte Albertus ostē dit accidētia ex parte aiæ tantū & nō ex parte corporis se tenētia in/ fluētia corpori humano a corpori bus supercœlestibus. Hic ostendit accidentia ex parte utriusq̧.d. Post prædicta reuertamur ad influentiā planetarum quos antiqui uocaue rūt deos naturæ ex parte corporis & animæ & ꝓsequitur per ordinē.

℃ Saturnus uero q̄ sup oīb' obscurior & tardior existens & ī generatiōe natū facit qui sub eo nascit' : fusca in colore ex pte corporis plūnū ī capil lis & crinibus nigris & duris: & caput orbidū: & male bar/ batū & pect' subtile hēt scis/ suras ī calchaneis & hoc est fi guraliter dictum ſm disposi tionē corporalē & ſm animā natus sub saturno est: multæ pfidiæ & tristis malignus fe/ tida diligēs & turpia uestimē ta est īduens & piger est incœ stu & nō erit luxuriosus ut in pluribus uenerē minime dili git īmo naturaliter aborrebti inde breuiter notandū ꝙ ſm ītentiōem mei magistri ī hac scīa experti ꝙ quicūq̧ natus fuerit sub saturno oēs cōditi ones malas hēt ex pte corpis.

℃ Et dicit ꝙ qa saturnus ē obscu rus tardus & grauis : facit natū sub eo fuscū ī colore ex parte corporis & hēt flauos capillos & rectos & duros sed nō est barbatus & male dispositus ē & hēt pectus subtile & scissuras ī calcaneis figuraꝝ.i. secū/ dū dispositionē corporalē : & iste idē puer secūdum aiam est multæ perfidiæ & tristitiæ & malignus di ligens fœtida induēs semp turpia uestimenta : & est piger in incæstu & nō luxuriosus & naturaliter ab horret coitū. Et subdit secundū in tētionē nostri magistri in hac ma/ teria experti. Quicūq̧ natus fuerit sub saturno oīno hēt malas dispo/ sitiōes ex parte corporis. Nota hic ꝙ antiqui phylosophi uocauerunt planetas deos naturæ qa uiderunt per influentiā planetaꝝ corruptio/ nē & generationē fieri in his infe/ rioribus. Et ex alio quia ante tem/ pus Aristo. nō nouerāt aliquid de prima causa nec de ītelligētiis: sed tātū mō de corporibus cœlestibus & ideo ipsa dixerūt deos esse: idcir co Emp̄. dixit ꝙ sol est deus deoꝝ alia etiā de cā planetæ dicūtur dii naturæ quia natura regitur ab ipsis

una cũ intelligentiis inclusis:unde dicit cõ.xii.metha. opus naturæ ẽ opus intelligẽtiæ: sed intelligẽtia non dirigit naturã ĩmediate. ĩmo facit hoc mediantibus planetis & corporibus cœlestibus: ideo dicit Arist. ꝙ ille mũdus inferior subiectus ẽ corporibus cœlestibus ut tota eius uirtus inde gubernetur. itẽ Arist. prio cœli &.viii.physi.Si nõ eẽt motus ad ubi in corporibus supercœlestibus tũc etiã nõ esset motus in his ĩferioribus:& sic nec gñãtio fieret nec corruptio. Nota ꝙ saturnus dicit supior planeta qa magis distat a terra qa ĩmediate sequitur firmamẽtum: unde dicũt astronomi ꝙ est ĩ tãto elõgatus a terra ꝙ si aliqs pergeret oĩ die.9.miliaria tũc ad illã partẽ ubi saturnus ẽ ꝓpíqor suæ speræ pueniret.5200. annis &.15.septimanis & in tribus diebus:unde saturnus cõplet cursũ suũ p.xxxiii.annos & est maior tota terra nõagesies semel. Et rõ ẽ ꝙ sit supior plãeta qa multũ cõtrariatur principiis uitæ pp eius maliciã unde si esset appropinquatus terræ destrueret oĩa ista inferiora & nũq̃ permitteret aliquod aĩal uiuere:& obscurior etiã est inter oẽs planetas qa est naturæ terreæ. Itẽ notandũ ꝙ filius saturni ẽ coloris fuscei qa ipse saturnus inter cætera q̃ hẽt dominiũ super plumbũ qd' est coloris fuscei. Itẽ habet nigros capillos & hoc qa est cõplexionis melãcolicæ:& ideo habet multos uapores grossos nigros & terrestres qui sunt graues & frigidi & semper tẽdũt deorsum:unde oẽs isti quibus nõ crescit barba infra debitũ tempus sunt filii saturni. Itẽ hẽt pectus subtile & hoc qa nõ multũ hẽt de humiditate & caliditate qui requirũtur ad dilationẽ corporis. Item filius saturni habet scissuras in calcaneis: hoc exponit uno mõ sic.s. ꝙ habeat scissuras in pedibus figuraliter sicut equus. Alio modo ꝙ sit claudicus per unũ pedẽ. Tertio mõ ꝙ habeat cõstructionẽ in mẽbris ita ꝙ membra eius sunt cõstricta ꝙ habeat duas uenas: & hoc ultimo mõ põt littera intelligi. Item est multæ perfidiæ & hoc qa habet malã cõplexionẽ & semp nitit decipere hoĩes:& nõ utuntur uenere ꝓpter frigiditatẽ sicut melancolici sunt. Ideo dicũt medici ꝙ oẽs prophetæ fuerũt melancolici quia diuersa imaginabantur. Et littera dicit ꝙ ille filius malas in se cõditiones habet ex parte corporis & hoc qa habet in se pessimas qualitates. s. frigiditatẽ & siccitatẽ a quibus procedit malitia tanq̃ a sua causa. Itẽ sciẽdũ sicut habetur in libro de effectibus planetaꝝ puer natus in hora saturni erit fortis melãcolicæ cõplexionis:auarus:traditor: cupidus: & fortuna ĩ oĩbus sibi prosperatur:& habet iouem inimicum & Mercuriũ amicũ: ideo quãdocũq; saturnus coniungitur cum Mercurio tunc bonum est sibi incipere

opus. Sed quãdo cũ Ioue tunc est contrariũ. Vnde si qs acciperet flores auellane cũ succo cesane & id desiccatũ alicui mulieri corrupte ĩponeret inferius ad membrũ appareret uirgo. Itẽ nota ꝙ quando est in ariete tunc est signum mortis: quãdo uero in aquario tunc uitæ quia est in propria domo.

¶ Iupiter est quædam stella regalis existens prospera dulcis & lucida temperata totũ oppositum facit huic operatiõi quia nato sub eo dat pulcram faciẽ: oculos claros: barbam iocundam & signantur duos dentes superiores magnos & aliqualiter diuisos & dat colorem album rubore pmixtũ in facie & capillos longos facit: secũdum animam uero facit natum bonum & modestum & ætate longeua: & honestatem diligens & uestiméta pulchra & ornata & delectabiles sapores ei placẽt & odores & erit largus & iocundus misericors & uirtuosus incedens plurimum prospicit in terram.

¶ Natus sub ioue debet esse bene dispositus tã ĩ aĩa q̃ in corpore qa Iupiter est stella regalis dulcis prospera & tẽperata & hẽt totũ oppositũ ipsi saturno: nã filii Iouis sunt pulchri ĩ facie & habẽt oculos claros barbã rotũdã & supiores dentes magnos & aliquãtulũ diuisos & habent bonũ colorẽ albũ cũ rubore pmixtũ lõgos crines secũdũ aĩam quoq3 talis filius ẽ modestus longeuus diligẽs honestatẽ & pulchra uestiméta: & diligit delectabiles odores & sapores & ẽt luxuriã & est potẽs largus iocũdus misericors mũdus: & quocũq3 uadit respicit terrã. Nota prĩo ꝙ dicit stella regalis qa hẽt nobiliorẽ influẽtiã. Itẽ ꝙ ĩmediate seqꝛ saturnũ ut malitia saturni possit mitigari per bonitatẽ Iouis qa alr saturn⁹ multa mala circa ĩferiora faceret: uñ dicit cõ. ꝙ si solus Iupiter eẽt ĩ cœlo nũq̃ pmitteret aliq̃ corruptionẽ fieri ĩ terra: unde ipe Iupiter ẽ maior terra nonagesies qnqes: & tantũ distãs a terra ubi ẽ ꝓpiqor ei ꝙ si aliqs oĩ die posset ambulare decẽ miliaria sursũ ĩfra. 2508. ãnos & .9. septianas & .v. dies ptĩgeret ad ip3. nota ꝙ iste filius dr̃ eẽ lõgeu⁹ & ħ qa ẽ calidus & hũidus ĩ qbus cõsistit uita & iõ multũ diligit luxuriã & ĩspicit terrã pp eius distĩctionẽ: uñ dr̃ ĩ li. ꝑallegato: si qs natus fuerit ĩ hora Iouis ẽ sãguieus bẽiuol⁹ amabilis delectabilis sapiẽs laudabilis & hẽt unũ amicũ & unũ inimicũ amicus eius ẽ lũa: inimic⁹ eius ẽ sol

nnde quādo cōiungitur lunæ ami cæ suæ tūc gaudet & regnat & tūc bonū est ei opus incipere quia hēt bonū finē & bonū ē loqui cū mu lieribus quia tūc habet satis de san guine: unde dicunt experimento res ꝙ si quis tūc acciperet auiculā q̄ uocat̃ cauda tremula & desicca ret in puluerē siue cōbureret & po neret hunc puluerē ad crucibolū si ē aliqua mulier maliciosa latrabit ut canis. Sed quādo cōiungitur so li oēs amittit uirtutes. Itē dicitur si quis acciperet linguā canis & ī pul uerē reduceret & alicui auicule in pastu daret statim uideretur mor tua & econuerso si poneres caput eius ad aquā cessabit. Vnde sciēdū ꝙ Iupiter habet mortē & uitā nā mors eius est libra : & gemini ē ui ta: quādo enim est in gemini tunc est in honore & dominio suo : un de si quis in illa hora acciperet un gues & capillos alicuius mulieris & pulverizaret & comederet mul tū dormiret: & si uelis excitare po ne acetū in auriculā eius dexterā. Itē quādo Iupiter est in piscibus si quis acciperet salamādrā & in pul uerē reduceret & poneret ī auricu lā alicuius aīalis statim moreret.

¶ Mars uero cum ītempera tus in caliditate & siccitate se cūdum corpus facit natum rubei uel crocei coloris cum quadam obscuritate & adu stione sicut uidetur & appa ret in his qui passi sunt a so le & paucos habent capillos oculos quidem graues totū corpus curuum & grossum secundum animam uero fal lax inconstans inuerecūdus irascibilis proditor: faciēs di scordias & bella mouens.

¶ Hic dominus Albertus ostēdit formā fœtus quātum ad accidētia tā ex parte corporis q̄ ex parte aīæ se tenētia ipsi fœtui & marte influ xa dicens ꝙ mars planeta intēpera tus caliditate & siccitate & facit fi liū suū crocei coloris cū quadā ob scuritate & adustione: sicut apparet in his qui a radiis solaribus perusti sunt: & hēt paucos capillos & par uos oculos & hēt curuū corpus li cet grossum & ipse secūdū aīam ē fallax incōstās inuerecūdus irasci bilis proditor faciēs discordias & bella estꝙ sụpbus. Nota primo ꝙ mars est calidus & siccus & calor eius ē distructiuus & cōsumptiuus & maxīe ītēperatus: est cōplexiōis colericæ & ideo facit filiū suū cro cei coloris cū quadā obscuritate & hēt corpus curuū & rō ē: qa rōe ni miæ caliditatis fit consumptio hu miditatis quēadmodū fit de corri gia madefacta & posita ad solē q̄ statim incuruatur. Itē ē sụpbus pp magnanimitatē quā hēt rōe ignis

Item

Itē habet paucos capillos & paruos oculos qa modicū habet de hūiditate.& caliditas dn̄at i eo. Itē nota ꝙ quādo mars regnat ꝑcipue fiunt discordiæ iter reges & principes.& hoc qa i talibus hūidū radicale est multū subtile.Nota etiā ꝙ fili⁹ martis ē multū irascibilis &hoc qa ē cōplexiōis colericæ oēs enī colerici cito irascūt ut patet i libro de cōplexiōibus.Itē nota ꝙ hō posset attingere martē si moueret sursū per rectā lineā per decē miliaria i die in 43.ānos & duodecim septimanas. & decē dies. Itē sciendū ꝙ amicus suus ē mercurius. inimicus iupiter. unde quādo cōiungitur cū mercurio tunc bonū est debellare & ponere insidias. sed quādo cū ioue coniungitur tunc amittit uires suas.

¶ Sol est quædam stella existens regalis & mundi lumen & oculus uocat⁹ & natum facit sub eo carnosum faciem eius pulchrā & oculos magnos colorem albū cū quadā rubicunditate bene barbatum & dat capillos crīes lōgos & pulchros secūdū animam ut quidam dicunt facit iprocritam iustum & exteriore apparatus & honores suos augmentat. Sed inuenio in aliis aliter dicentes ꝙ natus sub hac planeta esset regalis religiosus profundus cogitationes sapiens speculās dominator diues iocundus diligens bonos & malos deprimens.

¶ Hic ostēdit qualiter ipse sol format aliqua accidētia ipsius fœt⁹ ex pte aīe & corpis & sic ait. Sol ē stella regalis & mundi lumen & oculus.f·citq; filiū suū carnosum & pulchrū facie oculis magnis colore albo cū q̄dā rubicunditate bene barbatum & habentem lōgos crines. sed scd͞m aīam ut qdā asserūt ē ipocrita ita ꝙ apparet iustus in exteriori apparatu.Sed scd͞m alios filius solis ē religiosus ꝓfunda uocationis speculator sapiēs dominator diues iocundus diligens bonos.& deprimens malos.Item quod dicit in littera oculus mundi ut patet per Aristo.secundo de aīa quia totum uniuersum respicit & illuminat. Item stella regalis quia regit oēs plāetas Et nota secundum ptolomæum ꝙ sol est maior tota terra centies sexagesies sexties. unde si homo ascenderet omni die sursum per decem miliaria attingeret solem ubi est ꝓpinquior terre ifra. 49.annos.i[illegible].septimanas & duos dies.Itē nota ꝙ i hora solis bōum est loqui cum mulieribus & icipere ædificare castra. Amicus eius est mars. inimicus luna. & quando coniungitur cum

marte tunc bonum est operari quic quid iceperis quando uero cum lu na cōiūgitur tūc oēs amittet uires quia tūc aliqñ patitur per eclipsim

ℭ Venus est stella beniuola. & facit natum pulchrū magnis oculis & supciliis carnosum & mediæ staturæ. secūdum animam uero blandum facit efficacem loquacem & studentem in operatione ornato corporis musicalia diligentem uoluptatem gaudiū & choream desiderantem.

ℭ Hic ostendit qualiter fœtus a ue nere formatur dicit q̄ uēus est stella beniuola & facit filium suum pulchꝝ oculis ac supercilis. mediocriter carnosum mediæq; staturæ & secūdum aīam blandū efficaciter loquētē ornatū corpe musicalia gaudia choreamq; diligentem. Nota primo q̄ iupiter & uenus sunt planetæ beniuoli saturnus & mars maliuoli. cæteri aūt indiferenter se habent filius igitur ueneris est uirtuosus & hoc quia optime dispositus ē & quia opatōes aīe dependēt a dispositiōibus corpis ut patet p Arist. prio de aīa. & etiā i sua philosophia ubi dicitur q̄ dispositio aīe sequit̄ ex dispositiōe corpis. Item nota q̄ si aliquis uolaret sorsum omni die per decem miliaria attingeret ipsa uenerem ifra. 20. annos & nouē septimanas & unū diē. Iupiter quoq; amicus suus ē mars uero inimicus unde quando coniungitur cum ioue tunc gaudet. & tunc fœminæ tales gaudēt & libenter utūtur actu uenereo. Nota q̄ dicitur in littera q̄ gaudia diligunt & hoc quia habentes cerebꝝ frigidum nihil de futuris curant sed sūt iocumdi & gaudent ludere lumbis.

ℭ Mercuri⁹ uero quidē astronomi solem sequi dicunt & eius radiis cōtrahi facit natum cum corpore gracili paruo & subtilis atis paruæ staturæ barbæ pulchræ & raræ secūdum aīam est sapiens & subtilis & philosophiā diligens & studium & boni moris & sermonis perfecti. & multos ut qdē dicunt amicos acquirit tamē nō multum fortunabitur bonis. quidem consilii est. uerus nullius perfidiæ & in adulationibus expers & non conscius.

ℭ Hic ostendit qualiter fœtus formatur quantum ad accidentia corporis & aiæ ab influxu mercurii & dicit q̄ mercurius quē astronomi solem sequi dicūt eiusq; radiis illuminari. facit filium suū corpore gracilem: paruæ staturæ habēs paucā

barbã & rarã qui scdm aiam ẽ sapiens & subtilis intellectus philosophiã diligens & studiũ bonorũ morũ facũdũq sermõe q multos amicos cõpat & tamẽ nõ nimis est fortunatus. estq boni consilii & nullius perfidiæ nec infidelis. Nota q filii mercurii præcipue diligũt philosophie dare opera & hoc quia est subtilis ad intelligendũ oia sed tamen filii mercurii ut plurimũ sunt pauperes neq curãt de re ex teriori sed de scientiis sicut fecit seneca & multi alii. Itẽ acquirũt sibi multos amicos quia cũ oibus ẽ beniuolus & tamẽ nõ ẽ multũ fortunatus. & sic uerũ ẽ quãdo mercurius ẽ ĩ coniunctiõe cũ saturno uel marte quia quicũq nascitur in illa hora erit infortunatus. Item iste planeta se ĩdifferẽter habet ad omnes qualitates. quia cum frigidis est frigidus & cũ calidis calidus & sic de aliis qualitatibus. Item nota q littera dicit q habet paruam barbam. unde paucitas capillorũ accidit tribus de causis. primo propter infirmitatẽ ut patet in ydropicis & leprosis quia nõ habẽt multos capillos. Secundo propter poros siccos in capite ut in colericis. Tertio propter defectum humidi radicalis & caloris naturalis ut apparet in senibus. Item nota q mercurius complet cursum suum. eodem tempore quo sol. unde ĩ hora mercurii bonum incipere studiũ exercitia cõgregare mãmona emere. unde scias q habet duo domicilia. primum ĩ uirgĩe & tunc gaudet scdm qñ intrat capricornũ & tunc amittit uires. Item qñ est in scorpione tunc bonum est commisceri mulieribus & ire ad iudicium.

Luna cũ sit uelocis motus facit natũ suũ uagabundum nullius seruitii tñ facit iocũdũ staturæ mediocris & habet sẽper ineq̃les oculos scilicet unũ maiorem & alterum minorẽ.

Hic ostendit qualiter fœtus disponitur tpe exitus per lunæ influẽtiam quantum ad aĩam corporisq accidentia. & dicit q luna est uelocis motus facitq suum filium uagabũdum ac ociosum multum ad seruitia. Et ratio est quia cũ ad seruitiũ requiritur stabilitas. & ipsi cũ a natura sint uagi nullam in se stabilitatem habent. Item nota q tales sẽp sunt iocũdi nulliusq curam habẽt ex nimia uolubilitate & uagatione Item sciendum q homo posset attingere corpus lunæ ubi est propinquior terre si omni die ascenderet per decem miliaria infra 30. annos &. v. septimanas cũ 9. diebus. amicus eius est iupiter inimicus uero mars. unde quando cum Ioue coniungitur tunc gaudet. & tunc bonum est petere promotiõem ab aliquo & loqui cum mulieribus. quãdo uero marti coniungitur omnes amittit uires & habet duo domicilia. s. uirginẽ & thaurũ. & quãdo ẽ

in uirgine tunc dominatur. quãdo uero in thauro tunc deficit.

¶ Et intelligẽdum ꝙ omnes stellæ & aliæ partes corpis supercœlestis istis officiis sũt diuinitus iniuncta exequimur. & semper sic agunt & nunq̃ impediuntur quantum est ex pte ipsoꝝ. Et ideo si phas est dicere secundum ea quæ dicta sunt oĩa illa inferiora sic regũtur a superioribus illis ꝙ nec dona sacrificii. nec ecclesiasticæ proportiões uel bestiarum ĩmolatiões & cætera holocausta quæ mundus fingit remouere possunt a gubernatione superiorum principali concedente uitam & mortem. Sed ex istis uerbis forte aliquis diceret me cadere in duplici peccato. Primo quidem quia statim uisa superficie uerborum uidetur cõcludi uerbaliter ex eis uniuersa omnia de necessitate euenire. Secũdo si aliquis uelit dicere me nõ esse cultorem fidei tristiãe ꝓpterea qa ista non in deũ refero utrum si distinguerent inter necessitatem conditionalem & absolutam: hæc ambo hic pertractãdo obmittẽt de istis planetis & uniuersaliter & de supercœlestibus respectu eoꝝ ĩfluẽtiæ ad inferiora dictum est.

¶ Hic ponit quoddam notabile. secundo remouet quædam dubia. secunda ibi. sed quia ex istis dicit ergo ꝙ omnia corpora cœlestia omnes stellæ & plãetæ exequũtur officia eis per primam causam iniuncta ita ꝙ nunq̃ impediuntur quantum in ipsis est. & si dicere licet omnia hæc inferiora ab ipsis sic reguntur ꝙ nec dona sacrificii uel ecclesiasticæ propositiones idest orationes nec bestiarum immolationes & cætera holocausta quæ mundus fingit ut remoueat corpora cœlestia a suis influentiis nullo istorum impediri possunt quin influant nobis suam uirtutem uide in littera melius. ¶ Aduerte lector ꝙ hic omitto quasi cartam unam cõmenti huius eo ꝙ exponit quædam dubia. Alber. hic posita quæ quidem melius in theologia pertractantur ideo hic ipsa relinquo.

¶ Vt ea quæ dicta sunt lucidiori lumine cognoscantur modo uidebitur quomõ plures fœtus sunt in matrice &

quomodo plures fiunt & in-
de nascūtur. & modicum dis
grediendum est a proposito
& est uidēdum de generatio
ne aīalium imperfectoꝝ quæ
non ex semine. sed ex putrefa
ctiōe generantur. Iuxta quod
notandum ꝙ animalia imper
fecta sicut sunt musce & talia
nō semp eodem modo gene-
rantur sicut alia animalia per
fecta quia hæc anīalia imper-
fecta per decisionem seminis
nō generantur sed ex putrefa
ctione ut patet q̄rto methau.

¶ Hic declarat ista q̄ ex putrefa-
ctiōe generantur animalia ut patet
quarto methau. Nota ꝙ plures fœ
tus aliquādo generātur ꝓpter cau
sam iam dictā. Aliquādo uero ex
eo ꝙ qñ īprægnata ē mulier & cō
cepit. iterū scđo uel tertio die coit
cū mar̄ ita ꝙ scđo uel tertio semē
īfusū recipere ī aliā cellā mr̄icis. Et
nota etiā ꝙ aīalia q̄ ex putrefactio
ne generāt̄ sic se hñt ꝙ multa eoꝝ
possunt fieri ex una natura ut patet
de ranis & muscis.

¶ Verum an ex semine & si-
ne semīe eadem generari pos-
sunt dubium est apud plures
opinio enim Auicen. in libel-
lo de diluuio dicit ꝙ eadem
ex semine & sine semine gene
rantur &. possunt generari &
hoc declarat̄ quia prius dilu
uium uniuersale posse fieri
& ī tali diluuio corrūpuntur
omnia uiuentia sed ꝙ corru-
ptis oīb⁹ uiuētib⁹ stat īfluētia
ī cadauera mortuoꝝ q̄ putre
facta sūt & tūc ex uirtute cœli
regnāt ita & ꝙ ponit Auic. ꝙ
modo unū generat̄ ex putre-
factiōe & illud per descisum
seminis generabit aliud sibi si
mile in specie & sic sequitur ꝙ
eadem animalia ex semine &
sine semine generantur & pa-
tet hoc p assensū si capilli mu
lieris accipiuntur sub terra pin
gui ponant̄ ubi fimus iacet &
ī tpe hiemali tūc estate īuale-
scente caloris solis generatur
serpens lōgus & strict⁹ & for
tis ex tali putrefactione q ge-
nerabit aliū serpētē ex semīe si
bi similē in specie & illud etiā
declaratur in mure ꝙ tpe suo
generat⁹ fuerat ex putrefactio

ne & ille idem mus generauit aliũ ex semīe & sic plures ponerem auctoritates. & exempla. sed sufficiat nobis qđ dictũ est quia lõgũ eẽt reꝝ hui⁹ scientiam. circa istam partem determinar̃ ideo uero reliquimus tempore sequenti domino concedẽte breuiter ergo ad istã opiniõem est dicendum non est ueꝝ & ratio falsificãs est ꝙ intentiõe philosophi & sui cõmẽtatoris octauo phisi. sicut aliquid habet suam ꝓpriam materiam sic habet ꝓprium agens qualis enim est materia talis est forma alius est enim actus materiæ & ali⁹ est actus formæ octauo metha. & cum diuersa animalia diuersas formas habeant diuersas materias & ꝑ cõsequẽs diuersa genera uel agentia. & credo ꝙ eadẽ aĩalia saltẽ ĩ spe scđm speciem possũt fieri ex semĩe & sine semine sicut sanitas qñq; fit ab arte & qñq; a natura. Et ĩ hoc differt philosophus ab Auicẽ. qa ꝑfecta aĩalia sine semĩe fiũt s̃m philosophũ sed Auicẽ. oppositũ uoluit ĩdifferẽt̃ ĩ oĩb⁹ ut uisũ ẽ. Differũt etiã Auicẽ. & phũs ĩ hoc qa scđm doctrinã philosophi prĩo metha. ĩpossibile ẽ diluuiũ fieri uniuersale tã per ignẽ q̃ ꝑ aquã pp hãc rationẽ qa diluuiũ fit ex constellatõe hũectatæ. si ɔstellatio hũectãs respicit oppositũ ꝑtes terre q̃tũ unã hũectãt ĩ una ꝑte tantũ alterã exiccat in alia & ideo impossibile est quod dicitur.

❡ Hic remouet dubium & primo mouet ex una parte ex intentione Auicen. secundo improbat. tertio soluit & legatur littera unde sentẽtia eius ẽ ꝙ dubitatur utrum eadẽ aĩa ex semine & sine semine possit generari. & dicit ꝙ opinio Auicen. in li. de diluuiis est ꝙ ex semine & sine semine generari possint. quia Auicẽ. ponit diluuium tale adhuc posse fieri in quo aĩalia uiuẽtia corrũpãtur & oĩbus corruptis tũc per plãetarum ĩfluẽtiã de cadaueribus mortuoꝝ putrefactis iteꝝ eadẽ aĩalia generentur sicut prius qa tunc illa aĩalia ulterius generarẽt alia aĩalia similia sibi in spẽ. & sic sequitur

ꝙ eadē aīalia cū semine & sine semine generentut & hoc ulterius declarat ad sēsum dicit ꝙ si capilli mulieris ponātur sub terra pingui ubi fimus iacet tunc mediāte calore solis adueniēte generatur serpens lōgus & strictus ex tali putrefactione qui generat ulterius alium serpentē similē sibi in specie. Et declarat ꝑ aliud exēplum ꝙ tēpore suo generatus fuit mus ex putrefactione & idem mus ulteri⁹ generauit alium murem ex semine & dicit Albertus ꝙ ipse Auicē. dicit plura alia de hac materia sed ista nunc sufficiant. Deinde improbat hāc opinionem. d. ꝙ est falsa. Et ratio quia secundum intentionem philosophi. & Commen. i octauo phisicoꝝ sicut enim aliquid habet propriam materiam sic etiam habet proprium agēs Alius enim est actus materiæ alius formæ ut patet octauo metha. & cum diuersa animalia habeant diuersas formas oportet etiam quod habeant diuersas materias & per consequens diuersa agentia. Vnde intentio philosophi. viii. metha. est ꝙ eadem animalia specie fieri possunt cum semine & sine semine ut sanitas quæ quandoq͡ȝ fit ex arte quādoq͡ȝ a natura. Et hoc differt ab Auicē. quia ipse uoluit ꝙ animalia perfecta fierent sine semine quia indifferenter fuerat locutus de omnibus animalibus. Arist. autem non. In hoc etiam differt ab eo scilicet de diluuio quia quarto metha. d. impossibile esse diluuium uniuersale per ignem uel ꝑ aquam. & rationē huius ponit Albertus quia diluuiū fit ex constellatiōe humectante nā si constellatio humida respicit unā partem terræ. Alia constellatio forte calida & sicca respicit alteram terræ partem & sic imposibile est fieri diluuium uniuersale & per consequens dictum Auicen. est impossibile. Itē nota ꝙ id qđ dicit ī littera de capillis mulieris &c. ꝙ huiusmodi generatio serpentis non potest fieri quolibet tempore sed sub debita constellatione scilicet quando luna est in scorpiōe siue in ariete. aut uenus in uirgine. ita ꝙ si quis tunc acciperet crines mulieris & pōeret sub fimo calido tempore hiemali tunc sole superueniente ex illa materia calida generaretur serpens. & causa huius est quia capilli ut dictū est generantur ex uaporibus ad cerebrum leuatis. tales autem humores in muliere sunt indigesti & uenenosi propter frigiditatem in illis remanentem ideo ex tali putrefactione generatur serpens. Et nota ꝙ mulier patiens mēstruum debet abscondi suos crines. & hoc quia illo tempore crines eius sunt ueneno si & naturaliter frigidi & humidi ꝑpter defectū caloris naturalis qui tēpore illo tēdit ad posteriora. Ex capillis autē mariū hoc nō posset fieri. & hoc qa hūores ī uirís sūt bene digesti & ideo crines eoꝝ non sūt uenenosi nec ita cito putrefactibi

les sicut mulieris. Ex ista littera tan gitur cõclusio. 19. huius libri & est illa. Ex seminis decisione animalia generata & illa quæ ex putrefactio ne generantur non sunt eiusdẽ spe ciei. Vnde scias ꝙ sententia Alb. ẽ hæc ꝙ non est existimandum ꝙ ea dem animalia possunt generari ex semĩe & sine semĩe ut dicit Auicẽ. a quo in hoc differt Aristo. quia li cet animalia ĩperfecta eiusdem spe ciei possunt generari ex semine & si ne semine tamẽ animalia perfecta nunq̃ possunt generari sine semĩe.

¶ Redeamus & dicamus ꝙ animalia quidem sine semine generantur causam huius di cit philosophus optime in. 4. metha. dicit ꝙ calor segregãs corp⁹ mixtum per hoc ꝙ sub tile extrahit & reliquit gros sam est naturalis & non calor absolute intentio autem phi losophi est ꝙ in materia ex q̃ animal sine semine generatur & nascitur, est aliquid humi ditatis subtilis ĩ quam humi ditatem quidam calor natu ralis agit ex parte cœli q nunc proportionatus est materiæ ĩ qua materia forma talis ani malis introducitur. Hanc au tem humiditatem calor iam dict⁹ segregat æq̃li parte gros sa terrestri. Et est intelligendũ secundum intentionem phi losophi. vii. metha. ꝙ hæc ge neratio est uniuoca saltem uir tualiter & non formaliter & per hoc soluitur dubitatio & obiectio per quam quidam faciũt dicentes. ꝙ oẽ quod ge neratur ex semĩe unum est & idem in specie. unum est for maliter aut uirtualiter ut iam dictum est. Est autem iterum aliud notandũ Circa illud ꝙ ex eadẽ materia plura alia na scũtur ĩperfecta sicut ex ster core equi nam multæ uermes generantur & alia consimilia & aliquando generãtur ex ea dem materia plura animalia diuerse speciei & diuersi colo ris & diuersæ figuræ.

¶ Hic redit ad propositum. & pri. mo. ostẽdit qualiter aliq̃do gene. rãtur animalia sine semĩe. Scdo ex istis ĩfert causã q̃re aliqñ plures fœ tus generãtur in una matrice. scđa ibi cã autẽ. prio. ergo dicit redeãus & dicamus. ꝙ quædã aialia sine se.

mine generatur: huius causam reddit phylosophus quarto methau. d. calor segregat aliquod corpus mixtũ per hoc ꝙ cõtrahit subtile & grossum: unde intẽtio phylosophi est ꝙ in materia ex qua animal nascitur est aliquid humiditatis & caliditatis in qua calor proportionatus ex parte cœli agentis introducẽdo formam talis animalis & tũc mouet dubiũ & incidit sic. Ex quo superius dictum est ꝙ hæc animalia generantur sine semine. Dubitaret aliquis utrum talis generatio esset uniuoca & arguit prĩo ꝙ non omne quod generatur ex sibi simili uniuoca & simili ĩ specie uniuoca generantur sed animalia per putrefactionẽ generata non ita fiunt sed ex uirtute corporum cœlestiũ quæ non inuocantur secũdum naturam animalium quæ sine semĩe generantur. Dicẽdum hoc uerum est uel formal͛r uel uirtualiter: modo licet uirtus cœlestis non uniuocet naturæ animalis generati sine semine formaliter tamen uirtualiter. Postea soluit aliud dubium ibi & iterũ. Et est utrũ plura animalia imperfecta possint simul generari ex prima materia diuersarum figurarum & colorum. Respõdetur ꝙ sic. Nota primo ꝙ dicit calefactio segregat materiã ex qua talia animalia generant͛ & hoc nõ inquantum calefactio: nã per phylosophũ quarto methau. calor inquantũ calor habet hanc operationem. s. calefacere: habet autem & alias operationes. s. segregare congregare: sed hoc non habet inquantum calor est. Qualiter autem ista animalia imperfecta generentur declarat Aristoteles quarto methau.

¶ Causa autem diuersitatis istoꝝ animaliũ est diuisio seminis in matrice prĩcipaliter in oĩbus aĩalibus. Et est intelligendũ ꝙ in matrice mulieꝝ sũt plures cellule quãdo tũc semẽ decisum sic colligit͛ ꝙ in una quaq; cellula matricis pars seminis recipitur tũc est modus generatiõis plurium aĩalium siue fœtuum: & iste motus generatõis aĩaliũ ĩperfectoꝝ sumit similẽ qa ibi est aliquod loco matricis & aliquid loco seminis ex quo fit talis humiditas ut dictũ est: quia trãsit humiditas ꝑ loca eductiõis eius uel eius putrefactiõis & ideo multiplicãt͛ talia aĩalia & cã similitudinis hoꝝ animalium & est humidi deducti similitudo de corpore in partes homogenias & hæc generatio est ipsius.

¶ Hic ostendit quare plures fœtus generētur in matrice & primo facit hoc. secūdo ponit causas quorundam accidētium ex parte qualitatis & quātitatis in corpore animalis generati cum semine & sine semine. secunda ibi ꝙ autem quædā & cætera. Primo ergo dicit sic causa diuersitatis illorum fœtuum est diuisio in matrice: nam in matrice mulieris plures sunt cellule: unde quando semen decisum a patre sic recipitur ī matricem ꝙ unaquæq; cellula partē recipit: tunc est motus generationis pluriū fœtuū & iste motus gn̄atiōis sumit similitudinem ad animalia imperfecta: quia in generatione istorum animalium aliquid est ibi loco matricis & aliquid loco seminis: & talis pellicula quæ circundat primo materiam putrefactam est loco matricis & materia putrefacta loco seminis. Nota ꝙ de nūero aīaliū pfectorū q̄dā sunt breuis uitæ ut porci & similia: & talia gn̄ant plura aīalia eiusdē spēi ne spēs eorū pereat & multotiēs in anno generant ,ppter eandem causam: unde talia animalia habēt matrices cum multis cellulis & multitudine mām̄illarum Quædā aūt animalia sunt longæ uitæ ut hoīes equi asini: ideo non generāt nisi semel in anno & ut frequēter nisi unum fœtum quia matrices eorum non habent multas cellulas: cuius gratia sciendum ꝙ secundum aliquos mulier non habet in matrice nisi duas cellulas unam ad partem dexteram aliam ad sinistram: & horum motiuum est: quia mulier duas tātum habet mammillas ut duos tātum fœtus nutrire possit. Alii dicunt ꝙ habet tres cellulas singulatim. s. p singulum latus & tertiam in medio qui ex eo mouentur ꝙ aliquando uisum est mulierē parere tres fœtus. Alii autem dicūt ꝙ habet. 9. cellulas & ponūt tres principales unam ad dextram aliam ad sinistram: & tertiam in medio: quarum trium quælibet habet duas alias minus pꝛincipales: & isti mouētur ex eo ꝙ aliquando perceptum est mulierē peperisse nouem filios. Sed ad intelligendum hæc scias ꝙ Arist. dicit in libro de spermate ꝙ tantum sunt septem: quia tantum sunt septem habitacula ī matrice mulieris ubi recipitur semē: & ideo tot pueri in una muliere simul possunt generari & una uice si ī coitu sperma currit ad omnes cellulas.

¶ Quod aūt animalia sunt longa & stricta quædam breuia & sic de aliis hoc est ideo scilicet ex diuersitate humidi quia ex colerico generatur animal longum & strictum eo ꝙ calor multum seipse ex tendit: ex flegmatico autem generatur animal latum &

breue qa humor aqueus multum dilatabilis est & frigiditas non multum extendit ipsum: ex sanguineo autem humido & calido generatur medium inter longum & breue propter calidum & humidum bene temperatum. Ex melancolico uero naturali generatur animal strictum & breue quia frigiditas nõ permittit ipsum dilatari & crescere in longum: ex melancolia autem accidẽtali quæ adusta est generatur longum ualde & gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipsũ & siccitas moderata attenuat ipsum. Et est notandum quod colericus crocei coloris est ut frequentius. Et sanguineus rubei: & flegmaticus albi: & melancolicus nigri coloris: & si aliquorũ materia permixta fuerit horum etiam qualitas & aliorum necessario permiscetur sic ergo ĩ hoc capitulo habemus modum generatiõis animalium imperfectorum & quare plures fiunt fœtus simul imperfecti & quare aliud est longum & aliud breue.

¶ Hic õndit cãs quorũdã accidẽtiũ ĩ corpe aĩalis gñat ex semie: ut prĩo õndit cãs accidẽtiũ se tenẽtiũ ex pte corporis ĩ q̃titate. scđo ĩ q̃litate. tertio recapitulat. d. ergo ꝙ q̃dã aĩalia sunt longa & stricta: q̃dã breuia & sic de aliis hoc fit uirtute humidi qa ex colerico calido & sicco gñatur aĩal lõgũ & strictũ eo ꝙ calor multum extenditur in ipso. Ex flegmatico frigido & humido generatur animal breue & latum quia humor aqueus est multum dilatabilis & frigiditas non multum extenditur. Ex sanguineo calido & humido generatur animal medium inter longum & breue propter humidum & calidum bene temperatum. Ex melancolico autem accidentali quia adustum est generatur animal longum ualde & gracile quia feruor caloris eius multum extendit ipsum: sed siccitas attenuat immoderate: postea ostendit hoc de qualitate dicens quod animal colericum est crocei coloris: sanguineus ut frequenter rubeus: flegmaticus albus melãcolicꝰ ãt niger: & quoꝝ natura ẽ pmixta illoꝝ etiã q̃titas color & q̃litas erũt pmixta: deĩde cõclu-

dit epilogando quæ dicta sunt.d. sic ergo habemus in hoc capitulo modum generationis animalium imperfectorum ad similitudinem perfectorū.& habemus quare plures fœtus generantur tam in animalibus perfectis quam imperfectis & etiam quare aliquod tale est lōgū & aliquod breue & aliquod leue & cætera & hic de imperfectis sufficiant. nunc de perfectis uideamus.Item ꝙ animalia diuersificantur in quantitate colore & aliis accidentibus iuxta suam complexionem.Item dicit ꝙ colericus est crocei coloris hoc uerum est si habet coleram citrinam : si autem colerā rubeam tunc est rubeus:si coleram adustam tunc habet colorē permixtum cum quadam nigredine in facie. Item dicit ꝙ sanguineus habet colorem rubeum in facie permixtum cum albedine & per totū corpus est albus non tamen excellenter sicut flegmaticus qa albedo ī sanguineo declinat ad rubedinē: in flegmatico aūt nō.Itē sciēdū ꝙ duplex est melācolia qa quædā est adusta & ad istā sequi꜀ q̃titas corporalis gracilis & longa. Alia autem est naturalis & non adusta & ad hanc sequitur corporalis quantitas stricta & breuis terrestris.Sed de naturis istorum plene apparet in tractatu de complexionibus.

¶Hic incipit tractatus secundus huius libri.

NVnc aūt ad ea q̄ dicta sunt superiꝰ de generatione & formatione embrionis in utero materno sermōem nostrum conuertimus & de modo ipsius exitus aliqua tangamus primo ergo uidendum est: quomodo istæ potētiæ quæ sunt uegetatiua sensitiua & ītellectiua ueniūt ad materiā fœtus siue quo ordine. Iuxta qđ est breuiter notādū qđ illud ē alterius negotii ꝙ p̄sens materia requirat tamē de ipsa aliqualiter tāgamus. Sperma uero in matrice mulieris collectum augmentatur statim cum infusum est & quādo bene est clausa matrix & augmentum est appositū uegetatiuæ animæ quoniam a spermate deciso a patre uel a generatiōe diuisa est potentia uegetatiua & hoc patet secūdo de aīa qa potētiæ uegetatiuæ duo sūt opa.s.generare & alimēto uti.unde planta
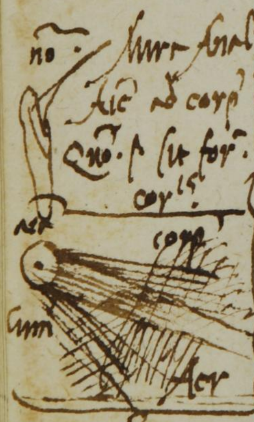
generat plātā : aīal aīal: unde uidetur ꝙ ab ista anima uegetatiua fluit uirtꝰ generatiua.

¶ Hic est tractatus secūdus huius li. ī quo determinat de exitu ipsius fœtus & continuatur sic: nā supius expediuit se de generatiōe augmētatione formatione & dispositiōe ipius fœtus: nūc determinat de exitu ipsius tā naturali q̄ non naturali & de aliquibus accidentibus circa exitū ipsius fœtus & hēt q̄ttuor capitula. Primū est de forma embrionis p aīam sensitiuā uegetatiuā & intellectiuā. In secūdo capitulo de egressu fœtus. In tertio q̄dā accidētia circa exitū ipsius fœtus. In quarto determinat de peccatis naturæ ī generatione: secūdū ibi tēpus antē egressionis: tertiū ibi nunc ergo redeamus: quartū ibi sicut dicit phs. Primū capitulū hēt qnq; partes nā prio pmittit itentū secūdo ostēdit generationē fœtus p aīam uegetatiuā. tertio per aīam sensitiuā. quarto per intellectiuā: quinto affirmat dicta. Et ideo uidēdū est quō istæ tres potētiæ. s. uegetatiua sensitiua & intellectiua ueniant ad naturam fœtus & dicit ꝙ hic uult breuiter de istis potentiis dicere: nam ad librum de anima hoc pertractare cōuenit dicit ergo ꝙ cū semē recipit ad matricē mulieris statim p calorē augmētat quādo matrix est undiq; clausa & hāc augmētationem hēt ab aīa uegetatiua: nā hæc aīa habet duas operationes. s. nutriēdi & augmētandi ut patet secūdo de aīa unde plāta generat plantā aīal uero aīal. Et iō dicit ꝙ ab ista anima fluit uirtus generatiua ad perfectā formationē embriōis. Nota ꝙ Albertus uult in littera dicere ꝙ aīa uegetatiua attribuit fœtui p semē a patre decisum cuius opatōes sunt motus generatio nutritio. Et hoc apparet ex eo ꝙ plāta generat plātā igitur sibi tribuit uirtutē nutritiuā & uegetatiuā: unde ille tres aīæ habēt talē ordinē ꝙ prio educitur uegetatiua: deinde sensitiua: postea ītellectiua. Nota etiā scdm Arist. 16. de aīalibus ꝙ cū spermate deciso a patre crescit quidā spiritꝰ qui ē uirtus aīæ & calor solis & labor naturalis nutrit & augmentat: & h reqrit ī pricipio cōceptiōis calor uero ignēꝰ decrescit & desiccat.

¶ Postea uero pcedente tpe fm exigētiā naturæ: materiæ supadditur aīa sensibilis postea aīa huius speciei uel istiꝰ p motiuā habet: secūdo āt p potētias & operatiōes: & non dicūtur istæ potentiæ. s. uegetatiua & sensitiua ita ꝙ sint duæ fm essentiā: est enī eadē q̄uis uero nō eodē & hoc ē ꝙ dicit phylosophus ī libro de aīalibus: embrio prius uiuit

uita pláte deinde uita aíalis postea uero hui⁹ spéi uel illi⁹.

¶ Hic oñdit formationé fœtus p aíam sensitiuá & dicit: postea uero pcedéte termio scdm exigétiá na turæ supaddit materiæ aía sensiti ua & prio hétur p motiuá : scdo p potétias & opatióes: uñ dicit phs. 16.de aíalibus qp embrio primo ui uit/uita pláte deíde uíta aíalis : dei de uita huius spéi uel illius. Nota prío qp aía sensitiua i cói accipitur a corpore cœlesti:sed aía sensitiua i spáli istius uel illius spéi attribui tur fœtui a uirtute íformatiua exi stéte i semie corpus eni cœleste ut é agés uľe oí fœtui idifferéter itro ducit aíam sensitiuá. Agés uero p ticulare p uirtuté sibi dimissá in se mine deciso a pře materialé formá fœtus ad aíam sensitiuá i hui⁹ spéi uel illius. Vtrú auté plures formæ istaꝝ aíaꝝ sint uel tm una : melius & latius in libro de aía disputatur.

¶ Addit uirtus intellectiua in hoíbus q nó generať a ma teria:sed a cœlo é : & de foris infusa:unde é finis & perfe ctio oíum pfectoꝝ hic inferi us existentiú sic aút a medicis cósueuit dici qp pría uita é la tés & occulta media apparés sed ultía excellés & gloriosa. Sensus naturæ est a pría.s.ta ctus & gustus a scda é sensus alius de quo uisus audit⁹ ap paret & motus uolútarius & sic de aliis. Sed a tertia sensus spúalis a quo interptatio dis cretio pscrutatio & sic de aliis

¶ Hic ostédit generationé fœtus p aíam itellectiuá : qa i hoíe é una aía q dř itellectiua q nó pducit ex materia sed e cœlo : & h apud me dicos solebat sic dici qp materia.i. pría seu uita uegetabilis é occulta media uero idest sensitiua é appa rés & manifesta: ultima uero idest itellectiua est excellés & gloriosa. Nota qp talis aía q aduenit huma no corpori nó est addita materiæ sed induta ut patet p phylosophú. xii.de animalibus & ideo talis ani ma non est inherens sed solum est appropriata secúdum operari qué admodum aer qui illumiatur a so le:sic corpus ab aía : & sicut lumen solis quod est incorporeum adue nit aeri & separatur ab eo sine eius corruptione & ita similiter anima itellectiua aduenit corpori húano.

Capitulú tm secúdi tractat⁹.

Empus auté egres sus est ab utero ma terno ut frequéti⁹ p nouem mésibus quibusdá i octauo mése : qbusdá uero

in decimo mense: quibusdā uero ī undecimo mense quibusdam in.xii.& ultra non.

Hoc est capitulū secūdū secūdi tractatus ī quo determīat de exitu fœtus:& diuiditur in quattuor partes. Primo determinat de tempore naturali fœtus q̄tum ad partū. Secūdo de tēpore nō naturali. tertio ostēdit quādā cōtinuationē circa corruptionē fœtus in utero materno. quarto circa dicta mouet quædā dubia. prīo dicit ꝙ tēpus egressionis fœtus ab utero materno ut frequētius est in.viii.mēse qbusdā in.vii.quibusdā in.ix.quibusdā in x.& non ultra. Nota primo ꝙ tempus exitus debet cōputari ab hora cōceptionis ipius embrionis & nō ab aliqua alia hora q̄uis contrariū fiat apud diuersas mulieres. Nota etiā ꝙ mensis nonus est tempus determinatum & certum a natura deputatum egressui fœtus: & fœtus qui in nono mense nascitur ut frequentius est sanus & lōgæ uitæ & hoc quia in tali mēse est maturus. Sed astronomica causa est qa tunc Iupiter disponit ipsum fœtum ut prius dictū est. Sed quādo exit in viii.mēse tunc est morbidus & duplici de causa.primo quia ī octauo mēse nō est naturus. Secūdo quia saturnus regnat super eum. Itē nota ꝙ id quod dicit aliquis parere x.mense non est uerum absolutæ intelligendo: sed solū est scd͂m existimationē quarūdā mulieꝝ quia aliquādo credūt se īpgnatas & nō sunt:attamē possibile est ꝙ possint generare ī pricipio decimi mēsis.

Quædā uero mulieres in prīo mēse & hoc est abortiuū qa hoc natura hoīs non ꝓducit s; aliq̄ solidā carnē. Istud uero accidit pp plura:primo qa natura īparū mulieꝝ ē īpedita qa ualde ē corrupta uel illæ mulieres sūt uenēosæ uel propter nimiū motum propter quem matrix corrumpitur uel propter alia mala & aliquæ doctæ muleres in hac nequitia: quando sentiūt se imprægnatas: mouent se de loco ad locum de uilla ad uillam & ducunt saltus coreas & plura alia mala & frequentius multum coeunt & cum uiris luctātur ut per motum luctuum liberentur a conceptione & cupiunt coitum ut per delectationem obliuiscantur tristitiæ quæ est extinctio fœtus.

Hic declarat de tpe non naturali ipsius fœtus dicēs ꝙ mulieres q̄

pariunt in primo mense nõ producũt formam hominis & naturam: sed quandam solidam carnem. Et hoc accidit pluribus modis. Prio quia natura earum est corrupta uel propter nimium motum per quẽ matrix corrũpitur uel propter multa alia mala. Et ideo quædam meretrices ĩstructæ ĩ hac nequitia quã do sentiunt se esse impraegnatas incipiunt se mouere de loco ad locũ & alia mala faciunt: & frequentius coeunt & cum uiris luctantur ut ꝑ motum possint a conceptione liberari. Nota etiam quandocunq̨ fœtus exit ante septimũ mensem semper uocatur aborsus. Nota secũdo ꝙ in primo mense fœtus non est multum fortiter affixus matrici & ideo ex facili fit aborsus sicut fruct⁹ arboris q primitus ex parua cadit causa. Huius cã est multiplex. Vna quia quãdo materia ipsius embrionis est corrupta & imperfecta ex ipsa nõ potest figurari dispositio hominis: & causa etiam est motus frequens & labor mulieris per quem ligamenta in matrice relaxãtur & corrumpũtur ita ꝙ fœtum retinere non possunt & propter hoc consolitur mulieribus ꝙ impregnationis tẽpore non minis laborẽt neq̨ ambulẽt. Et ideo aliquæ pessimæ fœminæ q̃ hoc non ignorant consulunt puellis nouiter imprægnatis quæ abscondere uellent peccatum suum ut saltent currant ambulent & fortiter moueãtur ad corrũpendum fœtum: aliquando etiam per decoctiones aliquarum herbarum quas bene sciunt: faciunt fieri aborsum. Et scias ꝙ in tali corruptione illæ mulieres maximum patiuntur dolorem.

¶ Est igitur diligenter notãdum ꝙ plures mulieres ex terrore quem capiunt ex ictu tonitrui sæpissime disponũtur interius ꝙ fœtus habens uitam moritur: & si uitã non habuerit possibile est adhuc ut semẽ naturale metu & forma hominis destituatur. causa uero hui⁹ accipitur ex quo totum corpus immutatum & dispositum ad peregrinã impræssionem & per eius aduentum læditur & extinguitur. Secũda causa est maxime ex parte fulminis ꝙ penetrat usq̨ ad interiora & eadem distruit per ustionem siue concussionem & tamen nullum signum adustiõis apparet extra & est uapor intus fortissimus qui etiam interdum interficit homĩes eo ꝙ penetrat membra uitalia ad ĩteriora &

propter

propter eius subtilitatem & celeritatem fulmionis nõ apparet uuln⁹ neq; adustio: eo ꝙ magis ictu lædit q̃ calor̃ lædit etiam plura aliquãdo calore q̃ ictu penetrat & ut frequentius scd̃m in dispositionẽ naturalem ĩterioribus ubi fœtus est consumit totũ hũidũ radicale & complexionale illius fœtus & tunc extinguitur. Et sciatis socii mei ꝙ hæc causæ nõ fictæ quia secundũ quod recitat Albertus passus de operatiõe & effectu fulminis quo ictu tonitrui aliquando comburit⁹ calcios in pede illeso & econuerso aliquando uero crines & pili iuxta loca libidinis membris illesis. Et ꝙ ictus fulminæ pertingit ad inferiora per hũc modum quẽ dicit fides est quia serpens uenenosus fulmine percussus ĩfra paucos dies uermiculos producit & est serpens uenenosus a quo colligitur uenenum per huius impræssioné. Item signum huius est quia animum dolorem ꝑcussũ arescit ad aliquod tẽp⁹. De hiis autem & eoꝝ causis diuersis superfluunt & hoc est amplius ꝑtractare. Sed ex his quæ dicta sunt intendo quædam dubia remouere quorum sermones uobis cõmitto.

¶Hic ostẽdit qualiter aliqãdo fœtus ĩ utero materno corrũpitur ita ꝙ fiat aborsus. Et primo ponit notabile. secũdo assignat cãm unde dicit ꝙ plures iuuenes mulieres exictu tonitrui propter timorem interius sic disponuntur ꝙ fœtus ĩ utero materno moritur. Et subdẽs causam huius dicit ꝙ ex parte timoris totum immutatur & disponitur ad peregrinam impræssionem. & ita fœtus læditur & extinguitur. Secũdo addit etiã hoc ex parte fulminis ꝙ penetrat ad interiora & comburit fœtum in utero materno & tamen nullum signum combustiõis exterius apparet. & iste uapor ẽ fortissimi ictus eo ꝙ multotiẽs lædat membra hominis interiora sine aliquo signo exteri⁹ facto. Et talis uapor aliquando magis ictu lædit q calore. Aliquando autem econuerso fit & ita aliquando per hunc uaporem interius aduenientem aliquando consumitur totum humidum radicale ipsius propter quod

sæpe extiguitur. Et notāter dicit iu
uenes mulieres qa tales habent cor
pora porosa & rara magisq̄ antiq
& p cōseques corpora eaꝝ sūt ma/
gis penetrabilia. Et ideo consulitur
talibus mulieribus ꝙ tempoꝛ toni
trui uadant ad loca obscura & stri/
cta. Itē ꝙ dicit ex nimio timore ra
tio ē naturalis natura & aliquādo
hō ex nimio gaudio moritur eo ꝙ
calor naturalis existens circa cor &
totū se ibi imprimēs extinguit ipsū
sic etiā ex nimio timore. unde ex ta
li timore fit sæpe aborsus. quia cor.
pus mulieris per tōitrum maxime
alteratur & fœtus existens in utero
materno ē debilis. ideo facil te[illegible]
rūpitur. & huius causa est calor cō/
sūptiu⁹ & adustiuus ipsius fulminis
quia talis ꝓpter porositatē corpoꝝ
mulierū cū ipse sit subtilissimus cō
summit & cōburit humidū radica
le ipsius fœtus faciliter penetrās cor
pus mulieris sine læsione aliqua ex
teriori natura fœtus est multo sub
tilius ab ītra q̄ corpus fœminæ ab
extra. Et illud idem sæpius accidit
mulieribus quæ īterficiuntur a ful
mine tonitrui & tamē exterius nō
apparet aliquod signum læsionis ī
corpore. & huius causa satis patet p
Alber. ī libro methau. suorum ubi
dicit ꝙ hic uapor propter subtilita
tem penetrat corpus hominis quo
usq; perueniat ad membra subtilia
interius scilicet cor epar. & cætera.
& ita tunc læditur & interficitur ho
mo absq; læsione exterius facta. De
his plene habes in methau. eius.

¶ Primum dubium est utrū
possibile sit illo tēpore cū uir
est in coitu cum muliere ꝙ se/
men in hora eiectionis possit
recipere aliquam nouam im/
præssionem per quā disponatur ad aliquid aliud q̄ ad il/
lud quod natura particularis
intendit. Secundum dubiū
potest esse utrū illud qđ semē
a superioribus influitur ī ho/
ra eiectiōis possit inhiberi ab
ipso fulmine & sono tetigisse
materiā seminis ex parte ma/
teriæ & patris decisum. Tertio
utrum opatio fulminis tāgēs
materiā utrāq; possit ī semine
uirtutē influere p quā ad for
mam masculi procedit ita ta
men ꝙ materia fuerit dispo/
sita prius ad formam femelle
occulta hæc dubia sic pro tan
to mota ut quodammō exer/
ceatis intellectum uestrum.

¶ Hic mouet tria dubia. Primum
est utrꝝ possibile sit tēpore quo uir
coit cum muliere fulmen tonitrui
tangat semen. possit ad tale semen
aliquam aliam formā ītroducere q̄

natura pticularis itēdebat. scđm du biū. utrū tale fulmē possit ipedire ipsū fœtū ꝙ nō disponatur a corpibus supcœlestib'. Tertiū utrū opatio ipsius fulminis tāgēs materiā seminis possit formare de illa materia fœminam de q̄ natura pticularis itendebat pducere masculū. Postea excusat se de solutiōibus dubiorū dicit ꝙ pro tanto dubitatū ē ut itellectū uestrū quodāmō circa hoc exerceatis. tamē quāuis ipse nō saluat hic dubia. nos ipsa soluemus. Vnde dicēdum ꝙ talis ictus tonitrui habere pōt duplicē effectū in semie. uno mō ꝙ habeat effectū mortificatiuū uirtutis existētis i semine. & tunc talis fœt' oino extiguitur & fit aborsus. Alio mō q· talis materia semialis tātum ab ictu tāgatur cum mortificetur. & tūc possibile ē ipsum cōseq alias dispositiōes extrāeas quas agēs particulare nō itēdebat. Itē aliqua materia seminalis ita potest disponi per ictum tonitrui ꝙ fit impotens ad generādum & huius ratio ē nimia exsicatio facta circa materiā p huiusmodi ictum. hoc pōt cōfirmari p dictum Alberti in scđo phi. in capitulo de monstris ubi recitat ꝙ quædam mulier peperit buffonē & huius causa alia non erat nisi ꝙ semen tempore exitionis fuit infectum & indispositum a fulmine qa uapor fulminis aliqualiter ē uenenosus. Ad secūdū dubiū respōdet ꝙ possibile ē tale semen sic alterari & dispōi a fulmie ꝙ nō sit natū accipere ifluētiā planetarū. ad quam prio fuit habilis qa actus actiuorū sūt in patiēte disposito. Et huius solutio dubii satis sequitur solutionē primi dubii. Ad tertiū dicitur affirmatiue ꝙ sic & hoc quia possibile est q· p naturā fulminis tollatur dispositio fœtus ad masculū & itroducatur dispositio fœminæ & ecōuerso secūdū qđ tale fulmē fuit diuersimode dispositū & cōditiōatū. unde scđm Aristo. 16. aialiū mulier ē uiri occasio ita ꝙ uir nō ē materia puellæ nisi quādo natura ipeditur i suis actionibus pp dispositionem materiæ & caloris naturalis qa natura particularis sēp itēdit pducerē marē. & iō fœminā si pducit hoc fit p causas ipediētes talē dispositionē. idcirco qdā dixit mulier nō est homo sed monstrum i natura &c.

Capitulū tertiū scđi tractat'.

R Edeamus igitur & dicamus. ꝙ fœtus in septimo mense natus ut frequētius bene habet. sed in octauo mense raro uiuit & huius causa ē quia omnis fœtus i septīo mense naturaliter tendit ad exitum & ad ortum & laborare incipit ad egressum. Et quia tunc

motus eius naturalis est ideo
si egreditur i septio mense be
ne se habet si usq; ad octauū
permanens. tunc exeat liben-
ter moritur. & hoc quia est ni
mis debilitata in septimo mē
se propter laborem. Si uero in
nono mense exeat tunc sanus
est quia requiescit in octauo
& re assumptus ē a laboribus
habitis in septimo.

¶ Hoc ē capitulum tertium istius
secūdi tractatus ī quo declarat q̄dā
accidētia circa exitū fœtus cōtigē
tia. & prio ostendit hoc ratiōe tpis.
secūdo ratiōe exitus ab utero ma-
terno. tertio ibi sed adhuc sūt dicit
ergo redeāus ad dicēdū de exitu ip
sius fœtus & dicāus ꝙ fœtus in se
ptio mēse natus ut frequēti⁹ bñ ha
bet. sed ī octauo mēse raro uiuit &
hui⁹ cā ē qa oīs fœtus in septio mē
se naturaliter tēdit ad exitum & ad
ortū & laborare īcipit ad egressū &
qa & tūc mot⁹ eius naturalis ē ideo
si egreditur in septimo mense se be
ne habet. Si uero usq; ad octauū ꝑ-
manens tunc exierit. libenter mori
tur & hoc qa est nimis debilitatus
in septimo mēse ꝑpter laborē. Sed
si in nono exierit tūc est bene sanus
quia tunc quieuit ꝑ octauū a labori
bus septimi mensis. Nota ꝙ natus
in septimo mense potest bene uiue
re & ratio est quia tunc omnes pla
netæ cōpleuerūt cūctas eoꝝ opatio
nes & melius est si exit in principio
mēsis q̄ ī fine qa ī fine ē magis debi
litatus eo ꝙ ꝑ totū mēsē laborauit
ad exitū. Sed si fœtus exit ī octauo
mense ē moribūdus male cōplexio
natus. huius ratio ē prius dicta. Itē
nota ꝙ fœtus post sextum mēsē di
citur laborare ad exitū & hoc quia
tunc ligamēta cū quibus erat liga
tus incipiunt debilitari ex eo qa ni
mis extēdūtur ꝑpter magnitudinē
etiā qa caret nutrimēto nā tūc fœ
tus attrahit totū nutrimentū. & qa
tunc faciliter fit dissolutio. Item no
ta ꝙ si mulier moritur ante partum
propter aliquam infirmitatē. tunc
infans in utero materno existēs ꝑ
aliquod tēpus uiuere potest si pos
sit attrahere anhelitū. Et ideo medi
ci dicunt ꝙ os mulieris tunc debet
teneri aptum cum aliquo īstrumē
to ut aer subintret & si corpus eius
aeeriatur tūc uiuet. sic quoq; prius
dictus cæsar fuit extractus Dicitur
cæsar q̄si ab utero materno cæsus.
Itē nota ꝙ infās natus stati flet. &
huius ratio secūdū philosophos ē
qa oīs infans dum nascitur primo
habet dolorē ī partu ꝑpter forami
ne strictā & etiā propter aerē frigi-
dū quem sentit quādo exit. & ideo
propter dolorem incipit flere & si
est mas habet grossiorem uocem
naturaliter q̄ fœmina. & ideo uide
tur mulierib⁹ ꝙ masculus clamat.
A.a.a. quia. A. facit grossiotem uo-

cē & sonū q̄.E.& oppositū eis uide tur de fœminis qa habēt uocē gra ciliorē & iō eis uidēt clamare.E.e.

❡ Sed adhuc quædam sunt scienda ꝙ quibusdam mulie ribus maior est dolor q̄ aliis quia accidit quibusdā ꝙ ali- quando fœtus procedit ma- nu uel pede quæ omnia sunt nociua tunc obstitrices dili- genter recondant fœtum. ex illo maximꝰ generatur dolor ita quod q̄ plures mulieres non fortis naturæ fuerunt de bilitati usqꝫ ad mortem. Quā doqꝫ etiam accidit ꝙ in partu rumpitur uulua mulierum usqꝫ ad unum ita ꝙ ista duo foramina erunt unum tamē mulier uiuit. Sed obstitrices discrete tunc utimur quodā ungēto ungentes uuluam & matricem diligenter recon- dunt quia sæpe matrix in uul ua uulnerat̄ & lædit̄ & ideo necessarium est in partu mu- lierum ut habeamus discre- tas mulieres in hoc opere ex- pertes obstitrices & illud ego didici ab aliquibus mulieribꝰ ꝙ quādo p̄mittit caput ꝙ tūc bene uadat negotium hīc au- tem primo caput naturaliter exiit deinde alia membra.

Hic ostendit quædā accidētia circa fœtū contingētia ratione sui exi- tus ab utero materno. & primo fa- cit hoc secūdo remouet ibi. sed cō- tra ea. p̄io dicit ꝙ adhuc sūt quæ- dā scienda ꝙ quibusdā puellis est maior dolor ī partu q̄ aliis quia ali quādo accidit ꝙ fœtus primo pro- tēdit manum quādo uult exire alī quādo uero pedē & sic de aliis quæ sunt nocumēta.& tunc oportet ꝙ obstitrices diligēter ītromittāt fœ- tum.& ex isto tūc maximus causa- tur dolor ī tātū ꝙ nisi tales mulie- res sint ualde fortes debilitātur us- qꝫ ad mortē postea subdit unū ma gnū īcōueniēs qđ aliquādo accidit ī partu scilicet ꝙ mēbrū mulieris rumpitur usqꝫ ad anū & tūc ut fre- quēter mulier adhuc uiuit & tunc obstitrices debēt esse diligentes & sollicite ut tūc statim ungant dili- genter matricem & introducāt ne forte uulneretur & lædatur ī mem bro mulieris. Et ideo dicit ꝙ neces sario est ꝙ tunc habeantur docte ī hac arte & expertes obstitrices. hæc enim ipse sciuit qa a quibusdā mu- lieribus didicit. Et tūc subdit quā- do primo caput exit tunc optīe agi tur qa caput bene exit naturaliter

deinde alia mēbra. Nota ꝙ exitus ipsius fœtus multis de causis impe diri potest aliquādo ꝓpter nimiam frigiditatē uel caliditatē. aut qa ob stitrix ē indocta aut matrix ante cō ceptū fuit uulnerata aut ex eo ꝙ fœ tus exit ante tēpus naturale aut qa habet meatus strictos eo ꝙ mater ante conceptionē fuerat uirgo qa tunc non est bene consueta. & ideo habet maiorē dolorē q̄ aliæ mulie res aut ex eo ꝙ ē nimis piguis. om nes enim tales pariunt cū difficul tate quia habēt orificium matricis opilatū multa piguedine aut etiā quia fœtus ē nimis grossus & ma gnus uel habeat magnū caput uel habeat duo capita sicut accidit aut si sint gemelli. Itē nota ꝙ in tali ca su ut dicit littera multū confert ap plicare species aromaticas naribus taliū mulierꝝ quia quādo fœtus ē ī matrice tūc species tales attrahūt matricē sursum & sic puer facilius exit. Et bene ipse mulieres sciunt quādo parere debēt quia prius per aliquod tēpus fluit q̄dā humiditas de ipsis. nam q̄dā pellicula frangi tur. De alio aūt accidēte scilicet de ruptura mēbri bene sciunt mulie res & etiam medici quomodo cu rētur. Item aliquis posset querere quo tēpore anni exitus fœtus ē fa cilior. Re pondetur ꝙ in uere pro pter fortiorē uirtutē quia tūc uiget calidum & humidum. Sed contra hoc arguitur ī estate est facilior exi tus ergo non in uere. nam in estate corpora sunt magis rara. Respōde tur negādo assumptum & ad ꝓba tionē dicitur ꝙ raritas corporū nō sufficit quia ī estate deficit uirtus ꝓ pter exhalationē caloris naturalis. Nota scđm Cōsta. ꝙ in matrice est q̄dā pellicula ī qua uoluitur fœtus & uocatur secūdia. q. mater. & ista pellicula cū quibusdam aliis gene ratur ex seminibꝰ generātiū & ista secūdina tā ī ptu naturali. q̄ nōna turali exit de muliere. sed aliqñ reti tinetur post ptū circa mēbrū mulie rū. uel ī mrīce & tūc īducit multa nocumēta qa humores & fumi cū ea intrant q inducunt dolorem ali quando ad cor aliquādo ad caput. interdum in toto corpore &c.

¶ Circa ea q̄ dicta sunt emer git quædam dubitatio omni bus mirabilis unde uēiat pue ro in utero iacente nutrimen tum cum matrix undiqꝫ clau datur. Iuxta qđ est notādum ꝙ quando fœtus clausus est in matrice uirtute naturali cō plexione occulta. Primo inter omnia nascitur quædam ue na uel quidam neruus quæ q dam neruus ut uena perforat matricem & a matrice proce dens uno tramite ad māmil las mō qñ fœtus est ī utero &

tūc idurātur mām̄ille mulie-rū tūc substātia mēstrui fluit ad mām̄illas ꝑpter clausurā matricis & ibi substātia men-struosa forti decoctiōe deco-quit̄ usq; ad colorē albedinis & tūc appellat̄ lac mulieꝝ & illud sic decoctū mittit̄ p talē uenā tali mō orta ad matrices & exīde fœtus nutritur tanq̄ de ꝑprio & naturali nutrimē to & hoc ē uena q̄ in exitu fœ tus absciditur & est in umbili co & ideo uidetur in puero ꝙ umbilicus sit ligat⁹ cū filo ne aliq̄d de corpore eius exeat p hāc autem uenam quæ absci sa ab intrinsico uocatur umbi licus & pendet ī utero mater-no cum pendiculo ꝙ ex parte matris est annexum & de mā millis & sic de aliis.

¶ Hic mouet qd̄dā dubiū, unde di cit circa ea q̄ sūt dicta oritur una du bitatio oībus mirabilis & ē ista ꝙ fœtus existēs ī utero materno clau sus undiq; ī matrice qa post conce ptionē matrix ipsa undiq; claudit̄ unde ergo euenit nutrimentū quo tunc fœtus nutriatur. Et soluit. d. ꝙ nascitur q̄dā uena q̄ ꝑforat matri cē & generatur ibi sicut uno trami te ad mām̄illas. & ideo quādo fœ tus ē ī utero materno tūc idurātur mām̄ille. & tūc substātia menstrui fluit ad mām̄illas pp clausionē ma tricis. & ibi talis substātia mēstruo sa fortiter decoquitur usq; ad colo rē albedinis & ita decocta mittitur p talē uenā ī matricē & exīde fœt⁹ nutritur tāq̄ ꝑprio & naturali nu-trimēto. Et hæc ē illa uena q̄ post ptū a fœtu absciditur ab obstirrici-bus ut uidetur ī paruulis nouiter na tis ꝙ umbilic⁹ eoꝝ ē ligatus filo ne aliqd de corpore ipsius exeat. Nota prio ꝙ tā ī partu naturali⁹ q̄ nōna-turali fœtus īuolutus ē quadā pelli cula in qua respiciuntur superfluita tes scđe digestionis sicut ē urína. & etiā ibi ē altera pellicula ī qua super fluitates tertie digestiōis recipiunt̄ nec opus est ibi esse tertiam pellicu lam quæ primæ digestionis super-fluitates recipiat ut sunt stercora ex quo prima digestio scđam & tertiā præcedit. & ratio huius est quia fœ tus non recipit nutrimentum per os & stomachum in quo fit prima digestio sed umbilicus recipit nu-trimentum ut patet in littera. Vnde sciendum ꝙ ab epate delegatur san guis purus sub forma lactis usq; ad epar. fœtus mediante eius umbili-co. & quia sanguis purus non ha bet superfluitates grossas sterco-rales. Igitur a fœtu in matrice incluso non recipiuntur fœces: &

per cõseq̃uẽs non oportet q̃ ibi sit tertia pellicula. unde sciẽdũ q̃ puellis dũ sũt nubiles crescũt tũc mammille. Sed diceret aliquis quarẽ mulieres habent mammillas a parte anteriori & animalia alia a parte posteriori. Respõdetur q̃ causa huius ẽ qa mulieres in partibus supioribus scilicet circa pectoralia sũt calidiores pp cor & epar. ideo mãmille earũ ponũtur ibi ,ppter cõuersione materiæ menstrualis ĩ naturam lactis nam ad hoc requiritur excellẽs calor sed ipsa animalia bruta lactãtia habẽt posteriores partes magis calidas ideo patet respõsio. Sed iterum diceret aliquis exquo quædam mulieres sunt albæ. & aliæ nigræ utrũ ipsis infantibus plus ualeat lac mulieris albæ q̃ nigrẽ. Ad hoc respondet Aristotiles tertio de aĩalibus q̃ lac mulieris nigræ melius est. Etratio quia mulieres nigræ habent multum de caliditate ideo ,p. pter fortem caliditatem substantia menstrualis in materiã lactis bene decoquitur. Sed ĩ albis mulieribus quia non habẽt tantam caliditatẽ. non ita bene decoquitur. Et ideo secũdũ medicos lac caprarũ nigrarũ melius est q̃ albarum. Item diceret aliquis quando puer nascitur ubi tunc manet illa uena per quam fœtus erat ligatus p umbilicũ. Respõdetur q̃ natura cõsumit eã & calor mulieris. & quando iterũ ĩpregnatur tũc talis uena de nouo generatur. Item ista uena non tantum hominibus. sed etiam ĩ omnibus animalibus brutis quæ lacte nutriuntur licet in illis non bene appareat sicut ĩ puero nouiter nato ubi ligatur cum filo circa umbilicum.

Capitulum quartum.

Sicut dicit philosophus tertio phisicorũ q̃ sicut p peccata ẽ cõtingere ĩ natura sibi ĩ arte huius declaratio ad præsẽs negotiũ manifestare multũ ualet Vnde sciẽdũ q̃ mõstra siue peccata in natura uocãtur illa in quibus ẽ mutata ,ppria species quia in aliqua pte corpoꝝ eoꝝ scdm cõem trãsmutationẽ illius excedit aliquid uel diminuitur aliquid sicut cõtingit in aliquibus habentibus tãtũ unũ pedẽ & unã manum uel tres pedes & duo capita & sic de aliis. Istud quidem miraculum accidit multis modis aut ex diminutiõe materiæ uel ex suphabũdãtia ex diminutiõe cõtingit pluribus modis. Vno mõ diminutio attribuit̃ materiæ totaliter

in se & tūc principalia mēbra prīo debeāt formari natura sagax & ingeniosa facit ut cō pletius pōt & ea q̄ sunt prīci palia format & illis disposi/ tis & formatis ad formatio/ nē cæteroꝝ membroꝝ studet & ibi ex materia quam hēt fa cit id qđ pōt & format partē diminutā quādo diminuta est materia & ex illo malo ali quando caput maius uel mi nus pōt eē: q̄ natura reqrat il lius indiuidui particularis & nō loquor de indiuiduo tali sic generātis qa si diminutio in materia p̄iacēti formæ nō affuisset caput nō fuisset for matū sub diminutione mate riæ nō ꝓportionabili naturæ ī se & ī oib' aliis mēbris. Alio enī mō dimīutio materiæ at tribuit alicui parti generāde specialiter. Iuxta qđ ītelligen dū ꝙ ꝯm ītētionē phī multis ī locis philosophiæ uult ꝙ ex primis corporib' cōsurgit qđ mixtū ē. Et illud qđ ē naturæ ignis est ī materia cædit & in suū simile & qđ terræ cædit ī suum simile & sic de aliis ele mētis & ex isto nullus credat uel opinet elementa manere formaliter ī mixto quia hoc ē cōtra ītētionē phī in scđo de generatiōe & corruptiōe ubi uult ꝙ uirtus eorū solus sit ī/ mixto mō ex īstis aliquādo ē possibile semē habere ꝓpriā diminutionē ex parte alicui' specialis elemēti: & tunc si ex parte terræ fuerit diminutio alicuius partis corporis īdiui dui cōtigit diminutio ī uno pede aliquādo in brachiis & sic de aliis aliquādo uero di/ gito & sic de similibus. Si ue ro ex superhabundantia ma teriæ tunc mōstra fiunt ut in illis qui habent sex digitos in manu una uel pede uno uel duo capita uel aliquod tale.

¶ Capitulū quartū ī quo declarat de fœtu mōstruoso de peccatis na turæ: & prīo circa hæc pōit suā ītē tionē. scđo ꝓseqt ī gn̄ali scđa ibi. sciēdū: uñ dicit sicut testat p̄hus in scđo physi. peccatū accidit ī natura

ſicut in arte. Et huius declaratio ad
māifeſtationē p̄ſentis negotii ꝓut
nūc cōpetit multū ualet:& dicit ꝙ
mōſtra ī natura uocāẛ īdiuidua alí
cuius ſpeciei q̄ excedūt curſum illi
us ſp̄ei & in aliqua parte cōueniūt
ſicut cōtingit uideri ī hoībus non
hn̄tibus niſi unū pedē uel unā ma-
nū . Et poſtea ponit cās ꝙ ipſi pħi
dicūt iſtud miraculū naturæ pluri
bus mōis euēire:aliqñ.n.ex dimiū
tōe materiæ:aliquādo ex ſuphabū
dātia ipſius. Ex diminutōe cōtigit
pluribꝰ modis qa aut ip̄a dimiutio
totaliter ineſt ipſi materiæ:& tunc
natura ſagax facit q̄ cōpletius pōt:
nā cū principalia mēbra fuerit for
mata & illis formatis & diſpoſitis
ſtudet ad formāda cætera mēbra
& tūc format diminutā partē qa ē
dimiuutio ī materia & hoc pacto
cōuēit ꝙ caput fit minus q̄ natura
reqrit illius indiuidui particularis
poſtea exponit ſe ꝙ non loquiẛ de
indiuiduo tali ſicgenerātis quia ſi
dimiūtio ī materia p̄iacēti formæ
nō affuiſſet caput formatū ſub di-
minutōe nō fuiſſet. Alio mō dimi
nutio materiæ attribuiẛ alicui par
ti generāde ſpecialiter. unde ſcd̄m
intētū philoſophi multis locis ex
quattuor primis corporibus ideſt
quattuor elemētis cōſurgit oē qdꝰ
mixtū ē quia illud qdꝰ ē de natura
ignis cædit in ſuū ſimile. & id qdꝰ
de natura terræ ī ſuū ſimile &c. Po
ſtea dicit ꝙ ex iſto nemo credat uł
opineẛ elemēta eē formaliter imi-
xto:hoc enī ē cōtra pħum p̄rio de
gn̄a:ubi uult ꝙ elemēta ſūt uirtua
liter & nō formaliter immixto:&
mō ex iſtis poſſibile ē aliquādo ip
ſum ſemē hr̄e ꝓportionē diminu
tā ex parte alicuius ſpecialis elemē
ti:& ſi diminutio ē ex parte terræ
tunc diminutio ē ī oſſibuſ & ſic de
aliis : & ideo cōtingit aliquādo di
minutio in uno pede uel brachiis.
Nota ꝙ ex hac lr̄a ſumiẛ diffinitio
mōſtri.ſ.ꝙ mōſtrū eſt peccatū ī na
tura id ē mōſtra ſunt gn̄ata a natu
ra cū aliquo defectu uel ſupfluita-
te naturali q̄ natura ſpecifica ꝓdu
cere non ītēdit:quēadmodum cō
tingit ī artificibus ꝙ aliquādo ab
artifice ꝓducaẛ forma p̄ter uolūta-
tē eius intēta. Vnde ſciēdū ꝙ quā-
docūq; materia deficit ī generatio
ne tunc quādo incipit formare fœ
tum. Prio formātur principaliora
mēbra qa minus principalia ſunt
minus neceſſaria nā p philoſophū
tertio de aīalibus natura ſemper fa
cit id qdꝰ melius & perfectius ē ex
rebus poſſibilibus : unde ſciēdū ꝙ
oē mōſtrū generatur ex parte ma-
teriæ: igiẛ uel ex parte defectus ma
teriæ uel ex eius ſupfluitate . Si ex
defectu hoc dupliciter uel ſecūdū
q̄titatē cōtinuā:& ſic tale monſtrū
hēt mēbra nimis parua qa manus
pedes &c. minora hēt q̄ natura illi
us īdiuidui ſpecialiter requirit: uel
ille defectus fit ſecundū quantitatē
diſcretā & tunc tale mōſtrū hēt de
fectum ī aliquibus mēbris.ſ.ꝙ ſibi

deficiat aliqđ membrum puta bra
chiū pes &c. Si uero generet̃ mon
strū ex superhabundātia materiæ
hoc etiā fit dupliciter sicut primo
uel secundū cōtinuā q̃titatē uel dis
cretā:si prio mō tūc mēbra sunt ni
mis magna qa sunt maiora q̃ natu
ra illius īdiuidui particulariter req
rit. Si aūt secūdum q̃titatē discretā
tūc hn̄t plura mēbra q̃ natura req.
rit qa aliqñ generatur hō cū sex di
gitis ī māu uel duobus capitibus.

¶ Est igit̃ ītelligēdū adhuc
ꝙ nō solū mōstra accidūt ex
pte diminutiōis: sed qn̄q; ex
malitia matricis q̃ scilicet lu
brica & malitiosa fuit & totū
semē nō recipit sed etiā pdit.
Aliquādo aūt anteq̄ totū se
mē in massam suā colligat̃ p̄
occupat̃ uia & clauditur ma
trix & semp sic modicū semi
nis recipit̃ a quo debet fœtꝰ
formari. Et hn̄t ista speciales
mores sub se qui plures sūt.
Quoꝶ qdā ex parte coitꝰ hu
iusmodi accipiūt sed de hiis
narrare satis multū ē & ideo
ommittamus hic & ad hunc
modū & ad aliū subsequētē
multū cooperat̃ inordīatus
coitus quia aliquando pro
pter nimiam uelocitatem co
eundi uel uehæmentia mo
tum materiale facit diminu
tionē ī semīe & aliqñ ut qui
dā dicūt inordinatus coitus
ex eo fit ꝙ tūc tēporis quādo
femella est cū uiro in coitu ip
se masculus inordinate iacet:
& etiam femella & faciūt tūc
menstrua inuicē. Vnde nar
ratur de quodam qui in late
re tempore coitꝰ iacuit super
femellā & generauit unum
puerum in uno latere curuū
& in pede claudum & in cau
sa huius ex inordinatiōe pro
cessit coitus ab illo uiro.

¶ Hic ostēdit cās generatiōis ex
parte matricis continētis ipm̄ fœ
tū. Et prio ostēdit qualiter mōstrū
generetur ex parte matris: secūdo
magis ostēdit effectū mōstri pue
nire ex superhabundātia materiæ
ibi. Alio uero modo. dicit ergo sic
ꝙ adhuc debemus scire ꝙ mōstra
non solū eueniūt ex diminutione
materiæ: sed aliquādo etiā ex ma
litia matricis quando illa fuerit lu
brica & malitiosa & nō tenet totū
semē sed ptē illiꝰ pdit:& hoc mul
tipliciter fit:nam aliqñ fit ex parte

coitus de quo nūc enarrare ualde
lōgū eēt:& iō ad pn̄s omitto & ad
huiuc modū & ad sequentē multū
operatur inordinatus coitus qa ali
quādo pp nimiā uelocitatem facit
diminutionem ī semine:& aliquā
do etiam inordinatus coitus fit ex
eo ꝙ ipse mas quādo ē in coitu cū
fœmīa si tūc inordinate iaceat uel
ipsa fœmina tūc fit mōstrū ī natu
ra. Vn̄ narrat᷑ de quodā iuuene ꝙ
tēpore coitus lateraliter iacuit sup
fœminā & gn̄auit pueꝝ ī utroqꝫ la
tere curuū & pede claudū. Et cā hu
ius fuit inordinatus coitus. Nota
prīo ꝙ ex parte cōtinētis sæpe cau
sat᷑ mōstrū qa aliquādo matrix est
male disposita ut quia nimis humi
da & uiscosa: ita ꝙ ex una parte re
manet aliqd de semīe: & ī alia par
te manet & retinetur: & sic fit mō
strū. Itē nota ꝙ ex parte efficiētis
quādoqꝫ generat᷑ mōstrū ex eo ꝙ
patet inordinate exercet talē actū
qa forte nimis agitat᷑ & mouet se
hinc inde in actu coeūdi. Et rō hu
ius est qa pp hoc semen diuidit᷑ &
spergitur hinc inde. Ex hoc enī fit
maxīa dissolutio seminis in matri
ce ita ꝙ una pars efluit & alia non
& sic causatur monstrū. Itē nota ꝙ
etiā gn̄atur mōstꝝ ex eo ꝙ aliquā
do mas inordinate iacet cū fœmi
na ut a latere qa tūc semē recipitur
ad locū quādoqꝫ indebitū gn̄atio
nis & ibidē cōprimit᷑ pp inordina
tū modū iacēdi. Gratia cuius ē sciē
dū ex quo tot uitia cōtingūt ex in-
ordinato coitu ꝙ coitus nō debet
fieri nisi gratia prolis: ideo dicunt
medici ꝙ bonum ē scire modum
coeundi debite qui modus ordi-
natus est iste. Supposito primo ꝙ
mas & fœmina adinuicē ꝓportio-
nētur in cōplexionibus ita ꝙ sint
tēperati in qualitatibus & ordina
ti in cibis & potibus & aliis sex re-
bus non naturalibus ut est motus
quies somnus uigilia & sic de aliis
tūc cibo digesto & sup̄fluitatibus
expulsis post mediā noctē uel ante
diē masculus debet excitare fœmi
nā ad coitum.s.ei iocose loquēdo
osculādo amplexādo ipsam & par
tes inferiores digitis confricando:
& ista oīa ideo fieri debent ut fœ
mina prouocetur ad appetitū coi-
tus ut ꝓpter hoc semina ex utraqꝫ
parte.s.masculi & fœminæ simul
concurrant in matrice quia mulie
res absolute loquēdo propter frigi
ditatem tardius emittunt semen ꝙ̄
uiri:& ex hoc multotiens impedit᷑
conceptum. Vnde cum fœmina in
cipit loqui quasi balbuciendo tūc
mas debet se erigere & ei commi-
sceri & illo tēpore ipa mulier non
debet hinc inde moueri ne fiat di
uisio seminis quia tunc monstrum
generaretur & etiam ipe masculus
debet paulatim coire & non debet
se multum eleuare sed debet se uni
re pectori mulieris ne aer subin-
grediatur mēbra īferiora: & īpedi
at cōceptionē ipsa semina corrūpē
do:& post effusionē seminis debet

masculus per modicā horā iacere supra mulierē sine motu ne sperga tur materia seminalis & fiat mon- strū & nō debet stati surgere quo usq; semē perueniat ad debitū locū: postea semina debet extēdere cru ra sua ut emaneat materia semina- lis ne mēbrū stet a petrū qa aer fri- gidus subintrās posset īpedire con ceptionē: postea mulier iaceat qe- te & dormiat. Itē nota ꝙ mulierē iacere sup latus dextrum post coi tum multum confert ad cōceptio nem masculi. Et super latus sini- strū ad conceptionē fœminæ &c.

Alio uero modo ex super habundātia materiæ quæ di minutioni opponitur: quan doq; fiunt mōstra sic multæ curositates ī mēbris. Si enim tūc materia suphabūdat ad partē deputatā ad caput tūc facit naturaliter monstrū & sic quādoq; duo capita. quā doq; duos pedes quoꝝ unus est maior alio secundum so- litum cursum naturæ illius.

Hic ostēdit specialē effectū uel effectus de ipsis monstris se tenēti bus ex parte habūdātiæ materiæ. Et prīo facit hoc. scđo cōfirmat di- cta sua ibi sed oībus istis. uñ primo uult tātū dicere ꝙ aliqñ mōstrum cōtigit ī natura ex suphabūdantia materiæ q̄ nimis super habūdāte opat̄: & hoc hēt multas cās specia les. Vno mō ex suphabūdātia ma- teriæ apparēt curositates ī materia qa tūc materia suphabūdat ī parte qa natura facere hoc pōt naturali ter: aliquādo enī duo capita facit: aliquādo duos pedes quorū unus est maior altero & multa similia. Nota ꝙ aliquādo mōstra fiunt ex parte causæ efficientis uniuersalis: ut ē a prīa cōstellatione seu uirtute cœli ut apparet p Galie. ī li. de sper mate ut. d. ꝙ aliquādo cōstellatio alterius aīalis respicit semē huma nū ad matricē mulieris effusum: & ꝑpter hoc aliquādo generetur hō cū capite unius uacce uel porci uel alterius aīalis bruti. Sic quoq; con clusio cōstellatio humana aliquan do recipit semē alterius aīalis & ex inde generatur aīal habens caput hoīs: unde recitat. d. Alb. in secūdo physic. de mōstris ꝙ semel uidit in una uilla uaccā generasse uitulum qui erat semihomo: qđ ipsi rustici uidentes putauerūt pastorē habuis se coitū cū uacca & ita uoluerūt ip sum cōburere: sed tūc Albertus su- perueniēs cōsiderauit per aspectus planetaꝝ ꝙ illud mōstrum sic erat generatū ex speciali cōstellatione & sic pastor fuit liberatus. Itē scien dū ꝙ huiusmodi mōstrū aliquādo generat̄ per specialē ymaginatio- nē uirtutis ymaginatiuæ p mulie rē existētē in coitu q̄ posset ymagi nari talē figura. Vnde possibile eēt

ꝙ fœtus scd͂m illā dispōeret. Et iō Galie. inhibet depingere tales figu ras in locis ubi mas & fœmina de bēt cōmisceri utputa ī camera &c.

¶ Sed omnibus istis est ma- ior effectus & mirabilior quē narrat. Albertus magnus de quadam cui generata fuerūt mēbra libidinis: unū ex parte uiri & aliud ex parte mulieris ita ꝙ poterāt incūbere & sub cūbere. Causa uero huius ori ginaliter trahit̃ ex suphabun dantia materiæ quia materia sufficiēs fuit primū generādi utrūq; mēbrū ex supfluitate talis seminis: ex quo talia mē bra generari solēt. Nota etiā ꝙ cōstellatiōes speciales sunt causæ ꝙ fit mōstrū ī natura. Si tamē illa raro contingūt & nō solū cōtingit ex constella- tiōe: sed speciali dispositione materiæ ad hūc effectū quo adiuuans quia actus actiuo rū sunt in patiēte disposito ut dicit philosophus in scd͂o de aīa de his mōstris dictū.

¶ Hic confirmat dicta sua p quos dā effectus naturales & sunt duo.

Primo ergo dicit sed oībus istis p̄- dictis adhuc uidetur eē mirabilior effectus de uno cui generata sunt duo mēbra genitalia unū ex parte uiri & aliud ex pte mulieris & po tuit uti utroq; huius cā euidenter trahit̃ ex superhabūdātia materiæ Nota primo ꝙ hic est dubium ex quo ex superhabūdantia materiæ in uno hoīe generant̃ duo mēbra unū muliebre & aliud uirile: quare potius natura nō ꝓduxerit in tali hoīe duo mēbra similia: dicit̃ ꝙ se queretur ꝙ aliqd supfluū faceret natura qđ falsum ē ut patet p Ari- stotelē prīo cœli &. 12. meth. & cō sequētia etiā faciliter patet qa si in aliquo hoīe ꝓducerēt̃ duo mēbra similia tūc id qđ pficeretur cū uno posset perfici cū altero & sic unū il lorū fuisset superfluū. Sed iterū du bitatur utrū ille qui habet duo mē bra sit perfectior illo qui nō habet nisi unū. Et arguitur ꝙ sic quicūq; habet plures operationes est perfe- ctior illo qui habet pauciores: sed ille qui habet duo mēbra hēt plu res operatiōes. ergo &c. maior est nota per Cō. 8. metha. quia opera- tio procedit a forma: sed a forma ꝓcedit perfectio primo phi. & mi nor patet qa pōt succūbere & incū bere. Ad hoc dicitur ꝙ ille non est perfectior qui habet duo membra quia est mōstrū in natura imo est potiūs cōtrariū perfectionis cū sit peccatū in natura. Et ad probatio nem dico ꝙ aliquod membrū nō

augmentat perfectionē sed magis imperfectionē. Itē nota ꝙ natura semp intēdit ꝑducere masculū tamen quādo accidit ꝙ ex aliquo femine generātur oīa pricipalia mēbra fœtus & tandē ꝓpter indispositionē materiæ in tali materia non pōt ꝑducere marē quo ad eius singula membra: ideo postea generat fœminā: & ideo semper hermofrodita ē īpotēs ad generationē quo ad uirile mēbrū. Itē dubitatur quo noīe hermofrodita debet nōīari .s. utꝝ uir uel mulier. Et uidetur ꝙ utroqꝫ noīe cū utrūqꝫ sexū habeat: sed respōdetur ꝙ nō sed tātū noīe uiri. Et ratio qa quādo aliqd debet fieri ad placitū semp id digniori attribuitur &c. Postea pōit aliud mirabile: & prīo hoc facit. scd̄o confirmat dicta sua ibi. Et nullus credat: unde prīo dicit ꝙ sicut monstra accidētalia realia cōtingūt ī fœtu: sic quoqꝫ q̄dā spiritualia sic ipse Alb. narrat de qbusdā gemellis quorū unus hāc ī latere dextro habuit uirtutē ut ubicūqꝫ portabatur a parte illius lateris aperiebantur oēs seræ: alius uero huic cōtrariā habuit uirtutem in latere sinistro ut ubicūqꝫ portabať a parte lateris illius claudebātur statim oēs portæ q̄ aperte erāt: postea dicit ꝙ loquiť de apertione seraꝝ & hostioꝝ domoꝝ: & cā huius nō fuit ex materia sed ex uirtute cœli & speciali hui⁹ cōstellatione. Et hec cōstellatiōes raro cōtingūt. Et hoc nō solū conuenit ex parte cōstellatiōis talis sed etiā ex dispositiōe materiæ ad hūc effectū nā actus actiuorū sunt in pa. bene dispositio. Quæritur quare uirtus aperiēdi magis ī uno fuit latere q̄ ī altero ī his gemellis: dicēdū ꝙ de natura calidi est aperire: ut patet ꝑ Arist. quarto methau. ꝙ calor aperit poros corporis: sed latus dextrū ē calidius sinistro: ut patet ꝑ Galie. scd̄o. Affo. & latus sinistrū ē naturaliter frigidū: iō hēt uirtutē claudēdi: unde nō est mirū ꝙ talia possint eē ī hoībus cū etiā ī qbusdā lapidibus talia īuēta sunt & inueniri possint ut dicūt experimentatores qa sæpe expertū est ꝙ qdā lapides & etiā herbe q̄dam talē uirtutē habent ꝙ possint aperire seras & portas. Nota ꝙ quādo cōtigit ꝙ duo fœtus simul cōcipiātur in una matrice. s. mulieris & hoc in distinctis cellulis ita ꝙ una pellicula mediat inter dorsa eoꝝ: si tūc per aliquod impedimentum illa pellicula rumpatur contingit ipsos simul combinari ut narrat Alber. secundo physicorū se semel uidisse gemellos simul natos quoꝝ unus alteꝝ portabat in dorso: habebant tamen corda & alia membra distincta. Itē nota ꝙ Alb. quadam nocte uidit unā specialem constellationē & postea dixit hominibus circūstantibus ꝙ si ī tali nocte nasceretur puer efficeretur magister in arte furādi unde assistentes notauerunt illud & hoc probare uolētes nam uerbis ipsius

magnā adhibebant fidē & inuestigantes reperierunt quēdam infantem natum fuisse nocte illa qui habuit talem naturam ꝙ omnes fere quas ipse puer tangebat aperiebantur ac si cum claue aperte fuissent.

¶ Et nullus credat neq; opinetur hoc eē fictum quoniā istud quoq; cōtīgit uideri ī q busdā lapidibus: ī qbꝰ aliqua specialis cōstellatio ē agēs & īprimit formā hoīs īteriꝰ uel alteriꝰ spēi ꝑm exigētiā agētis & illud uisū est sæpe qn̄ duo lapides diuidūt & hn̄t modi isti spāles reduci in duos modos gn̄ales. s. ex pte inobediētiæ materiæ uel īsufficiētiæ.

¶ Hic cōfirmat dicta sua: unde dicit nullus opinet & credat hoc esse fictū quoniā istud quoq; cōtīgit uideri a simili ī qbusdā lapidibus in qbus aliqua constellatio imprimit formā alicuius speciei iterius ita ꝙ quādo illi lapides diuidunt iterius imago appareat. Ex hac littera trahitur cōclusio. 21. & ē ista: specialis cōstellatio cœlestis iuuat ad generationē mōstri ī natura ꝓbat sic id qd minus uidetur inesse: & inest: ergo & de quo magis: sed minus uidet de cōstellatione corpoꝝ cœlestiū ꝙ debeant īprimere formā alicuius aīalis intus in lapide ex eo ꝙ talis materia uidet eē multo plus inobediēs q̄ materia hoīs uel alterius aīalis q̄ magis uidetur apta ad talē influētiā suscipiēdā igitur &c. maior patet argumento a maiori minor uero in littera patet. Itē recitat. d. Alber. secūdo physicorum ꝙ quondā uidit unū lapidē figura tū figura unius regis a speciali cōstellatione: unde talis cōstellatio fuit multo fortior q̄ illa q̄ imprimebat gemellis uirtutē aperiendi & claudēdi: unde dicit Albertus una die uidit ꝙ eadē die lapis nō fuit figuratus sed die sequenti uidit ipm figuratū: & iste lapis erat situatus alte ita ꝙ nullus artifex potuisset tā breuiter tempore ad ipsum ascendere & figuram regiam sibi imprimere. Vnde ipse Alber. depræhendit talem impræssionem factā fuisse a speciali constellatione.

¶ Et si aliquis arguit contra dicta sic si monstra possent fieri sequeretur ꝙ natura potest priuari suo fine quia intendit semper agere regulariter. Dicendum ꝙ nō est semper possibile ex parte naturæ particularis omnem naturā moueri ad suum finem nec etiam est concedēdum ꝙ priuatiōes singulares actionum hēant fines & de egritudine & morte

& morte nõ est istãtia qa hæc nõ sũt itẽta a natura pticulari sed ab ea q̃ hãc naturã regulat & dirigit & ista ẽ appellata scdm philosophoꝝ itentionẽ q digne locuti sũt de natura.

¶ Hic mouet dubiũ & postea soluit quia aliquis posset arguere contra id quod dictũ ẽ scilicet ꝙ monstrum posset generari. nam uidetur ꝙ non quia agens naturale nõ potest absolui a suo fine p philosophum secundo phisicorũ sed ꝑpter quem agit natura nõ est monstrũ igitur &c. Respondetur ut in littera patet unde ratio potest formari ex littera probando ꝙ impossibile sit aliquod monstrum generari qa si sic sequeret ꝙ natura priuaretur suo fine. maior patet ex secũdo phisicorum quia nullum agẽs naturale intentione finis absoluitur consequentia probatur quia natura semper agit finaliter ad generandum animal perfectum & non monstrũ & si generat monstrum uidetur ꝙ priuetur fine suo. Respõdetur ꝙ naturam agere propter finem intelligitur dupliciter. Vno modo quantũ ẽ de se & sic nunq̃ priuatur suo fine. Alio modo inquantum est ex in obedientia siue in dispositione materiæ in quam agit & sic potest priuari suo fine. Aliter respondetur Vno modo quantum ad naturam uniuersalem. Alio modo quãtum ad naturã pticularẽ. prio modo nõ priuatur suo fine. sed bene scdo mõ Sed dicis natura particularis ĩtẽdit morteminfirmitatem & alios actus priuationis igitur &c. Respondetur ꝙ talia non intenduntur a natura particulari. sed ab uniuersali dirigente naturam particularem. & talis est uirtus cœli cum suo motore quia natura particularis sui ipsius corruptionem non quærit.

Hic incipit tertius tractatus huius libri.

Finito uero sermone quantum ad præsẽs sufficit de generatiõe & corruptiõe fœtus & penes quẽ modũ & pluribus aliis incidẽtibꝰ ut p̃sẽs doctrina magis complete habeatur. Notanda sunt signa cõceptionis in muliere quæ sũt plura. Primũ uero signum est apud eum qui cum muliere ẽ in coitu si mulier post coitum frigus sentiat & dolorem in renibus signum quin cõcepit. Itẽ si paucũ uel nullũ semẽ emittit est signum conceptionis. Et si uir existẽs in coitu sẽtiat uirgam suã suggi uel attrahi

aliqua clausura & præssura facta ex parte uulue mulieris & si menstrua non curant scd'm morem solitum. Item si titillatio est in ore matricis & dolor crurum idem signant. Itẽ aliud signum est si non concupiscat coitu hæc aũt ĩ quibusdam contingit ĩ aliquibus uero non. Quædã enĩ tales sunt ꝙ magis concupiscunt post coitum q̃ ante sicut uisum est in quæstione quadam. Item si color faciei secundũ morem solitum mutatus est. Item si aliena cibaria concupscat nũc uero poma nunc uero carbones & sic de aliis hæc uera omnia sunt signa conceptionis.

¶ Hic ẽ tractat' tertius huius libri ĩ quo uult determiare de signis conceptionis uirginitatis & castitatis & de suffocatiõe matricis & hẽt q̃tuor capitula In primo ostendit signa conceptionis. In secũdo signa uirginitatis & castitatis. In tertio de suffocatiõe matricis. In quarto de impedimentis & iuuamentis cõceptionis. Dicit ergo primo finito uero sermone quãtũ sufficit pro nũc de generatõe fœtus ut nostra doctrina magis cõplete habeatur. Notãda sũt signa cõceptiõis in muliere quæ sũt plura. Primũ ẽ apud eũ qui est ĩ coitu cum muliere. si mulier post coitum sentiat frigus & dolorẽ in renibus. signũ ẽ ꝙ cõcepit. Itẽ si paucum uel nullum emittit semẽ cõceptionis ẽ signum. Itẽ si ipse uir existens ĩ coitu senserit uirgã suã suggi uel attrahi quædã clausura facta ex parte membri mulieris. Item si mẽstrua nõ currãt more solito. Item si titillatio est in ore matricis signum ẽ cõceptiõis. Itẽ si nõ cõcupiscat coitum. Sed hoc uerum ẽ ĩ quibusdam. in quibusdam uero nõ: quia quædam mulieres post cõceptionẽ magis appetunt coitum q̃ ante ut supius dictum ẽ. Itẽ si color mutatur in facie concepit. Item si concupiscit cibaria aliena ut nuces. poma pira & similia signum cõceptionis ẽ. Hic Albertus põit multa signa conceptionis tamen non ponit aliquam ratiõem quare hoc sit. Vnde possumus reddere rationem ꝙ causa primi signi est ꝙ tempore conceptionis calor naturalis in muliere cõgregatur ex toto corpore ad ipsam matricem ad fouendum & saluandum fœtum conceptum. Vnde cum renes situẽtur circa matricẽ qa statĩ calor naturalis trãsit a renibus post coitum ad matricem. & sic renes calore priuantur & ideo causatur in illis frigus & dolor. Ratio secundi signi potest esse

quia post conceptionem matrix foe
minæ undiq; clauditur ut prius pa-
tuit ita ꝙ non potest emittere semē
nisi in ualde pauca quantitate. ta-
men oppositum quandoq; contin
git in quibusdam iuuenilibus mu
lieribus quæ quandoq; tantum in
coitu delectantur ꝙ matrix earum
aperitur & emittunt semen in ma-
gna quantitate. Ratio tertii signi ē
quandocunq; concepit fœmina tūc
matrix a tota ꝓprietate attrahit sp-
ma uirile sicut adamas ferrum ut pa
tet per Com. in tertio coletorii. &
ideo in attrahendo multum suggit
uirgam quia maximum desideri-
um habet & ideo tunc sperma non
fluit extra matricē tēpore coitus. &
sic tunc uirga exit sicca de membro
mulieris est uerum signum ꝙ mu-
lier concepit. Ratio quarti signi est
prius dicta quia cum matrix sit un
diq; clausa menstrua non possunt
fluere sed tendunt sursum uersus
mammillas. & si parum ante par-
tum habent menstrua statim indi-
cant fœtum esse corruptum. Ratio
quinti signi est quia ꝙ ibi sit titilla
tio quia menstrua in mulieribus
impregnatis sunt retenta. & ideo
matrix aliqualiter calefit ex eo ꝙ
materia calida continue currit cir-
ca eius orificium clausum & liben
ter coiret & aliquando non potest
quia est clausa & cum orificium
eius sit multum uenenosum ideo
ibi est titillatio. & quando mulier
sentit hanc titilationem statim li-
bēter coiret. Et hæc causa ē q̄re post
coitum q̄dā mulieres appetūt plus
coire q̄ ante. Ratio sexti signi præ
terea calor permutatur in facie est
quia tēpore cōceptiōis mutatur to
ta complexio totius corporis conci
pientis & pcōsequēs eius sanguis.
& ex mutatione sanguinis mutatur
color. Ratio ultimi signi est puta ꝙ
concupiscat aliena cibaria quia tē-
pore impregnationis stomachus
multum inficitur humoribus uene
nosis ex eo ꝙ menstrua sunt reten-
ta quæ causantur uersus stomachū
& propterea causatur appetitus alie
noꝝ quia simile applaudit suo simi
li. unde narratur de quadam mulie
re unius rustici impregnata quæ in
tantum desiderauit commedere de
testiculis uiri sui ꝙ nisi eos haberet
utiq; uoluit mori & quia non ha-
buit ea maximam incurrit infirmi-
tatem. Ideo aliena cibaria non de-
bēt nomiari corā impregnātibus.

¶ Sed signū utrū mascul⁹ uel
femella ī utero sit ē sciēdū ꝙ
hæc signa sūt uera quæ sequū
tur. s. color faciei rube⁹. mot⁹
leuis. & si uēter ī dextra parte
tumescit & rotūdat̃. & lac ei⁹
de mammillis spissum ita ꝙ
sit bene digestū. Itē si lac mā-
millarum super urinam mu-
lieris fusum petit fundum

Itē si prius mutat dextrū pedē q̄ sinistrū hæc omnia sūt signa de masculo. Ecōtrario modo tūc se habet. Si ē femella tūc ē grauis palida & tarda & uēter mulieris est oblongus & in sinistra parte rotundus & mā milla in parte sinistra turgescit & lac eius indigestum humidum & aqueum fusū sup pollitū & torsū corpus diuiditur sicut aqua. & lac super urinā fusum natat & sic de aliis. Item si dolor est ī sinistra parte semper est femella. Si uero in dextro est masculus.

¶ Hic ostēdit signū quo possum' cognoscer utrū mulier cōcepit masculū uel fœminā. Et dicit sic. Signa utrū masculus ī utero materno hæc sūt color faciei rubeus. motus leuis uēter ī parte dextra tumescit. & rotūdat. lac de mām illis eius ē bene digestū ita q̄ si ponatur super corpus politū tūc tale lac non diuiditur nec spergitur sed partes constabūt. Itē si lac talis mulieris quæ habet ī utero masculū fusū fuerit sup ei' urinā perpēdiculariter cadit ad fūdū. Item si sal suppōatur orificio mām illarū liquæfit. Itē si talis mulier quādo gressū īcipit p̄ponit dextrū pedē. Sed ecōuerso si cōcepit fœminā omnia accidūt. nam tunc motus grauis est. Item est palida facie. Itē uenter eius est oblongus in parte dextra. & rotūdus in sinistra. Item mām illa turgescit in parte sinistra. Itē lac eius ē indigestū ita q̄ fusum super corpus politū statim diuiditur. Itē fusū sup urinā mulieris natat insuperficie & nō petit fūdū. Item si dolet ī parte sinistra. nā dolor in parte dextra signū masculi est. Nota nunc rationes istorū p ordinem. unde ratio primi signi est qa ratione naturæ masculi quæ nēpe calida est mulier etiam efficitur calida propter complexionem calidam. modo de ratione calidi est bene digerere & ad bonam digestionem sequitur bonus sanguis ad bonum autē sanguinē sequitur rubeus color. sic ergo patet ratio primi. Ratio secūdi signi scilicet q̄ habet motū leuem hoc intelligitur respectu mulieris. nōdum impregnatę. De tertio q̄ uenter rotundatur in dextro latere ratio est quia scđm. Ipocra. v. anfo. masculus cōtinetur in dextra parte matricis: & ideo ibi uenter rotūdatur. De quarto si lac est spissū est ratio quia digestio lactis est a calido & propter bonā digestionem redditur spissum. & tūc partes eius non fluunt. De quinto si accipiatur una gutta &c. Est ratio quia tale lac est bene digestum & partes coherēt & non diuidūtur & sic rōne cōpactiōis cadit ad fundū.

De sexto scilicet q sal suppositum &c. hæc est ratio quia quādo mulier concepit masculū tūc mammille eius sūt multū calidæ ratiōe masculi & sic calidū magis durescit sal q̄ liquefaciat. Et hoc præcipue intelligitur de dextra mammilla. De septimo scilicet q mulier præponit dextrū pedē &c. Ratio est quia semper præponit grauiorem pedem. sicut apparet in simili quando quis habet dolorem in pede semper illum præponit. & ideo tunc etiam est signum q fœtus sit i latere dextro. Simili modo possumus dicere q mulier sedens in sede quādo surgit si primo ponit dextram manū super genu. signum est masculi propter causam prædictam si uero sinistram signum est fœminæ. Nota q rationes de signis fœminæ patent per prædicta contrario modo. &c.

¶ Item aliud expimentū uerum scio & ē expertum si aliquis uellet scire utrum mulier cōcepit aut non: det ei mellicatū biber̄. Si uero circa umbilicum dolorē senserit & torsiones fuerint tūc concepit. si nō tunc non. Mellicatum uocatur potio data mulieri quæ fit ex aqua & melle & per talem modum accipiatur cocliar plenū de melle fluxibili & duplū de aqua tepida & misceatur totū in simul & detur mulieri ad potādum. Si uero in illa nocte dolorem habuerit circa umbilicū signum est cōceptionis. Si uero nō tunc minime. Sciendū ē autē unū signum ad hāc partem tamē est fallibile quia signum ē cā quādo aliquis uult id experiri circa mulierem dicat quantū sit: & ubi sit dolor capitis. si mulier quærelā de capite facit. Dicat iterū quātum sit & si nullam mētionem faciet de impregnatiōe. Quædam mulieres ita astute sunt q illud cōsiderātes semper oppositum respondent.

¶ Hic ponit aliud experimentum uerū de signis cōceptionis cuius est sentētia ista. Si quis uult scire utrū mulier concepit uel non. Debet facere mellicatū. i. unā potationē de melle & aqua quā facies sic. Accipe unum cocliar de melle fluxibili & tria de aqua tepida & misceantur in simul & ita mixtum da mulieri bibere quando uadit dormitum & si tunc circa umbilicum habet dolorē & corrosionē certū ē q cōcepit. Si uero non minime concepit: &

no - Si concepit Que. et Vn.

hoc signum ē infallibile. Postea di
cit Al. si quis uelit experiri hoc pro
pter fraudem mulieꝝ debet dicere
ꝙ si quis habet maximū dolorē in
capite & bibat de mellicrato sanare
tur. si ipsa dicit ꝙ habet tūc dolorē
capitis uel ꝙ habeat dolorē in qua
cūq; parte corpis tunc dicas ꝙ hæc
potio maxime cōfert tali dolori &
nihil dicas de īpregnatione quia q̃
dā mulieres astute si aduerterēt ꝙ
homo faceret ꝑpter hoc. q̄uis habe
rēt dolorē circa umbilicū minime
dicerēt se dolore. Vnde sciēdū ē ꝙ
melicratū est potus dulcis ideo de
facili digeri nō pōt quia omne dul
ce natat sup orificiū stomachi & ꝑ
pter hoc moleste digeritur nā una
digestio fit ī fundo stomachi ꝑpter
eius carnositatē & caliditatē sed in
eius orificio regnāt frigiditas & ner
uositas. & idcirco post prandiū mo
dica de ambulatio utilis ē. ut cibus
trāseat de orificio stomachi ad ei⁹
fundū. Et hoc experimētū est. Ipo.
v. anfo. Et huius ratio est quia mu
lieres post impregnationem habēt
minus de calore naturali q̃ ante ex
eo ꝙ tempore conceptionis calor
fluit de stomacho ad matricem ad
conseruandum fœtum & finaliter
currit ad mammillas ibidem men
struum in lac conuertendo & ideo
si mulier impregnata tempore se
rotino acciperet mellicratum & bi
beret hoc faceret torsiōes circa um
bilicum & per consequens genera
re dolorem.

Capitulum secundum ter tii tractatus huius libri.

POst hæc notanda sunt signa castita-
tis & corruptionis.
Iuxta quod notādum ꝙ ali-
quādo uirgines iuuenes gra-
uiter corrūpūtur ita ꝙ uulua
earum multū āpliatur quia
mēbrū uirile nimis magnum
ē & ineptū aliquādo ecōuer-
so ꝙ mulier ita magnā habet
uuluā & amplā ꝙ uir sine do
lore sui mēbri uirilis coit. Et
etiā notādum quare iuuenes
mulieres quādo primo corrū
puntur dolēt ꝑ parte in uul-
ua quia tūc uulua ampliatur
in coitu. Alia autem cā est co
adiuuās ad dolorem quia q̃-
dam pellicula iuxta uuluā &
uesicam disrumpitur.

¶Hoc est capitulū scdm tertiæ par
tis ī quo agitur de signis corruptio
nis uirginitatis & castitatis ī fœmi
nis. Et diuiditur in partes tres. Pri
mo ostēdit signa corruptiōis fœmi
næ. scdo signa castitatis. tertio īfert
signa fluxus mēstruorū dicit ergo
primo. Post hæc notāda sunt signa
corruptiōis & castitatis. unde quan

do iuuenes mulieres grauiter cor-
rũpũt ipsarum mẽbrũ multũ amplia
tur ita ꝙ uir sine sui mẽbri læsione
coit nam quãdo incorrupta ẽ tunc
angustũ habet mẽbrum. & ita si tũc
uir coit cũ ipsa sẽtit aliquãtulũ læ-
sionẽ in uirga. Et subdit hãc eẽ cau
sã ꝗre iuuenes puelle & uirgies quã
do primitus corrũpuntur dolẽt ꝓ
parte in mẽbro quia nimis amplia
tur. Et dicit ꝙ alia causa est coadiu
uãs ad dolorẽ quia quædã pellicu
la sita iter uuluã & uisicã corrumpi
tur. & quãto plus coeunt tãto ma-
gis fortificatur. Nota ꝙ ex hac litte
ra trahuntur duæ causæ quantũ ad
curruptionẽ i fœminis quarum una p
ticularis ẽ. & alia comunis. Prima
scilicet particularis est ꝙ quædam
puella maximum dolorẽ patit̃ qñ
primitus corrũpitur ꝓpter ineptitu
dinẽ uirge uiri ista causa pticularis
ẽ quia nõ repitur apud omnes mu
lieres. & ideo est potius signum ꝗ̃
causa. Sed secunda causa uniuersa-
lis est quia i oĩbus uirginibus cum
primum cõmiscẽtur uiris corrum-
pitur q̃dã pellicula quæ uocat̃ hy-
men & est custos uirginitatis & lo
catur circa uisicã & orificiũ matri-
cis supra uuluã. Et ẽ ista uniuersalis
causa quia repitur i oĩbus fœminis
cum primum corrũpũtur. Nota ꝙ
quãto mulieres magis coeũt tãto
magis fortificantur quia rõe suppo
sitiõis calefiunt ꝓpter motum qui
fit tpe coitus p uirũ & etiã sperma-
uiri semper in se est calidum qa est
nature aeris & ideo tale spma rece-
ptũ i mulier̃ calefacit totũ corpus
ei⁹ & sic pp illũ calorẽ fortificat̃. ui
ri tñ p hũc actũ frequẽter factũ de
bilitãtur quia nimiũ desiccatur ut
in fine huius libri patebit.

¶ Signa uero castitatis sunt
hæc pudor & uerecũdia & ca
sto icessu loquela uenusta cũ
despectu applicatõis ad uirorum.
Sed quædã ita astrictæ iuuẽ
tutis ꝙ in oĩbus istis obuiare
sciunt & tunc hõ debet se ad
urinã eius cõuertere ubi nihil
palliare poterat urine enĩ uir
ginum lucidæ & clare sũt &
quãdoqꝫ glauce. Si fuerit au
tem aurei coloris & pondero
sa animũ coeũdi signat hæc
sunt signa corruptionis: cor-
ruptæ. n. mulieris urine turbi
de sunt pp fracturã pellicule
q̃ dicta ẽ. & spma uiri appet i
ꝓfundo talis urine mulieris.

¶ Hic ostendit quædã signa castita
tis & sũt hæc pudor uerecundia cũ
casto icessu. cũ bõis moribus & cũ
despectu amplex⁹ uirorum. postea di-
cit ꝙ quædã mulieres astute corru
pte inueniũtur q̃ oĩa hæc plene pa
gũt & iõ cõuertamur tunc ad alia
signa. s. ad urinã nã urine uirginũ

sunt lucide & clare quãdoq3 albæ quãq3 glauce. sed si urina uirgis fuerit clara & aurei coloris & põderosa. appetitũ coeũdi significat. Corrupte aũt mulieres habẽt urinã turbidã ꝓpter fracturã pellicule & sperma uiri apet in fundo urine. Nota ꝙ ex hac littera habemus duplicia signa. quædã sũt cõia & ꝓ parte falsa. qdã particularia & uera. Signa coĩa sunt pudor uerecũdia &c. ista nõ sunt oĩno uera quia etiã a corruptis quãdo sunt astute possũt exerceri. & ecõuerso plures uirgines inueniuntur q̃ habẽt gesta fœminarũ corruptarum. Sed signa quæ sũt ex parte urine sũt particularia & uera. unde nota ꝙ urina uirginis est clara. & ratio ẽ quia nõ est ꝑmixta spermate uiri. sed si urina fuerit aurei coloris significat uehemẽtẽ appetitũ ad coitũ. Et ratio est quia significat maximum calorẽ ĩ puella. Sed urina mulieris turbida &c. ratio est quia in tali urina multotiẽs apparet sperma ĩ fũdo urine & hoc maxime apparet uerum quando talis urina ĩmediate post coitum fuerit emissa. Itẽ nota ꝙ adhuc sũt alia signa nã si mãmille puelle tẽdãt deorsum signum est corruptionis. & ratio est quia tẽpore ĩpregnationis mẽstrua mouentur sursum uersus mãmillas & tunc mãmille tẽdunt deorsum propter grauedinem mẽstruorum. Aliud signum est si uir sine sui membri læsione & difficultate coeat cum fœmina signum est ꝙ prius fuerit corrupta. sed si talis actus fit cum aliqua difficultate & læsione in membro uerꝫ ẽ signum uirginitatis. & hoc si talis fœmina non procurauerit restrictiõem uul ue cum ungento uel alio medicamine sicut plures sciũt facere ut uirgĩes credantur. Item aliud ẽ signũ uerissimum si uir sentit sperma mulieris uenire in magna copia. Multa alia signa fiũt per herbas & lapides q̃ experimẽtoribus cõmittũt.

¶ Menstruositas uero urina sanguinea ẽ ĩ tali mẽse & quãdo patitur hẽt aq̃os oculos & alterius coloris ẽ ĩ facie & patitur abhoĩationẽ & tũc quisquis caueat ne cũ ea coeat qa nociuũ ẽ. Prudẽtes uero mulieres tunc se custodiũt ut a uiris sepantur ꝑ istud tempus. Est ergo notandũ & diligẽter memorie cõmẽdãdũ ꝙ mulieres antiquæ quibus mẽstrua nõ fluũt ut ĩ pluribus apparet ꝙ mẽstrua sunt retenta & etiã ille in quibus fluũt menstrua si inspiciunt pueros in cunabuli iacẽtes tossicant eos uisu ut ait Albertus magnus in 3° suo tractatu de mẽstruo

sis mulieribus. Causa huius
est & primo reddit causa in
habētibus & fluentibus men
strua & dictum est in aliis in
quibus non fluunt: hoc uero
in quibus fluunt quo tempo
re sciat dictum est primitus
ista fiūt quia illa materia pri
mo uadit ad oculos & inficit
eos propterea subtilitatem &
porrositatem oculorum: ocu
li uero infecti inficinnt aerē:
aer uero infectus inficit pue
rum & illud est de intentiōe
philosophi. Causa autē qua
re aliquæ mulieres quib⁹ mē
strua non fluunt inficiūt sæ
pe pueros & hoc est quia re
tentio mēstruorum facit ha
bundantiam corruptorū hu
morum & quia mulierib⁹ de
ficit calor naturalis in matri
cibus earum degerens talem
materiam ideo ille mulieres
præcipue si pauperes fuerint
quia tales de grosso nutrimē
to nutriuntur quædam ope
rationes ad talem materiam
inficiunt pueros & sunt cau
sa mortis puero℞ & eodē mō
animalia illa de quibus men
strua non fluunt sæpius infi
ciunt aerē quia ille fluxus est
per purgationem naturæ ei⁹.
¶ Hic ostēdit qbus signis cogno
scātur mulieres mēstruose. Et diui
dit in ptes tres prīo facit hoc: scđo
pōit quoddā cōsiliū: tertio pōit no
tabile. Dicit ergo primo ꝙ tpe mē
struositatis urina est sanguinea &
mulier hēt oculos aqueos & muta
tur color in facie eius & patitur ab
hoīationē cibi: hæc sunt signa mu
lieris menstrue. Et caueat qlibet ꝙ
cū tali muliere non coeat qa est ni
mis nociuū: & iō prudentes mulie
res sciūt se custodire a uiris illo tē
pore. Postea ponit unū notabile &
est tale ꝙ mulieres antiq̄ qbus mē
strua fluūt & q̄dā in qbus mēstrua
sunt retēta si respiciāt pueros iacē
tes in cunis intossicāt eos ut idem
Al. dicit ī tractatu de mēstruis: mu
lie℞ sic quoq; mulieres q̄ hn̄t men
strua possunt itossicare plene ut pa
tet in lr̄a. Nota prīo q· urina appet
sanguiea & hoc qa trāsit p mēbrū
a quo exit mēstruū quod ē sangui
nei coloris. Itē hēt oculos aqueos
qa angulis oculo℞ apparēt gutte.
Et rō huius ē qa tpe illo corp⁹ fœ
minæ plenū ē humoribus crudis ī
digestis a quosis q undiq; p totū
corpus petūt exitū: & cū oculi sunt

mēbra plus porosa q̄ alia mēbra iō ide plus exeūt. Nota etiā ꝙ mutat̄ color i facie: & hoc qa tūc calor na turalis totius corpis recedit ab oi- bꝰ mēbris & trāsit ad loca mēstruo rū ut illo melius purgari possint. Itē patit̄ etiā cibi abhoīatioē nō eni delectat̄ cibo. Et rō huius ē qa tunc natura plus appetit expellere mēstrua supflua q̄ digerer̄ cibū: iō tūc ml'ier nō appetit cibū. Nota ēt ꝑter litterā ꝙ adhuc ē aliud signū s. ꝙ mulieres illo tpe solēt suppōe re mlta uela i capitibus suis & hoc qa tūc hn̄t dolorē capitis: & iō cu- stodiunt caput a frigore ppea mul tū coopiūt illud. Est & alia huiꝰ rō nā bene sciūt ipse mulieres ꝙ tunc tpis nō habent bonū colorē iō co opiūt faciē ne ab aliquo cōspician tur. Itē aliud signū ē qa tpe illo fœ mīa ē satis tarda nec delectat̄ i coi- tu nec in similibus. Aliud signū qa qn̄ masculi accedunt ad mulieres mēstruosas: efficiūtur rauci: ita ꝙ nō bene loq possunt. Et rō est qa p hūores uenēosos existētes i corpe mulieris p anhelitū aer efficit̄: & il le aer isectus trahitur ad istrumēta uocalia & artarias uiri & sic fit rau cus. Iō malū ē tūc tpis coire cū tali bus mlieribus: qa si cōcipet: fœtus eēt leprosus. Et pp hoc fit ēt sæpe cancer i mēbro uirili. Item aliud si gnū ē qa si mulier ispiciat speculū nouū appet q̄dā uena rubea in spe culo. Et iuxta hoc reqrūt̄ multa du bia. Primū est unde hmōi uena ap pareat scđo qrit̄ q̄re potius appeat rubea q̄ alterius coloris: tertio q̄re illud speculū scđm phm debet eē nouū & nō uetus siue imnndū. Vn de cā primi dubii ē qa ut dictū est: mēstruum nihil aliud ē q̄ q̄dā sup fluitas sanguinea q̄ p totū corpus mulieris diffundit̄ & cū oculus sit substātia rara pua & mūda si respi- ciat qđ sibi ē oblatū illud qđ respi ciet repsentat: ut patet p phm scđo de sōno & uigilia ubi dicit ꝙ puꝛe cito recipit qđ sibi offert̄: igit̄ cū a toto corpe mulieris sāguinei hūo- res ad eius oculos pueniāt tūc ocu lus cito inficit̄ a pdictis supfluitati bus corruptis & uenenosis: oculus āt sic isectus aerē uicinū cōtinuo i ficit & aer ab oculo isectus aliū sibi ꝓximū ificit aerē: & sic unus alium donec p aerē tāq̄ p mediū talis ue nenositas ad speculū pueniat: & tūc cū speculū sit substātia pura & cla ra: iō cito qđ sibi offertur recipit: & sic patet cā primi dubii. Ad secūdū dr̄ ꝙ simile gn̄at suū simile & cum radix & origo uene illius sit a sup- fluitatibus sanguineis: iō illa uena appet sanguiea. Ad tertiū dr̄ scđm qđ iā dictū ē ꝙ tale speculū ē puꝛe iō cito recipit qđ sibi offertur nā si eēt ipuꝛ nō cito recipet quia licet reciperet nō tamē repsentaret sicut apparet in pāno ueteri & pāno no uo nā nouus recipit & recep tū rep- sentat: similiter quoq; ē de speculo nouo & sic patet solutio ad dubia. Nota ꝙ tales uetule nō debeāt per

mitti ut ludāt cū pueris eos osculā do qa auenenāt eos ī tm̄ q̄ a uene nāt eos in tātū q̄ aliquādo moriū tur. Et rō huius ē qa ī talibus calor naturalis in tātū deficit q̄ mēstrua ī eis collecta nō possunt expelli : & iō cum illa sint uenenosa cōtinuo deferūtur ad oculos & ibidem pp porositatē oculoꝝ aerē īficiūt qui attingit pueꝝ & inficit eum:nā pp teneritatē faciliter inficiūt : & talis infectio præcipue fit ab antiquis & paupibus mulieribus qa antiq nō laborant & quia pauperes utuntur grossis cibariis : & ideo hūores ea rum sunt magis uenenosi . Sed di- ceres quare magis inficit infantem q̄ proiecte ætatis hoīem. Respōde- tur qa infantes habēt corpora ma- gis porrosa. Sed diceres etiā quare menstruū inficit pueros & nō ipse- met mulieres . Respondetur q̄ fœ minæ debite ætatis sunt consuete istis ideo nō nocet ipsis ac cōsuetis eni nō fit passio:unde dicit Auicē. ī quarto cañ. de quadā puella quæ cōsueuerat in tātū cōmedere uene nū q̄ tota fuit uenenosa & postea p eius cōuersationē multos reges & dominos interfecit & unius na turalis cā potest eē qa natura semp facit quod melius est & quia sic or dinauit corpora ipsaꝝ mulieꝝ mē struo īterdum repleri necessarium fuit ut etiā ordinaret q̄ hoc ab ip sis posset tollerari . Et q̄ hoc natu- raliter possibile sit:apet de aīalibus uenenosis ut sunt araneæ serpētes.

Capitulum tertium tertii tractatus huius libri.

Q Via de mēstruo sa tis iam dictum est redeamus ad loca menstruorum hoc est ad ma tricem & uideamus quædā accidentia circa ipsam . Ma- trix enim mulierum aliquan do & sæpe patitur suffocatio nem . Suffocatio enim apud medicos uocatur compressio spiritualium membrorum ex uitio matricis egrediēs quia comprimit̄ & impeditur an- helitus in muliere & illud ac cidit quando matrix de loco proprio tollitur tūc enim ex frigiditate cordis superueniē te:mulieres patiuntur sinco- pim hoc ē cordis debilitatem & cadunt amentes . Aliquan do uero patiūtur capitis uer tiginem.

¶ Hoc est capitulū tertium tertii tractatus ubi agitur de suffocatiōe matricis. d. ergo primo: ex quo suf ficienter dictum est de menstruo redeamus ad loca mēstruorū hoc est ad matricē:& uideamus q̄dam

accidétia circa ipsã qa matrix mulieris aliqñ patitur suffocationẽ iõ dicẽdũ quid sit suffocatio. Suffocatio matricis scdm medicos uocat cõpssio spiritualiũ mẽbrorum egrediens ex uitio matricis qa cõpmit & ipedit anhelitus mlieris & istud accidit pp hoc qa matrix alienatur & remouetur a ppio loco iõ tales fœminæ ex frigiditate supueniẽte patiũt cordis debilitatẽ & cadunt q̃si amẽtes. Aliqñ ẽt patiũtur capitis uertiginẽ prio nota ꝙ suffocatio matricis ẽ alienatio eiusdẽ uersus dyaflama & tunc cor & mẽbra spũalia cõprimuntur & anhelitus mulieris scdm iudiciũ assistẽtium tollitur. Vñ sciẽdũ ꝙ hoc cãtur qñ corrupti uapores & uenẽosi dissoluuntur a matrice & eleuãtur sursũ & ita ẽt ipsam matricẽ secũ trahũt sursũ. Vnde sciẽdũ ꝙ tales uapores fiunt duabus de causis. Prio ex spmate retẽto i muliere: & sic pcipue accidit ista passio uiduis q̃ cõsueuerũt coire & nõ coeunt: accidit etiã puellis adultis q̃ carent actu uenereo. Scdo mõ cãtur ex humoribus corruptis existẽtibus in matrice & sursũ se eleuãtibus. Itẽ sciẽdũ ꝙ ex ista infirmitate fiunt duæ aliæ ifirmitates & pria uocat sincopis: unde sincopis ẽ una passio q̃ puẽit ex debilitatẽ cordis qñ cor multũ debilitat pp suffocationẽ caloris naturalis & spiritualiũ mẽbrorum. Alia infirmitas uocatur uertigio q̃ fit a uaporibus corruptis uersus caput & ocl̃is eleuatis circulariter se mouẽtibus: & uidetur patiẽti ꝙ caput suũ circulariter uertatur in genere. Sed diceres cũ etiã uiri patiãt uertiginẽ unde eis puenit hoc. Dicẽdũ ꝙ aliter est i uiris & aliter i mulieribus: nã i mulieribus ut sæpius puenit ex uitio menstruositatis i uiris aũt rõe stomachi: eo ꝙ stomachus uiri aliquãdo est repletus malis humoribus: & illi humores siue uapores corrupti ascẽdunt uersus caput ex quo gñatur talis infirmitas: hoc etiã mõ accidit mulieribus: uñ dupliciter euenit eis: nã ex pte mr̃icis & etiã ex parte stomachi. pp qđ dicit Auicẽ. ꝙ matrix i muliere est sicut cloaca in medio ciuitatis sita: ubi oẽs ciues cõcurrũt & ibi superflua emittũt sic oẽs supfluitates q̃ sunt in corpore mulieris ad matricẽ cõfluũt & p illũ locũ purgãtur.

¶ Galienus uero magnus medicus narrat de quadam muliere in tractatu suo de suffocatione matricis ꝙ ex illa cõpressiõe quædã mulier patiebatur intãtũ ꝙ nõ poterat loqui & cecidit i terrã q̃si mortua esset & quia nullũ iterius habuit signũ uitæ uocati sũt fideles medici qui dixerũt ipsam ueraciter mortuã. Galie. aũt superueniẽs & cãm consi

derãs mulierẽ a passione libe
rauit hæc aũt ægritudo cõtin
git mulieribus qa multũ ĩ eis
habũdat menstruũ corruptũ
& uenenosũ & iõ utile & bo-
nũ est ut tales cuiuscũq; æta-
tis siue iuuenes siue antiq̃ sæ
pe uiris utãtur ut materia ex
pellat᷑. In iuuenibus aũt mul
tũ expedit qa in hũido habũ
dãt & hæc ẽ cã q̃re mulieres
iuuenes cũ coire ĩcipiũt mul
tũ ĩpinguãt᷑ anteq̃ cõcipiant
pueros & curã de pueris ha-
beant qa cura de pueris ut di
cit phũs ĩ libello de secretorũ
multũ facit senescere & ideo
peccatum est in natura tales
retrahere & prohibere eis adi
tum ad illum quæ diligunt
quãuis autem hoc peccatum
sit ĩ moribus de quo ad præ
sens nihil dr̃. Audiui semel ĩ
cõfessiõe societatis ab uno in
quirẽte a me cãm quare esset
ꝙ quãdo ipse cũ sua dilecta
& iuuencula dormiret & ipse
iuuenis fuit tunc tẽporis coi
tu facto uentrem suum usq;
ad umbilicum sanguine per
fusum inuenit & timuit mul
tum quia causam ignorauit
& non fuit ausus se retrahere
a muliere dilecta propter ma
gnum amorem ĩter eos. Sed
ille fluxus nõ fuit fluxus mẽ
struorum sed seminis ĩ coitu
fluentis propter materiæ ha-
bũdãtiã. Accidit quãdoq; ẽt
ꝙ mẽstrua fluunt in coitu &
tunc aliquãdo mulieri ꝓdest
aliquãdo nocet: ſꝫm ꝙ magis
& minus habet de materia.

¶ Hic cõfirmat dicta sua expimẽ-
tis diuersis. primo ergo. d. ꝙ Galie
nus magnus medicus dicit ĩ medi
cina sua de quadã muliere q̃ ĩ tãtũ
passa fuit suffocationẽ matricis ꝙ
uix poterat loq & cecidit q̃si mor
tua & nullũ signũ habuit interius
uitæ tũc uocati fuerũt plures medi
ci qui uidẽtes ipsam & ignorãtes
cãm dicebãt ipsam ueraciter mor
tuã ipse aũt Galie. supueniẽs & cõ
siderãs cãm mulierẽ a tali passiõe
liberauit. Postea subdit ꝙ hæc egri
tudo cõtingit mulieribus qa mul-
tũ habũdat ĩ eis de mẽstruo quod
corruptũ est: & iõ maxĩe ꝓdest tali
bus mulieribus cuiuscunq; ætatis
sint & ꝑserti iuuenibus q̃ multũ ha

bũdãt in humido ꝙ sæpe subagitẽtur ut materia illa expellatᷓ. Et hæc est cã quare mulieres cũ incipiunt coire multũ ĩpinguantᷓ anteq̃ cõcipiãt curã nimiã de pueris:nã scdm philosophum ĩ libro de secretis secretoꝝ cura facit multũ senescere: uñ mulieres iuuenes quãdo multũ habũdãt ĩ materia iõ multũ appetũt coire pp materiæ habũdãtiã & hoc exit ictu naturæ. Et ppea peccatũ est in natura tales mulieres retrahere & prohibere eis aditũ ad uiꝝ quẽ diligũt quãuis hoc nõ sit peccatũ in moribus. ĩmo potius oppositũ de quo nihil ad præsens. Nota ꝙ iste mulieres ĩ hac infirmitate iacent quasi essent mortue. Et ideo dicũt ꝙ antiq̃ mulieres post liberationẽ a tali infirmitate hoc passe sint ex extasi eo ꝙ rapiantᷓ extra corpus ad cœlũ uel ad infernũ ut postea narrent quæ ibi gerũtur sed hoc est ridiculũ:nã hoc ꝓuenit naturaliter quãuis ipsæ non sic opinẽtur sed potius ex raptu: & causa quare sic credũt est: qa tũc uapores ascendentes ad cerebrũ si sint multũ grossi & nebulosi uidetᷓ eis se in inferno positas & ibi uidere demones nigros. Si autem tales uapores sint subtiles & clari tũc uidetur ipsis ꝙ sint in cœlo & ibi uideãt deũ & angelos eius clare splendentes. Itẽ nota ꝙ dicũt medici ꝙ tunc tẽporis debet fieri fricatio ĩ pedibus earum cũ sale & titillatio sub brachiis & tergere cũ panno lineo nouo: deinde debẽt fieri ligaturæ fortes in coxis postea ponãtur fœtida ad nares eaꝝ ut ẽ fimus uel etiam fumus de capillis humanis uel de soleis brutoꝝ aĩaliũ. Et hæc ægritudo aliquãdo accidit mulieribus prægnãtibus & tunc multo difficilius curãtur. Item nota ꝙ mulieres iuuenes cũ sint calidiores senibus plus consumunt de nutrimento q̃ senes sed a multo nutrimẽto relinquuntur multæ superfluitates &c. Item nota ꝙ materia specifica huius ẽ de se temperata:sed ideo corrumpitur & transit in naturam ueneni: ex eo ꝙ talis mulier consueuit coire & dimittit coitum. Idcirco id quod cõsueuit expelli retinetur in matrice & corrumpitur: & sic suffocatur matrix siue generatᷓ mola matricis. Itẽ nota ꝙ illa suffocatio sæpius fit ex semine corrupto q̃ ex semine menstruoso:& ratio est quia licet mẽstruum in mulieribus sit in maiori quantitate q̃ sperma tamen ante eius corruptionem est maioris operimenti q̃ mẽstruum:ideo quando corrumpitur in qualitates maiores corrũpitur & ꝓpter hoc sunt uenenosa. Item dicunt medici ꝙ clausura narium ad modicũ tẽpus ualet maxime in tali peste qa anhelitu retento fortior erit ĩferius expulsio. Vñ licet fœtida communiter inficiant corpus tamẽ in tali cura prosunt multum quia propter fœtida matrix tũc descendit. Et etiam debet fieri suffu

migatio iferius cũ bõis fpẽbus. Itẽ id qđ dicit i lfa ꝙ peccatũ ẽ i natura &c. ꝙ peccatũ ẽ duplex .f. naturale & morale: mõ auctor hic i lfa intelligit peccatũ naturale ꝙ natura hũana p talẽ actũ poffet ineffe feruari: iõ peccatũ naturale effet ꝙ talis mulier nõ accederet ad illũ quẽ diligit &c. Hic põit aliud expimẽtum & dicit fe femel audiuiffe ab uno focio ꝙ qñ ipfe femel effet in coitu cũ q̃dã puella tũc cõpleto tali actu iuenit uẽtrẽ fuũ ufq; ad umbilicũ pfufũ fanguine uñ multũ timuit & huius rei requirẽs cãm ab ipfo Alber. refpondit Alber. ꝙ ille flux⁹ nõ fuit mẽftruũ fed feminis mẽftrualis i coitu fluẽtis pp materiæ habundãtiã. Et fubdit ulterius ꝙ quãdocũq; mẽftrua fluũt in coitu tũc aliquãdo ꝓdeft mulieri: aliquãdo nocet fcđm ꝙ magis uł minus hẽt de materia. Nota prius qđ dictũ ẽ ꝙ q̃dã fœminæ multũ habũdãt in femine mẽftruofo: & iõ multa nocumẽta quãdoq; ide furgũt quãdo a coitu trahũtur qa pp hoc plures infirmitates icidere poffunt. Vt ergo his fides adhibeat declarat p quãdã expiẽtiã ut patet in lfa. Nota ꝙ quãdo dicit ꝙ multũ cõfert fœminis ꝙ tpe fluxus menftruoꝝ egregiæ fubagitẽt & aliqñ eis nocet hoc ẽ fecũdũ diuerfitatẽ materiæ mẽftrualis fecũdũ magis & mĩus: unde quãdocũq; fœminæ multũ habũdãt i materia mẽftruofa maxĩe ꝓdeft eis coit⁹ fed quãdo modicã habẽt nocet eis. Ratio primi ẽ qa coitus maxĩe opat ut talis materia meli⁹ fluat: fed fi mẽftrua funt in parua quãtitate tũc nocet. Ratio ẽ qa tũc fœmina nimis euacuat & ex inde reddit debilis &c.

Capitulũ q̃rtũ tertii tractat⁹.

Nunc autem de impedimentis aliqua tangamus impedimenta aut ipfius conceptionis plura funt quia aliquando contingit impedimẽtum ex nimia humiditate matricis: quandoq; concipit ex nimia caliditate: quandoq; ex nimia ficcitate quandoq; ex frigiditate ibi peruenit impedimentum. Quãdoq; etiam impeditur a cõceptione propter nimiam pinguedinẽ fui corporis: & caufa ẽ huius qa hæc pĩguedo apud uuluam circumuolutam orificio matricis conftringit & non permittit femen uiri intrare in matricem: imago uero huius eft in oue cuius fenes funt fepulti & occulti pinguedĩe ex omni parte. Ifte uero mulie-

res ut pingues se coeunt & se
men recipiunt quia non pōt
intrare in matrice reiciunt cū
eiectione urinarum & ideo
in tali muliere quæ coiunt: si
breuiter post coitum urinam
uidemus manifestum est si
semen uiri collectum erit in
matrice eius tunc urina eius
īmundatur tenuis est. Si ue-
ro non tunc spissa est & alte-
rius coloris more solito pro-
pter admixtiōem seminis cū
uiro quia tunc urina eiicitur:
Accidit etiā quādoq; ꝙ p uri
nā nō totaliter illud semē ei-
icitur quia si calidæ sunt mu
lieres caliditate sua exhalant.
Et sunt etiā q̄dā mulieres q̄
ita lubricatas & tenues matri
ces habēt ꝙ semē intus retine
re nō possūt & ex multis aliis
causis illud euenit de quib'
ad præsens nulla fit mentio.

¶ Capitulū quartū tractatus tertii ī quo determinat de īpedimētis & iuuamētis cōceptiōis: & prīo ostē dit q̄ sunt īpedimēta: scđo q̄ sūt iu uamēta: secūda ibi si uero aliqs. Pri mū etiā diuidit qa prīo ponit īpe-
dimēta ex pte mulieris: secūdo ex parte uiri: secūda ibī. Et nota: prīo dicit sic: nunc aūt aliqua uolumus dicere de īpedimētis cōceptiōis q̄ sunt plura qa aliquādo mulier nō cōcipit ex nimia frigiditate matri-cis quandoq; ex nimia caliditate. Quandoq; ex nimia humiditate: quandoq; aūt ex nimia siccitate: & quādoq; pp nimiā pinguedinē qa pinguedo circūuoluta orificio ma tricis cōstrigit ipsam & nō pmittit semē uiri intus ītrare: sicut apparet simile ī oue: cuius rōnes sunt occul te pp pinguedinē: unde tales mu-lieres quādo coeunt & semen reci-piūt cū pp pinguedinē circūuolu ta orificio nō possit ītrare matricē reiciūt ipm cū urina: & iō post coi tū ī urina talis mulieris manifestū est si semē uiri relictū sit ī matrice qa si sic tūc urina eēt mūda & tenu is. Si uero nō tūc eēt spissa & alteri us coloris pp admixtionē seminis uiri & aliquādo accidit ꝙ p urinā totaliter illud semē nō eiicit qa cū ille mulieres calidæ sint naturæ: ca liditate ipsaꝝ exhalat. Itē q̄dā mu lieres sūt q̄ tā lubricas & tenues ha bēt matrices ꝙ semē nō pōt intus manere. Circa hanc litterā dubitat utꝝ fœmīa naturaliter coiens hoc est cū delectatiōe possit impediri a cōceptione & uidet ꝙ nō qa nō in cuiuslibet effectus productione in strumēta necessario requisita debi to mō ordinata & disposita illius effectus ꝓductio nō pōt impediri

sed sic

sed sic est de fœmina aliqua existē te cum uiro &c. Vnde sciendum circa hoc ꝙ conceptio mulieris uno mō impeditur ꝑpter excellentiā in qualitatibus primis ut est nimia caliditas & siccitas mulieris. Et signū talium fœminarum ē tale ꝙ habēt labia aerea dura rubicunda & rugesta. Alio modo impeditur cōceptū ex nimia frigiditate & humiditate mulieris & tales sūt pingues & somnolente & habent oculos fluentes & omnes mulieres quæ habēt magnas uenas circa supercilia in fronte sunt bone socie. & tunc ad rationem cōcedo maiorē. Ad minorē dico ꝙ tales fœminæ licet bene ꝓportionentur i membris ista tamē nō sufficiūt sed requirit debita dispositio matricis & tēperantia spermatis in qualitatibus primis. Ratio est quia ad conceptionem requirit ꝙ matrix una cum muliere in eisdem qualitatibus proportionentur cum materia seminali de qua debet fieri conceptio Si autem disproportionentur non fit cōceptio. Item ꝙ impedimenti conceptionis quādo matrix ē nimis pinguis. Ratio ē qa tūc sperma uiri non pōt habere introitum ad matricem per eius orificium ꝑ nimia piguedine circūuoluta. Item nota ꝙ ad intētionē Al. loquitur Ipo. scdo anfo. d. ꝙ quæcunq; mulieres habent frigidas & densas matrices nō possunt cōcipe ꝑpter frigiditatem & siccitatē. nec etiā quādo hūidas habēt cōcipiunt eo ꝙ semē elabitur. etiā quādo habēt matrices ardētes nō cōcipiunt quia semen ī eis cōcipitur. Immunditia quoq; ipsius matricis multū impedit cōceptionē quæ quidē est duplex. Quēdā ab ītra quædam ab extra. Ab ītra est sicut accidit qbusdā mulieribus qa matrices eaꝝ sūt īmūde ꝑ nimia supfluitate ita ꝙ spma a uiro īfusū retinerī nō possūt. Quādoq; etiā ab extra ꝓuēit sicut forte ī meretricib⁹ q̄ sup excellētur a uiris de spmate cōtinue recipiunt unde sperma unius uiri inueniens sperma alterius in matrice corrumpit ipsum suffocat & extinguit. & ꝑ consequens generatio cessat. &c:

¶ Et nota ꝙ aliquādo & sæpe ex pte ipsius uiri īpeditur cōceptio. Aliqñ ē eni semē uiri ꝙ eicit nimis tenue sicut aq̄ ꝙ ī matrice fūdatur liquiditate sua elabit. Accidit etiā illud ex frigiditate & siccitate testiculoꝝ quia habētes tales testiculos nūquā uel raro possunt generare quia semen eorū secūdū doctrinā medicíe generationi est inutile.

¶ Hic ostendit Impedimēta cōceptiōis ex parte uiri se tenētia. Et primo facit hoc. secundo remouet dubiū ibi. s. qd. prio ꝙ sæpe īpedit cōceptio ex parte uiri qa aliquādo se

Impedimenta conceptionis Vn. Ex parte mulieris Et Viri

mē uiri est nimis tenue quasi aqua ita q̄ si matrici infundatur statim elabitur sua liquiditate. & hoc accidit ex frigiditate & siccitate testiculorum. & tales nunq̄ uel raro generare possunt. Et huius ratio est quia licet tale sperma aliquādo ueniat ad debitum locum tamē quia ibi moram non facit imo statim a matrice recedit propter eius aquositatem ideo impeditur conceptio. Et scias q̄ hoc impedimentum maxime tenet in spermate flegmaticorum & melancolicorum quia sperma istorum est multum indigestum unde etiam aliquando causatur ex eo q̄ masculos habet testiculos nimis frigidos & siccos & inutiliter coeunt quia semen eorum inutile est ad generationem. Item nota q̄ aliquando ex parte uiri est defectus in uirga eius scilicet si sit nimis breuis qa tunc semē nō potest pduci ad agrū naturæ. aliquādo uero est nimis lōga unde scd̄m Alb. circa primum de generatione aīaliū uirga in se ē nimis longa duplici de causa cōceptionem impedit. Primum q̄ producit semen ultra debitum locum. Secūdo quia cū sit mēbrum neruosum & ideo frigidum propter hoc sperma per nimiam moram quam facit in uirga infrigidatur & sic impeditur conceptio. Tertia causa potest addi quia postq̄ semen tali uirga fuerit eiectū ad agrum naturæ ppter eius longitudinē nimiā mouēdo semē ī matrice segregat ptē illius seminis & sic īpedit cōceptio.

Sed quod nunc dictum ē dubiū facit quia ex parte uiri quādoq3 est defectus quandoq3 ex parte mulieris est sterilitas iō si quis uelit scire ex cuius parte sit defectus conceptiōis: accipiant duæ ollæ ī una tantū accipiatur de urina uiri & mulieris in alia & ista obseruētur. unde talis experimentatio diligitur & bene agat ut superius undiq3 obstruat orificium illarū ollarū per nouē dies uel parū amplius & si cōtingat q̄ defectus erit ex pte uiri tūc talis īueniet uermes quosdam ī olla uiri & cacobum fœtidum. Si uero ex uitio mulieris fuerit inueniet mēstruum Si uero ex uitio utriusq3 tunc īueniet aliquod p̄dictorum.

Hic remouet dubium qa dictū est q̄ ex pte uiri aliquādo ē defect⁹ aliquādo ex pte mulieris mō aliqs posset dubitare quādo hoc ex parte uiri & quādo ex pte fœminæ esset unde si aliquis debet hoc scire accipiat duas ollas mundas & ponat in utraq3 fursur. & ī altera ipsarum urinam uiri. ī altera uero urinam mu-

lieris. & tunc fortiter obstruat orifi
cium ollarum per nouem dies uel
plus tunc si defectus est ex parte ui
ri in olla ubi uiri urina posita ē īue
niet uermes & cātabrum fœtidum
Si uero est defectus ex parte fœmi
næ in olla ubi urina eius posita est
reperiet menstrū. Si autē ex utroq;
impedimentum ē ī utraq; olla hoc
inueniet. Sciendum ꝙ ꝙ hoc expe
rimentū. Alb. ueritatem habet quā
do sterilitas conuenit hoībus ratio
ne male complexiōis ex eo ꝙ tunc
urina uiri corrumpitur & deficit in
uirtutibus naturalibus. ideo facili
ter putrefit & generantur uermes.
sic quoq; dico de menstruo mulie
ris. Sed si sterilitas esset alia de cau
sa. s. ꝓpter īdispositiōnē uirge uel si
esset in muliere ꝓpter nimiā pigue
dinē matricis. tūc hoc expimētum
nō haberet ueritatē. Nota secundū
auerroim scđo de aīa. Ad hoc ꝙ ali
quis posset cōcipe & generare tria
requiruntur. Primo ꝙ talis deueni
at ad ætatem debitam. Secundo ꝙ
non sit orbatæ naturæ scđm cōple
xionē & dispositionē naturalē ita
ꝙ nō sit nimis calidus uel frigidus
& ꝙ non habeat defectum ex par
te membroꝝ genitalium. Tertio ꝙ
generet per decisionem seminis &
non per putrefactionem. Sed dicis
quæ ætas adhuc est cōgrua. Respō
deo scđm Aristo. 14. de aīalibus ubi
dicit ꝙ generatio masculoꝝ non ē
cōueniens nisi post tria lustra anno
rū. Sed fœmina est nubilis quando
cunq; menstrua incipiunt fluere.

¶ Si uero aliquis iuuare mu
lierē ut īpregnaretur & cōcipi
at masculū accipiet matricem
leporis & eiusdē ītestina & de
siccari faciat & puluerē īde fa
ctum bibat mulier disepatū
cū uiro & si mulier faciat de
testiculo uno leporis mulieri
in uino misceri & cū uiro suo
coeat cōcipiet tunc masculū.
Itē si mulier accipiat lanā suc
cidā & ītīgit ī lacte asine & li
get sup umbilicum donec ia
ceat cū uiro idē efficiet. Itē acci
pe epar porci & testiculos por
ci dico quē scrofa edidit hæc
desiccata redigātur ī puluerē
& dētur masculo uel mulieri
īdifferēter. Si masculo q pri
us fuerit īpotens ad generan
dū generabit. Si uero mulieri
quæ tunc non potuit concipe
re concipiet.

¶ Hic prosequitur de iuuamentis
conceptiones mulierum. & primo
facit hoc. secundo ponit experimē
ta ibi anteq̄. dicit ergo primo si ali
qui uelit iuuare mulierem ut impre
gnetur ac concipiat masculum ac.

cipiat matricem leporis & eius intestina & faciat ea desiccari & fiat ex illis puluis & hunc puluerem tẽperet cum uino & det hoc ad bibendum mulieri in fine menstruorum quandocunqꝫ coit cum uiro suo & ita concipiet masculum. Similiter faciat de testiculis unius leporis. Itẽ alio modo accipiat mulier lanam succidam de oue & intingat in lacte asine & debet ligare umbilicum cum illa donec coiat cum uiro. & cum hoc remotis extrinsecis impedimentis. Item aliud experimentũ accipiat aliquis epar porci parui & testiculos & hii desiccati redigantur in puluerem & cum uino commixti detur masculo ad bibendum nam si fuerit impotens ad generandum tunc poterit generare. & similiter detur mulieri si impotens fuerit ad concipiendum. Nota ꝙ ratio primi experimenti est quia si semen mulieris quod requirit ad conceptionem fuerit distemperatum cũ frigiditate grossitie tunc per talem potationem redditur calidum. Aliter dicitꝰ ꝙ talis portio a totali operatione habet operari ad conceptionem. & sic ualeret cuilibet mulieri sterili debite etati. Sed dicis quo tẽpore post sũptionẽ huius potus debeãt simul coire. Dicẽdũ ꝙ fœmina debet bibere dictũ puluerẽ cũ uino calido quãdo uadit ad lectũ. & tũc mas sequẽti mane coeat circa aurorã ĩ ipsa illo mõ quo supius dictũ ẽ &c. Secundo nota de alio experimẽto puta de lana &c. succida noviter recepta unde hic iuuet ad cõceptionẽ hoc est a tota proprietate ignotũ nobis notũ aũt naturæ. Tertio nota de alio puta de testiculis & huius ratio qa talis puluis sic acceptus multũ tẽperat semen tã uiri q̃ mulieris reddẽdo ipsum subtile & aptũ ad cõcipiedũ. Vnde ceperit tã uiris q̃ mulieribus. Sciẽdũ quicũqꝫ diligẽter iuuare uoluerit ĩ hoc aliquẽ uirũ uel mulierẽ debet fideliter cõsiderate cõplexionẽ utriusqꝫ ita ꝙ si cõplexio fuerit nimis calida debet eã tẽperare p frigidum & econuerso. & similiter de aliis qualitatibus se opposite habentibus.

¶ Est enĩ documẽtũ fidele. s. ꝙ quando aliquis ex istis uel ex aliis sentiat mulierẽ fuisse ĩ ꝑgnatã & cõcepisse tũc nõ debet mouere aliquid de raris cibariis: sed nominẽtur q̃ possit ad libitũ ꝓsequi quia si mulier tale qd postulauerit ꝙ nẽo possit hẽre. iã hẽt occasionem abhorrẽdi & hoc ẽ ꝓpter dispositionẽ cõtrariã & sic fœtus cõceptus de semine lederetur & extĩgueretꝰ & iõ cõsultũ ẽ ꝙ qñ petãt carbões uel aliquod aliud statĩ eis debet mĩstrari.

¶ Hic pōit unam doctrinam circa dicta & primo facit hoc. secūdo cōfirmat p experimētum ibi uidi enī. Dicit primo ꝙ unū documētū ē fideliter obseruādū quando aliquis nouit aliquā mulierē impregnatā ꝙ tunc anteq̄ peperit nihil nominet in præsentia talis mulieris nisi qd̄ possit cōmode repperiri & ei dari si postulauerit nam si id postularet & nullo modo dari posset ei haberet occasionem abhortiendi & hoc est ꝓpter dispositionē contrariā appetitus mulieris. & sic fœtus lederetur. Et ideo cōsulunt medici ꝙ quando etiā peterēt carbōes uel aliqd tale debet ministrari eis. Nota primo ꝙ quandocunq̧ fœminæ sunt imprægnate tunc maxime alterātur in corporibus eaꝝ ꝓpter retentionem mēstruoꝝ quæ tūc currūt ad mammillas & ad stomachū & ideo de facili appetunt diuersa cibaria & enormia. & ideo cōsultum estꝰ ꝙ nullus debeat nominare diuersa cibaria coram ipsis quæ non possint haberi ne exinde pdatur fœtus. Unde sciendum ꝙ tales sæpius enormia & fœtida appetunt cibaria. Et huius causa ē qa stomachus taliū mulieꝝ īficitur malis humoribus ex eo ꝙ mēstrua retēta fluunt ad stomachum ideo appetunt cibaria similia illis malis humoribus. unde possibile est ꝙ aliquādo mulier ī tātū appetat aliquod tale ꝙ nisi detur ei fœtus corrūpitur. & ratio huius est quia ex carētia ipsius qd̄ appetit ī tantum debilitatur ꝙ fœtus cōceptus moritur uel dissoluuntur eius ligamēta & sic fiet aborsus. ¶ Vidi enim de quadā muliere ꝙ quando impregnata fuit petiit poma recētia quæ statim habere non poterant accidit ad lectum & infra diem & noctem nihil gustauit nec panem nec potum. Fuerunt autem circa illam mulieres iuuenes & ancille quæ prius nunq̄ conceperunt quibus talia occulta fuerunt & quando impregnata domīa petiit poma dixerunt ancille astantes non inueniuntur loquentes sic inter se ꝙ esset uenenosum mulieri dare poma quia uiderunt ꝙ similes in febricitantibus prohiberētur & sic eē crediderūt & ideo hac parte decepte sunt. Cum autem illa impregnata ex carentia pomorum multum esset debilitata intantum ꝙ fœtus procedente tempore exiuit mortuus natus egressus illa mulier emisit sanguinem per nares

Appetitus Venenosorum [illegible] debet [illegible] [illegible] non nocet [illegible]

duobus diebus & nocte una. Iste uero sanguis menstruosus fuit & signum corruptionis fœtus. Iuxra illud Ipocra. in libro Amfo. menstruis fluentibus impossibile est fœtū esse sanum & ut omnia ista pticula euitentur apud impregnatas bonum est ut custodiant͛ & modicū moueāt͛ & eis leuia cibaria & mollia mīstrātur & omnia ad appetituntur consequantur.

¶ Hic confirmat dictū suū per expientiā & est ista sententia ꝙ ipse. Alber. uidit de quadā iuuene quæ dum fuit impregnata petiit poma recentia & non potuit habere ideo cecidit ad lectum & infra diem & noctem nihil degustauit. tunc circa illam fuerunt quædam ancille iuuenes quæ nunq̄ cōceperāt ita ꝙ huiusmodi res oculte erāt ipsis. ideo quādo ipsa īpregnata petiit poma ipse nō inuenietes poma loquebātur īter se ꝙ malum esset ei dare poma quia simile uiderunt in febricitantibus ꝙ non erat bonū eis dare poma. ideo similiter crediderūt de tali puella. & in hoc fuerunt decepte. Idcirco ipsa puella intātum debilitata fuit ex defectu pomorum. ꝙ procedente tempore fœtus exiuit mortuus ī eiusq; egressu ipsa laborauit tribus diebus & tribus noctibus. Et mater. d. Alb. q̄ oculis ꝓpriis uidit ꝙ in egressu ipsius fœtus illa puella emisit sanguinē p nares duobus diebus & una nocte & ille sanguis fuit mēstruosus & signum corruptiōis ut patet p Ipoc. i anfo. ubi dicitur mēstruis fluētibus īpossibile ē fœtū sanū eē. Postea cōcludit ut hæc oīa pticula euitētur. bonū ē ꝙ tales mulieres custodiantur & eis cibaria molla ministrentur ad appetitū eaꝝ. Alia uero q̄ huic mō iatis essent affinia causa breuitatis omittantur quia ad practicam se extēdūt. Nota ꝙ qn̄ fœtus ī utero materno ē mortuꝰ tūc nares mulieris incipiūt cruētari. Et hoc uerissimū signū ē cognoscēdi fœtū esse mortuū ī utero materno. Et huius ratio ē qa tpe īpregnatiōis ut dictū ē mēstrua mouētur uersus mamillas & uertūtur ī naturam lactis quo utitur fœtus exn̄s ī utero. Cū igit͛ fœtus fuerit mortuus nō īdiget nutrimēto. Idcirco mēstrua ascēdunt supius & expelluntur per nares. Et hoc ueꝝ ē si mulier īpregnata habūdaret multū in sāguine quia tūc cruentatio nariū nō noceret ei. immo proficeret quia natura ipsius exalleuiaretur. Et hoc sæpe accidit ī iuuēculis plenis sāguine maxime in pricipio conceptionis qn̄ fœtus nōdum īndiget multo nutrimēto Item dicti Ipocratis scilicet ꝙ menstruis fluen. &c. Ratio ē qa ut dictū supius ē postq̄ fœtus ē cōceptꝰ tūc

matrix ē undiq3 clausa & mēstrua non fluunt ab extra sed ab intra retinentur ut fœtus inde nutriatur. Sed ergo menstruum fluit quod ē nutrimētū fœtus sequitur q̄ fœtus debilitatur & p cōsequēs moritur qa nō potest uiuer̄ sine nutrimēto.

¶ Sed āteq̄ sermonē nr̄m cōuertamus ad alia notādū est unū signū q̄ facit ad cognitionē masculi ī utero mulieris existētis. Accipiat aliq̄s aquā mūdā de fōte claro & mūdo & pcurat sibi unā guttā sāguinis uel lactis de dextero latere illi⁹ mulieris & īfūdat̄ gutta illa ī aqua. Si illa petit fūdū ē signum masculi. Si uero natauit ē signū femelle. Itē si dextram māmillā habet grossiorem masculum portat. Si uero ecōuerso femellam.

¶ Hic ponit aliqua experimenta p quæ cognoscere poterimus. utrū fœtus sit mas uel fœmina. & dicit anteq̄ nos cōuertamus sermonem ad alia est notandū unū signū quo possumus habere cognitionē masculi in utero materno existētis Accipiat aliquis aquam de fonte claro & mundo & procuret unam guttam sāguinis uel lactis illius mulieris de dextro latere. & hanc guttā īfūdat ī dictā aquā si illa gutta fundum petierit ē signū masculi. Si uero supnatauerit est signū fœminæ. Item si mulier habuerit dextrā māmillā grossiorem masculi signū est si uero sinistrā fœminæ. Postea excusat se. d. Nunc est tempus dicere qualiter succurrendum esset mulieribus existentibus in partu sed hoc pertinet ad medicos ideo prætermittat. Nota q̄ ratio huius primi experimēti ē quia sanguis & lac in tali muliere bene digerūtur & per cōsequēs bene spissantur ita q̄ ptes eo℞ adherēt simul ita q̄ una quæq3 cadit ad fundum ipsius aquæ. Sed q̄ tale lac dextre mammille esse debeat. Ratio est quia ibi tunc melius digeratur propter maiorem calorē regnantem circa illā māmillā. Sed diceret aliquis māmilla sinistra calidior est q̄ dextra. igitur hoc dictū ē falsū. cōsiquētia tenet qa oppositū consequētis &c. assumptū patet qa cor hominiss q̄d circa sinistram ē est calidius epate quod circa dextram est ut patet per Auicen. in primo cañ. Respondetur q̄ negetur assumptū & ad probatiōem dicitur q̄ licet cor sit magis situatum circa mammillam sinistram. tamen plus in fluit mammillæ dextræ. Et propter hoc omnia membra lateris dextri nobiliora sunt membris sinistri lateris. Vnde aliquis posset dubitare unde est q̄ aliqui masculi subtiles & bene dispositi generant pueros grossos ac ineptos

& ecõuerso. Respõdet q̈ qñ coitus fit imediate postq̃ hõ bibit & cõme dit bñ tũc cõcipiũt & generãt gros sitã corpe q̃ aĩa. Sed qñ coit⁹ fit post digestionẽ cibaro℞ tũc cõcipiunt abiles & subtiles. Itẽ aliud dubiũ q̃ re ẽ q̈ qdã uiri sẽp generãt fœmi nas licet semẽ eo℞ simul cũ semine mẽstruali fœmiæ sufficiẽter posset eẽ dispositus ad generãdos mascu los. Respõdet q̈ hui⁹ cã ẽ scdm ali quos carnositas uirge & etiã q̈ i ali qbus uiris semẽ sẽp se iclinat i pie ctiõe ad mrĩcẽ uersus latus sinist℞.

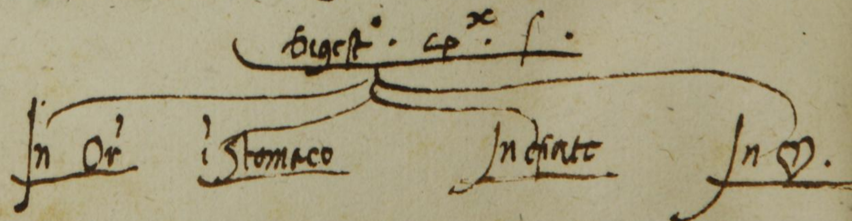
Hic incipit quartus & ultimus tractatus huius libri.

N teq̃ uero finẽ nostro operi ĩpõamus ut doctrina nostra magis complete & facilior habeatur. cũ de natura mẽstruorũ aliqua dicta sint. Trãseundum nũc est ad materiã spermatis in uiro penes cuius naturã plura uidebimus. Spma uero ut supradictũ ẽ nihil aliud est q̃ supfluũ alimenti qd' in substantia aliti non cedit.

¶ Hic ẽ q̈rtus & ultimus tractatus hui⁹ libri & uocat̃ de natura & generatiõe spmatis. unde dicit anteq̃ ĩponamus finẽ dictis nostris ut doctrina nostra faciliori mõ & magis cõplete habeat cum de natura mẽstruo℞ aliq̃ dicta sũt. trãseũdũ ẽ ad naturã spmatis i uiro &c. Vnde primo dicit q̈ sperma i uiro nihil aliud ẽ q̃ supfluũ alimẽti qd i substãtia aliti nõ cedit. Et notã q̈ sperma ẽ supfluũ dupliciter itelligit̃. Vno mõ ratione substãtiæ alende. Alio mõ ratiõe substãtiæ generãde. Primo mõ dicitur esse supfluum eo q̈ nõ cædit ĩ substãtia aliti. Secundo mõ non immo est necessarium qa concurrit ad generationem tamq̃ pricipium naturale effectiuum.

¶ Iuxta cuius generationem prĩo cõsiderandũ ẽ q̈ medici ponũt quattuor digestiones i hoĩe. unã ĩ ore. aliã ĩ stomaco tertiã ĩ epate. quartã in singulis mẽbris alẽdis & augmẽtandis. Philosophi uero naturales ĩ hoc discordãt a medicis quia digestionẽ ultiuã & pfectã ponũt in corde. Prĩa uero digestio q̃ in ore ẽ nihil aliud est q̃ bona & subtilis masticatio cibi qa scdm ĩtẽtionẽ medico℞ pp hoc natura hõi animali dẽtes ministrauit ut per eos cibũ masticarẽt. & iõ aĩali bus in superiora mandibula.

dentibus carētibus natura ap
tauit duos uētres: unū in quē
cibū reponāt aliū uero ut ī eo
nutrimētū siue alimētū colli
gāt: sed quod ab aliis mēbris
prīcipalibus in natura iuuat᷑
digestio ad expoliandū nutri
mētū a sua forma usq; quo ē
ī singulis mēbris ẜm exigētiā
deperditi fiat restauratio ex
quo ꝙ natura calore oī tpe in
humidum sic subiectū tāq̄ ī
materiā semp agit. In scd̄a ue
ro digestione apud oēs hoīes
expoliatur nutrimētum sum
ptum a forma propria & in-
duitur forma aliena & gros-
sum subtile separat & illud
quod tunc est: ibi est dulce &
potabile & ad epar mittit᷑ ꝙ
conuertit & induit sibi actio
nem ꝓpriā & naturaliter for
mā & calorem. Cum ergo id
tali digestioni est detentum
tūc sumitur a quolibet mem
bro nutriēdo & augmētādo
& sic secūdū exigentiā deper
diti fit in mēbris restauratio.

¶ Hic ponit quandā diuisionē ex
qua infert diffinitionē spermatis:
& dicit ꝙ circa generationem sper
matis est cōsiderādū ꝙ medici po-
nunt quattuor digestiones: unā in
ore: secundā in stomacho tertiā in
epate: quartā ī singulis mēbris alē-
dis: sed pħi naturales discordant a
medicis qa ponūt pfectā & ultimā
digestionē in corde. Postea decla-
rat: dicens ꝙ prima digestio nihil
aliud ē nisi bona masticatio & sub
tilis ipsius cibi quia ut aiūt medici
natura dedit dētes homini: & aliis
aīalibus habētibus dentes propter
hoc ut cū eis conterent cibū: ideo
in animalibus carētibus dentibus
ipsa natura in superiori mandibu-
la duos uentres adaptauit: unū qui
dem in quem cibum ponunt: aliū
uero in quem cibum rumatū colli
gunt: secūdum ꝙ aliquibus mem-
bris prīcipalibus iuuatur digestio
ad expellendum nutrimentum in
sua forma usq; dum uiget restaura
tio in singulis mēbris secundū exi
gentiā deperditi quia continuo ca
lor naturalis agit ī humidum sibi
subiectum: sed in hominibus subti
lior est digestio secundū ꝙ sibi cō
petit quia hō est excellētissimæ na
turæ inter omnia uiuentia. Et in se
cunda digestione expellitur nutri
mentum sumptū a prima forma &
inducitur aliena: & grossum a sub
tili separatur & id quod ē dulce &
delectabile mittit᷑ ad epar qui calo
re suo illud subtiliat & inducit sibi

actiōe ꝓpria & naturali formā san guinis. Cū ergo in tali digestione illud qđ melius est fugitur a quoli bet mēbro:nutriēdo & secūdū exi gētiā deperditi fit in oībus mēbris restauratio. Nota prīo ꝙ naturales discordant a medicis. Ratio est qa secūdū Aristotelē in libro de iuuē tute & senectute: cor est pricipium hominis & principale inter omnia membra quia est primū uiuēs & ul timum moriens ideo secundum naturales ultima digestio procedit a corde. Vnde sciendum ꝙ licet Al bertus dicat in littera ꝙ aliqui me dici ponunt quattuor digestiones nihilominus aliqui apponūt quin tam ut Auicenna in primo canoñ. qui ponit unam digestionem quæ fit in omnibus uenis corporis: & sic sunt quinq;. Sed naturales tan tum ponunt tres. Primam in sto macho & ibi segregatur purum ab impuro:ita ꝙ impurum & stercus eiiciūtur per posteriora purum ue ro trahitur ad epar & ibi fit dige stio secunda scilicet mutatione ma teriæ in sanguinem & etiam sepa ratur id quod purius ē ab impurio ri:ita ꝙ impurior pars eiicitur per uias urinales & uocatur urina:pars uero purior ad cor trahit:ibi fit di gestio. Tertia ita ꝙ sicut in superio ribus fuit etiam id quod purius est separatur ab impuriori & impuri us spergitur per totum corpus & postea per poros in modum sudo ris eiicitur: purior uero pars trahi tur ad singula membra corporis re staurando deperditum. Et ideo uo lunt naturales ꝙ in ore nō fiat ali qua digestio sed solum masticatio ut patet in littera. Item sciendum ꝙ aliqua animalia ut dictum est non habent dentes in supiori man dibula: & ista animalia habent du os uentres unum in quo de die ci bum colligunt. & alium in quo de nocte fit debita masticatio: & dicū tur animalia ruminantia eo ꝙ ru minant. Sed diceret aliquis quare hæc animalia non habent dentes in superiori mandibula. Respon detur secundum naturales ꝙ mate ria quæ deberet transmutari in dē tes superiores transmutatur in cor nua. Item dubitaret forte aliquis qualiter alimentum transeat de lo co unius digestionis ad aliam pu ta de stomacho ad epar & de epa te ad cor. Respondetur ꝙ a stoma cho & intestinis protēdūtur octo uene uersus epar quibus materia i stomacho generata sumitur a uir tute naturali existēte in epate:& ite rum sunt uene procedentes de epa te uersus cor: quibus tunc materia trahitur sanguinea in epate gene rata uersus cor & ide ulterius sper gitur per totum corpus.

¶ Iuxta quod notandum ꝙ illa deperditio generat in sin gulis membris calorem om ni tempore agētem in humi

dum & in sua actione consu mit humidũ & facit ipsum exhalare. Sed quia uita animalium consistit in calido & humido: ideo necesse est: ꝙ animal utatur cibo ideo aliter corrumperetur: unde calor ille agit deterius q̃ organum quantum est ex se.

Hic circa dicta adducit quoddã notabile. Et prio hoc facit: secũdo mouet dubiũ ibi: sed ex istis: prio dicit ꝙ illa deperditio generatᷣ in singulis mẽbris oi tpe p calorẽ naturalẽ agẽtẽ in humidũ & facit ipsum exalare & sua actione cõsumit humidũ qa uita aĩalis cõsistit in calido & humido & ideo necesse est ut utãtur nutrimẽto ad restaurandũ illud humidũ depditũ qa alias corrũperẽtur ut dicit phus ĩ libro de iuuentute & senectute. Itẽ nota scdm oẽs & medicos naturales ꝙ uita aĩalis est tanq̃ lucerna uel candela ardẽs in qbus sunt duo necessaio reqsita ut talia ardeant. s. calor ignis & oleũ uel alia piguedo: igitur sicut in istis q̃ diu durat oleum uel alia pignedo in q̃ cõtinue agit ignis tã diu ardent nisi forte ab extra impediãtur ut puta extinguendo. Ita pari modo uita animalis q̃ diu durat humidum radicale ꝙ cõtinue a calore naturali cõsumitur: tã diu stat uita nisi uiolenter interficiatur uel gladio uel huiusmodi

Sed ex istis oritur dubitatio utrum calor inquantum calor illud operetur uel in eo ꝙ calor naturalis. Ideo est notandum secundum Albertũ quarto methauro. ꝙ caloris sunt plures operationes scilicet dissoluere alterare congregare & disgregare. Vnde calor segregat eterogenea: & cõgregat omogenea sicut patet si arripiatur una massa cõposita ex auro & argẽto & ponatur ad ignem tunc ignis facit recedere aurum ab argento & ecõuerso & sic locutus ẽ phũs scđo de gn̄atiõe ubi dicit calor agit deteriᵘˢ q̃ organũ .s. securis uel bipennis: quia semper dissoluit coniuncta. Sed calor in eo ꝙ naturalis in se habet uirtutem formatiuam unius cuiusque naturæ cuius calor dicitur esse naturalis & in eo est uirtus cœli & motoꝝ cœlestium & uis conceptionis siue forma ipsius formæ quam cõformat sicut

cōtingit fieri ī calore seminis plante similiter in aīali calor inquātum calor naturalis habet digerere humidum sibi proportionatum secundum exigentiā cuiuslibet seminis.

¶ Hic mouet quoddā dubium & prīo facit hoc. Scđo distinguendo soluit ibi. Ideo ē notādū. Primo dicit ex his q̄ dicta sūt orit dubitatio. Vtrū actio ca loris in hūidū sit opatio caloris. & dicit ꝙ opatio ex parte caloris accipit tripliciter. Hoc ēt dicit in scđo methaurorū capitulo de opatione qualitatis: qa calor inquātū calor hēt dissoluere & alterare & congregare homogena & dissoluere eutrogenea qđ patet si accipiat una massa cōposita ex auro & argēto & ponat ad ignē tūc calor ignis sepat & facit fluere aurū ab argēto. Sí opatio caloris inquātū naturalis hēt ī se uirtutē formatiuā uniuscuiusq; naturæ cuius calor dicit eē naturalis & sic ī eo dicit eē uirtus cœli. Sed calor inquātū naturalis calor hēt digerere humidū sibi ꝓportionaliter subiectū scđm exigentiā cuiuslibet spēi igit nō cōseruat humidū inquantū calor: sed inq̄tum calor naturalis &c. Nota secūdum aliquos ꝙ calor est quintuplex. Est eni calor elemētaris sicut calor ignis. Secundus est calor naturalis ut calor naturalis qui est in corpore mixto. Tertius ē calor uiuificatiuus ut calor uiuentiū. Quartus calor animalis ut calor animaliū. Quintus calor cœlestis: ut calor solis. Ex his potest solui dubiū prius motum. s. ꝙ calor quí consumit humidū radicale est calor uitalis ex eo ꝙ nullus alius calor nutritur ex humido radicali.

¶ Istis igitur uisis & intellectis breuiter ad propositum redeamus & dicamus ꝙ sperma nihil aliud est quam superfluum alimenti quod in substantiam rei alende non cædit. Et sicut ex istis quædā manifeste apparet quæ prius aliqualiter erant ignota ꝙ cum in uiro est tertia digestio ꝙ nō totum cædit in deperditum: sed aliquid relinquitur ī colore sanguinis subtilis & clari & mittitur ad uasa genitalia uel seminaria & tūc uirtute testiculorum fermētatur & dealbatur & ideo sperma uiri albi coloris est ꝓpter ulteriorem decoctiōem quam habet ex parte testiculorum.

¶ Hic inducit diffinitionem spermatis: & primo facit hoc.

secundo ponit quædam notabilia circa naturam spermatis: unde dicit istis uisis: & intellectis breuiter redeamus ad ꝓpositum & dicamus ꝙ sperma nihil aliud ē q̄ sup. fluū alimēti qđ ĩ substātia rei alēde nō cædit nā cū uiro tātū digeritur in tertia digestiōe id qđ nō cædit in restauratiōnē depditi: mittit & cōuertit ĩ colorē sāguinis subtilis & clari ad uasa genitalia ubi uirtute testiculoꝝ de albat: & iō sperma uiri ē coloris albi pp calorē & decoctionē quā hēt ex pte testiculoꝝ. Nota ꝙ supfluū alimenti est duplex quoddā ē ꝓprie dictum id qđ nō est aptū trāsmutari ĩ substātiā rei alende ut sunt stercora sudores & similia. Aliud quod bene est aptū natū trāsmutari ĩ substātiā rei alende sed tamē nō pōt ꝑpter eius copiam materiæ. Ad propositū dico ꝙ sperma primo modo non est superfluum sed bene secundo modo. Vnde sperma a quibusdam philosophis sic diffinitur. Sperma est sanguis effusus per uirtutem testiculorum de albatus. Sed cōtra hāc diffinitionē dicitur secundum Aristo. in de animalibus ꝙ in cerebro non est sanguis: sed hoc ipsi saluāt exponēdo. Aristo. qui sic intelligit ꝙ in medullari substantia cerebri non sit sanguis & hoc est ueꝝ quoniam est substantia pura alba ut sensui apet: uerum tamē in pellicu lis cerebrum inuoluentibus est undiq; sanguis & ab his deuenit sanguis qui per testiculos de albat & efficitur sperma & ita saluant dictā diffinitionem. Alio modo diffinitur. Sperma est superfluitas ultimi cibi digesti. Item sic quoq; sperma est superfluitas qua nō indigemus hoc exponitur: scilicet quātum ad cōtinuationem nostri: uerum sine hac superfluitate natura specifica nō potest conseruari inesse: & ideo talis superfluitas est necessaria.

¶ Ideo sperma ampli⁹ emissū a uiro nimis desiccat corpus quia uirtutē humectādi & calefaciēdi habet. Corpore aūt ex siccato siue humido extracto fit debilitatio uirū & p cōsequēs corporis. Et hæc ē cā q̄re illi qui frequēter coeūt nō sūt lōgæ uitæ qa corpora eoꝝ naturaliter hūido desiccant & desiccatio ē cā mortis & huic sententiæ cōsonat dictū philosophi in libro de lōgitudine & breuitate uitæ dicēs ꝙ sperma emissum amplius desiccat corpus & subdit propter illud semper enī mulus est lōgioris uitæ q̄ equus uel asin⁹ & femella q̄ masculus uel masculi: & ꝑpter hoc

no. Sperma qd. est Vns.

passeres masculi breuiores uitæ sunt q̄ femellæ. Est enim generaliter ꝙ masculi femellis sunt longioris uitæ: si non fuerint luxuriosi.

¶ Hic ostēdit quid operatur sperma emissum a uiro ultra quam natura requirat & dicit propter hæc quæ dicta sunt sequitur ꝙ sperma emissum a uiro amplius qui natura requirat nimis corpus debitura. Nam cum habeat uirturem humectandi & calefaciendi corpus quādo nimis ex eo trahitur corpus romanum exsiccatum quia extracto humido fit debilitatio uitæ & ꝑ cōsequēs ut frequēter sequitur mors. Et huius causa est quare qui nimis coeūt sunt breuis uitæ. Hoc etiam dicit philosophus in libro de lōgitudine & breuitate uitæ. Et subdit Alb. propter hoc mulieres sunt lōgioris uitæ q̄ masculi: & mulus asino & equa: ex quo generat mulos propter hoc eiam passeres masculi sunt breuioris uitæ q̄ fœminæ ipsorum. Esset enim generaliter ueꝝ ꝙ masculi eēnt lōgioris uitæ q̄ fœminæ: si nō coirēt qa uita cōsistit ī humido radicali & calido & hoc utrūq; emittit̄ per sperma. Nota ꝙ aliquis possit in tātū coire q' nō solū emitteret supflua naturæ ut est sperma ueꝝ etiā ꝙ esset necessariū naturæ ut emissio sanguinis ꝑ coitū nimium: & hoc ē causa mortis.

¶ Circa naturam spermatis adhuc quædā sunt notanda ꝙ sperma uiri aliqualiter est bene durū & bene coctū decoctiōe testiculoꝝ ita ꝙ quælibet pars adherebit pti quēadmodum pars adheret parti quo ad modum pars picis & illud sperma est sicut lac albatū coagulatū toti coagulatione: hēt tñ naturā fluxibilē nō dico ī partibus suis sed de uasis genitalibus aliter enim nō expelleret̄ a uasis genitalibus in uulua unlieꝝ & de illo spermate ut dicūt medici generat̄ fortis & robust⁹ fœtus. Est autē sperma tenue & in suis partibus fluxibile qa nō bene decoctū ē: & si expellatur & etiā a matrice recipiatur fit ex eo fœt⁹ tenuis & fragilis & illud habet naturā lactis tenuis & liquidi. Contingit etiā aliqñ eē debilis naturæ fœtū qñ mulieres īpregnate lactant aliū puerū prius genitū. Causa uero huius debi

no. Coit. Uitand' qr

litatis est quia illa materia de qua puer existens in utero debet pasci cædit in alimétum pueri prius geniti quem lactat mater & ille casus accidit sæpe & hodierno die.

¶ Hic Albertus circa naturã spermatis ponit q̃dã documenta & dicít ꝙ círca naturã spermatis debemus scire ꝙ sperma aliquãdo ẽ durũ & bene decoctũ in testiculis ita ꝙ quælibet eius pars adheret alteri parti queãdmodum pars picis & istud semp est albũ sicut lac coagulatũ fortiore coagulatione: & hoc sperma habet naturã fluxibilitatis nõ dico in partibus suis: sed de uase testiculoꝝ qa aliter nõ posset ꝑuenire ad mẽbrum mulieris: & de isto spermate generaẽ fœtus fortis. Si aũt fuerit sperma tenue non bene decoctum nec digestũ generaẽ fœtus fragilis habẽs membra debilia. Postea ꝙ aliquãdo fœtus debilitatur in uterno materno propter hoc ꝙ mulieres grauide lectant alium pueꝝ prius genitũ. Et huius cã est qa illa materia de qua puer existens in utero deberet nutriri: mutatur in alimẽtum de quo nutriaẽ puer genitus quẽ lactat mater. Et iste casus sæpe contingit hodierno die. Nota ꝙ in illis qui raro exercent coitum est sperma bene digestum: & ideo q̃ptimum ueniunt ad talẽ actum cito generãt; & ut plurimũ masculos ꝑpter lõgã decoctionẽ spermatis factã in testiculis &c.

¶ Vt autem in summa totũ habeatur: colligamus ea quæ dicta sunt per modum comprehensionis recapitulationis. Primo enim determinat de generatione embrionis. Secundo de formatione fœtus & influẽtiis superiorum. Tertio de influentia planetarum respectu corporis & animæ. Quarto de generatione animantium. Quinto de formatione embrionis. Sexto de generatione animaliũ imperfectoꝝ. Septĩo de signis corruptionis. Octauo de signis castitatis. Nono de suffocatiõe matricis. Decimo de impedimentis cõceptionis. Vndecimo de iuuamentis conceptionis. Duodecimo de generatione spermatis hoc est ultimum de quo in hoc libello determinatur. Quoniam igitur cõpleta sunt secundum ordinẽ prioꝝ & posterioꝝ sicut patet a prĩcipio usq; ad fi

Gibbs'. [?]

nem librum intuenti & hæc sunt omnia quæ mihi sũt uisa de præsenti negotio & ita me excuso: sed hoc quod scripsimus apparuit alicui nõ fore completum erit tamẽ principium complementi & ideo rogo fratres uidẽtes hoc: scriptum scribẽt suis dubitationibus & forte per illas etiam inuenietur. Istis uisis finẽ nostris dictis imponã & grates deo reddamus qui nostrum intellectum in talibus scribẽdis p̃ cæteris illuminauit qui nunq̃ didicerant talia facere & ut cum Aristo. secũdo methaphi. tractatum claudam Grates deo de benedictis & ueniam de obmissis si aliqua sunt: humiliter nunc imploro auxilium diuinæ gratiæ a quo omnis sapientia orta est & uita eterna ad quã oĩpotẽs gloriosus nos p̃ducat: qui cũ patre uiuit & regnat per infinita secula seculorum. Amẽ.

Hic recapitulat omnia quæ dicta sunt hucusq; in hoc libro & primo dicit ut uideatur intentio totius libri ĩ una summa ideo colligamus ea quæ dicta sũt per modum recapitulatiõis. Vnde primo determinatum est qualiter embrio concipitur. Secundo de successiua formatione fœtus secundum influentiam superiorum septem planetarũ ex parte tã corporis q̃ animæ. Tertio de generatiõe animalium sine semine. Quarto de formatiõe embrionis completa. Quinto de formatione animalium quæ sunt mõstra in natura. Sexto de signis conceptionis. Septimo de signis castitatis. Octauo de infirmitate matricis quæ uocatur suffocatio. Nono de his quæ impediunt cõceptionẽ. Decimo de his quæ ad conceptionem iuuant. Vndecimo & ultimo de generatione spermatis in uiro. Et iste ordo patuit a pricipio libri usq; ad finẽ. Postea excusat se si aliquid diminute & nõ integre dixerit &c. Vltimo dicit concludendo. Istis igitur intellectis imponamus nostris dictis finẽ & grates reddamus deo qui illuminauit nostrum ĩtellectum præ cæteris hominibus qui nunq̃ sciuerũt talia: & cætera.

FINIS

Impressum Romæ. 1499. die. 8. Iulii.

A b c d e f g
Omnes sunt quaterni.

no · Mot · pul.^{m}

pmo. Q. Sciẽ st̃ bona itelles. io stãt cũ pecco. qd ẽ i uolũtate. charitas. aut ex alijs theol. ^{ce} i uolũtate. qr n ẽ peccm̃ i uolũtariũ. io ptia i duss̃ sbn̄s n ẽ i gnẽ.

vnde [illegible] mulier. Q. oes creatões ex ipsi i obsurditã legis ñe. (si fuerũt) salũt. (et ẽ. Cõis oia et rsolute putijs theologis.) qn n sut hec, dignitas. Scẽ si pesset et n reciperet. qn nll pot tri ti bõitate agri. et ẽ ñe. et deceñ̃ ĩfirmas m tes.

no. Q. ne epat i istati. (qn n st rmoner pria dispões ad for. itroduced.) ut pr ĩ illũtãde loci stm ipse. i istati.

Cont Lu bcos · mir.^{le}

R. Sucru Guaraguasty · Femett · et Dabib · patie.^{d}

Tavoli Sumory. cura ...

℞ Pillole di fumosterno
Pillole Sineqbus [illegible] an 3.1
fa pillole nº 15 e pigliar 5 e volta la sept.
qui ne alleato 101 li 1 e Sa.

Syrup

℞ Aq. dindivia
Aq. de cycoria ana ℥ 1½
Aq. di scabiosa
Stesa co. rosaro colte e allalla

Medna

℞ polpa di cassia tratta ...
Versena
Lect. di decotti dolci ℥ iiij
Lect. de ttamoc ℥ 5
mescola et stesa co. dacnoe fresca et cordiale
et agg. Sena et anici e pigliar a octore

13-4

